

Täysistunto

Tiistai 10.11.2020 klo 13.59—18.29

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 18.29.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (13.59—15.59 ja 17.54—18.29) ja puhemies Anu Vehviläinen (15.59—17.54).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 56-59/2020 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 seitsemänneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 192/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään yksi tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.00 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän vuoden jo seitsemäs lisätalousarvio lisää määrärahoja 1,5 miljardilla eurolla. Nyt päätettävät toimet ovat lähes täysimääräisesti väliaikaisia eivätkä siten lisää pysyvästi valtion menoja.

Vuoden 2020 seitsemännessä lisätalousarvioesityksessä rahoitusta ehdotetaan kohdentavaksi erityisesti koronaviruksesta aiheutuneisiin tarpeisiin. Koronakriisin huolellinen

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

hoito on keskeinen osa hallituksen talouspolitiikkaa, ja hallitus rakentaa lisäbudjetillaan kriisin yli siltaa niin yrityksille, kunnille kuin ihmisillekin.

Covid-19-rokotteiden hankintaa varten ehdotetaan 90 miljoonan lisämäärärahaa. Lisäksi Suomen osuuteen EU-komission rahoituksella hankittavista koronarokotteista ja ennakko-varausmaksuista ehdotetaan 13,1 miljoonaa euroa. On ollut tärkeää, että Suomi varmistaa rokotteen saannin EU-yhteistyöllä. Hallituksen ja eduskunnan tehtävä on varmistaa, että se ei jää rahasta kiinni. Rokote ei poista pandemiaa hetkessä, mutta se luo yrityksille näkymän ryhtyä investoimaan. Suomen taloudelle EU:n, USA:n ja Kiinan onnistuminen elvytyksessä on ratkaisevan tärkeää. Rokoteuutinen on talouden kannalta kenties käännekohta, ja vähitellen syntyy näkymä ennustettuun maailmantalouden kasvuun, mutta vielä pitää ainakin ensi talven yli pystyä elämään.

Hallituksen tavoite on ollut kannatella yritykset ja työpaikat kriisin yli. Ehdotettavaan kokonaisuuteen sisältyy toimialariippumattoman kustannustuen jatko, johon ehdotetaan määrärahan lisäystä 410 miljoonaa euroa. Ensimmäisellä hakukierroksella jäi käyttämättä 140 miljoonaa euroa, joten käytössä on tämän lisätalousarvion jälkeen 550 miljoonaa euroa koronakriisin seurauksena ongelmiin joutuneiden yritysten tukemiseen. Yritysten auttaminen yli koronakriisin takaa osaltaan tuotannon elpymisen ja työpaikat myös kriisin jälkeen.

Arvoisa puhemies! Valtio ottaa koronan iskua vastaan kuntien puolesta. Terveystalouden kustannukset ovat kasvaneet ja kuntien verotulot alentuneet. Jos emme kompensoisi kunnille niille epidemiasta aiheutuneita menetyksiä, ajautuisivat kunnat helposti peruspalveluiden leikkauksiin. Tämän hallitus haluaa välttää. Lisäksi kuntien tukemisella voidaan vähentää koronakriisistä seuraavia veronkorotuspaineita. Kunnallisverojen korotukset ovat vakava uhka talouden toipumiselle.

Koronaviruksen testauksesta ja jäljittamisestä kunnille aiheutuvien kustannusten kompensoimiseksi ehdotetaan 350 miljoonan euron kertaluontoista peruspalvelujen valtionosuuslisäystä. Kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin ehdotetaan lisäksi 400 miljoonaa euroa ja sairaanhoitopiireille 200 miljoonaa euroa kertaluontoisina lisäyksinä koronavirustilanteesta aiheutuvien muiden kustannusten ja tulojen menetysten kompensoimiseksi.

Arvoisa puhemies! Valtion nettolainanoton arvioidaan tänä vuonna nousevan reiluun 19 miljardiin euroon. Tästä vajaa 10 miljardia koostuu koronatilanteen vuoksi päätetyistä kertaluontoisista määrärahanlisäyksistä. Nämä kertaluontoiset menonlisäykset jakautuvat karkeasti jaotellen puoliksi: koronasta suoraan aiheutuvien menojen lisääntymiseen ja ensi sijassa elvytysmielessä tehtyihin menonlisäyksiin. Loput alijäämästä on seurausta automaattisten vakauttajien toiminnasta eli korkeammista työttömyysturvamenoina ja pienemmistä verotuloista sekä jo ennen koronakriisiä arvioidusta alijäämästä ja muista kuin koronan hoidosta suoraan johtuvista kertaluontoisista menoista.

Kyseessä on tietoinen valinta, koska ilman valtion vastaantuloa pandemian seuraukset olisivat ihmisille ja yrityksille vielä paljon haitallisemmat. Koronakriisin huolellinen hoito on parasta talouspolitiikkaa. Hallitus on onnistunut tässä hyvin. Tuoreessa komission talousennusteessa Suomen bkt:n lasku tälle vuodelle on yksi EU:n pienimmistä. Jotta ennuste toteutuisi, pitää koronatilanne pitää jatkossakin hallussa.

Huoli velkataakan lisääntymisestä ei kuitenkaan ole aiheeton. Taakkaa ei pidä siirtää kohtuuttomasti tuleville sukupolville. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että valtion menojen osalta siirrytään kehysmenettelyyn ensi vuoden määrärahojen osalta. Voimakkaasti elvyt-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

tävä politiikka tämän ja ensi vuoden osalta on hyvin perusteltua, mutta elvytys ei voi olla ikuista, ja kriisin jälkeen pitää jälleen palata talouspolitiikan uskottavuuden kannalta olennaisen tärkeään menokuriin. Tässä uskottava kehysjärjestelmä on keskeinen väline.

14.05 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä seitsemäs lisätalousarvio jatkaa tätä lisätalousarvioitten jatkumoa, jossa todellakin valtionvelka kyllä lisääntyy — niin kuin tässäkin 1,5 miljardilla eurolla — mutta sinällensä osa näistä käyttökohteista on hyvinkin ymmärrettäviä ja varmasti kokonaisuudessaan tämän salin hyväksymiä, kuten esimerkiksi, niin kuin valtiovarainministeri kuvasi, tämä rokotehankinta ja tietenkin myöskin yritysten kustannustuki, tämä siirtomääräraha. Ja sitten tietysti, ajattelen ainakin itse näin, tämä kuntien tilanteen hoitaminen ja kuntien turvaaminen tässä tilanteessa, jossa kuitenkin ne meille kaikille tärkeät peruspalvelut tuotetaan, on äärimmäisen tärkeää. Mutta siitä huolimatta — vaikka tässä valtiovarainministeri kuvaili, että tämä on koko lailla tekninen ja täällä on lähinnä niitä asioita, jotka todellakin liittyvät kiinteästi tähän koronan hoitamiseen — kyllä täällä opposition silmät poimivat muutamia sellaisia kummallisuuksia, joista oikeastaan nyt haluaisin, kun ministeri on paikalla, vähän lisää selvitystä.

Ensimmäiseksi nostaisin esille sen, että tässä lisätalousarviossa nyt ollaan sitten tekemässä tämä 300 miljoonan euron pääomitus Ilmastorahasto Oy:lle, ja tähän tapahtuu sitten tämän Valtion kehitysyhtiö Vaken toiminnan pohjalta. Tässä erityisesti kiinnittää huomiota se, että kun nyt ollaan tekemässä tällainen merkittävä muutos, niin kuitenkin valtioneuvoston kanslian työ- ja elinkeinoministeriön asettama selvitysmies Jouni Hakala, tehdessään tämän selvityksen Vaken roolista ja tulevaisuudesta — ja tässä tehtävänannossa pyydettiin ”ratkaisuehdotuksia ja suosituksia suomalaisten yritysten rahoitusmahdollisuuksiin eri kehitys- ja kansainvälistymisvaiheissa, valtioiden toimintojen päällekkäisyyksien välttämiseksi sekä pääomien tehokkaan käytön turvaamiseksi” — suositteli, että Vake Oy liitettäisiin Suomen Teollisuussijoitukseen ja että tämä Vakelle annettu pääoma palautettaisiin valtiolle. Vastoin tämän selvitysmiehen suositusta hallitus kuitenkin päätti muuttaa tämän Vaken Ilmastorahastoksi ja samalla lisätä sitten sen pääomitusta. Tässä yhteydessä kyllä haluaisin perätä, mihin tämä valtioneuvoston päätös perustuu, jos kerta selvityshenkilö on selkeästi viitoittanut toisenlaista suuntaa tälle päätökselle. Ja kun sitten vielä otetaan huomioon, minkälaista toimintaa tuossa Vakessa on — olemme otsikoista lukee neet sen toiminnasta lähinnä, että kalliita konsulttilaskuja on maksettu — niin todellakin toivon, että valtiovarainministeriö tätä vähän selventää.

Sitten vielä asia, jonka haluan nostaa esille: Tällaisia erilaisia, yksittäisiä avustuksia järjestöille on nostettu tänne lisätalousarvioon, ja ymmärrän kyllä sen, että järjestöjen työ on äärimmäisen tärkeää — kristillisdemokraatit tukevat sitä täysillä — mutta on kummallista, että tänne on poimittu yksittäisiä järjestöjä [Puhemies koputtaa] opetus- ja kulttuuriministeriön toiminnan alalle, ja haluaisinkin kuulla, mikä on se kokonaisuus. Miksi juuri nämä järjestöt, [Puhemies: Kiitoksia!] jotka on täällä sivulla 65 nostettu esille, [Puhemies: Kiitoksia! Aika!] on otettu lisätalousarvioon?

14.09 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Suomen bkt:n arvioidaan supistuvan 4,5 prosenttia tänä vuonna. Koko euroalueella puhutaan noin 8 prosentin supistumisesta. Tilanne on vaikea, mutta olemme selvinneet varsin hyvin suhteessa muihin. Tehdyt toimenpiteet ovat Suomessa olleet oikea-aikaisia ja oikeassa mittakaavassa.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Eilen saimme myös kuulla hyviä ja lupaavia uutisia koronarokotteesta. Tämän uutisen valossa voimme lähteä toiveikkaina ensi vuoteen ja kohti uutta kasvun aikaa. Toiveikkouden kanssa on kuitenkin syytä muistaa, että nyt keskustelussa oleva seitsemäs lisätalousarvio nostaa tämän vuoden nettolainanoton jo lähes 20 miljardiin euroon. Tämä laina on seuranamme vielä pitkään.

Puhemies! Rajulla lainanotolla on kuitenkin tarkoitus. Kaiken perimmäisenä ajatuksena on pitää ihmiset terveinä, suojella elämää. Koronan hoito ja tulevaisuudessa koronarokotteet eivät jää valtion tahdosta kiinni. Rajoituksilla on suojeltu riskiryhmäläisiä ja estetty taudin hallitsematon leviäminen.

Hallitus on myös voimakkaasti tukenut korona-ahdinkoon ajautuneita yrityksiä. Tarkoitus on ollut kirkas: että kaikki terveet yritykset saatellaan kriisin yli. Myös kunnille ja sairaanhoitopiireille on kompensoitu koronan tuomia lisälaskuja ja hoito- ja palveluvelan lisätarvetta. Taudin väistyttyä yhteiskunta on mahdollisimman hyvässä iskussa hyppäämään mukaan kasvun kelkkaan.

Samasta syystä on yhdessä koronan hoitamisen kanssa jatkettu rakenteellisten uudistusten valmistelua. Monissa tutkimuksissa on esitetty, että Suomi pärjää tulevaisuudessa vain koulutustasoa ja työllisyysastetta nostamalla. Samaan tulokseen päädyttiin myös keväällä julkaistussa Vesa Vihriälän raportissa. Ympäri Suomen on lisätty aloituspaikkoja ja uusia koulutuslinjoja on perustettu korkeakouluihin. On tehty siis modernia alueellista koulutuspolitiikkaa, jossa katse on ollut koko Suomessa. Oppivelvollisuusiän nostamisella taataan kaikille vähintään toisen asteen tutkinto ja tätä kautta paremmat valmiudet työelämään.

Rakenteellisista uudistuksista ehkä merkittävin eli sote-uudistusta on viety eteenpäin. Samoin työllisyystoimia tehdään koronasta huolimatta ja juuri siitä syystä. Erityisesti odotan työmarkkinaosapuolilta ratkaisuja, joilla edistetään yli 55-vuotiaiden työllisyysastetta sekä parannetaan heidän työmarkkina-asemaansa ja työssäjaksamistaan. Olemme siinä valtavalla takamatkalla esimerkiksi Ruotsiin nähden.

Valtion tehtävä on kaikissa tilanteissa taata kansalaisten turvallisuus. Tämä näkyy mitavina panostuksina esimerkiksi Suomen sotilaallisen puolustuksen vahvistamiseksi.

Puhemies! Elämme toki kovia aikoja. Velkaannumme kovalla vauhdilla. Kaikella on kuitenkin tarkoitus. Monet velanoton kohteet ovat saaneet myös opposition hyväksynnän.

Ja lopuksi: vaikka Sipilän hallitus sai aika ajoin kritiikkiä voimallisesta ja kunnianhimoisesta talouspolitiikastaan, voi kai sanoa, että se on toiminut myös korona-ajan puskurina ja antanut parempaa happea myös elvytyspolitiikalle.

14.13 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä valtiovarainministeri ja hyvä kuntaministeri, edustajakollegat ja muut paikalla olijat! Koronan hoidossa Suomessa on onnistuttu taudin näkökulmasta hyvin. Siitä olemme antaneet kiitosta koko koronakriisin matkan varrella. Toki siellä joitain toimenpiteitä olisi voitu tehdä nopeamminkin: esimerkiksi hengityssuojaimien, kasvomaskien ja muiden käyttösuositukset, jotka valitettavasti hallitus jopa osittain sivuutti — esimerkiksi WHO:n suositukset — olisivat olleet sellaisia, että ehkä osa kesän urheilutapahtumista ja suur tapahtumista oltaisiin voitu toteuttaa WHO:n antamien kasvomaskisuositustenkin turvin vastuullisesti ja olisimme ehkä välttäneet jonkin verran tätä taloudellista iskua.

Se on toinen kysymys sitten, miten hyvin tässä taloudenhoidossa on onnistuttu. Valtionvelka paisuu noin 20 miljardilla jo näiden toimenpiteiden osalta, ja hallituspuolueista on jo väläytelty, ettei tämä seitsemäskään lisätalousarvio välttämättä jäisi tämän vuoden viimei-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

seksi lisätalousarvioksi. Sosiaalidemokraatit ovat ahkerasti tässä salissa aiempina vuosina heiluttaneet niin sanottua velkakakkaraansa, ja kyllä ne aika lailla karun näköisiä ovat nyt sosiaalidemokraattisen hallituksen toisen toimintavuoden jälkeen — todennäköisesti edustaja Viitanen myös päivittää omaan lokeroonsa.

Nykyinen edustaja Kulmuni, kun hän vielä keskustaa johti, piti periaatetta, että ei pysyviä menoja ennen pysyviä tuloja. Valitettavasti näyttää siltä, että sen myötä kun edustaja Kulmuni laitettiin vaihtoon ja keskustan puheenjohtajaksi tuli edustaja Saarikko ja tosiasiallisesti hallituspolitiikkaa johtavaksi ministeriksi valtiovarainministeri Vanhanen, niin tämä aika perustavaa laatua oleva ohje näyttää unohtuneen. Pysyvät menot kyllä tehdään kaikki hallitusohjelmasta, mutta niistä pysyvistä tuloista ei juurikaan mitään. [Antti Lindtmanin välihuuto]

Nämä työllisyystoimet, mitä tämä hallitus on tehnyt tämän koronavuoden aikana, ovat kyllä vaatimattomia, ja niitä valitettavasti oltaisiin tarvittu enemmän.

Mutta ei niin paljon huonoa, ettei jotain hyvääkin: Haluan antaa kiitosta siitä, että kuntien taloustilanteesta huolehditaan. Monet kunnat ovat erittäin tukalassa tilanteessa. Se on kiitoksen arvoinen kädenojennus, että isompi kantaa pienempien puolesta tätä vastuuta. Myös pidän hyvänä sitä, että varaudutaan rokotteiden hankintaan. [Antti Lindtmanin välihuuto] Myös olen kiitollinen siitä urheilun, kulttuurin, tieteen, taiteen, näiden toimijoiden puolesta, että se vetoomus, joka hallitukselle osoitettiin, otettiin vakavasti. Noin 30 prosentin leikkaus urheiluun, kulttuuriin, liikuntaan, taiteeseen ja näiden rahoitukseen olisi ollut kyllä kohtuuton koronavuodenkin aikana. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Pidämme hyvänä sitä, että hallitus päätti lisätä nämä rahat ja näin ollen estää tuon leikkauksen.

Arvoisa puhemies! Aamulehdessä 20.3.2020 pääministeri Sanna Marin totesi, että yksikään yritys ei ajaudu koronan takia konkurssiin. Hän painotti, että valtio huolehtii kaikista. Nyt, arvoisa hallitus, viestit kentältä ovat kyllä sellaisia, että pitää kysyä: onko tämä lupaus hallitukselta edelleen voimassa? Esimerkiksi matkailu- ja ravintola-alalla on noin 90 000 työntekijää. Näistä työpaikoista monet ovat jo kohta pysyvästikin uhattuina. Tapahtumalan, joka työllistää suoraan 20 000 suomalaista ja välillisesti 175 000 tilapäistä työntekijää, tuoreen selvityksen mukaan yritykset ovat niin tukalassa tilanteessa, että näistä noin 3 200 yrityksestä yli 60 prosenttia on todennut, että ne eivät selviä enää puolta vuotta, jos hallitus ei heitä tule auttamaan. On herännytkin kysymys, onko tilanne niin, että toiset työpaikat ovat tälle vasemmistohallitukselle toisia tärkeämpiä. [Paavo Arhinmäki: Mitäs esitätte? — Antti Kurvinen: Lisää menoja!] — Itse esitän sitä, että esimerkiksi otetaan käyttöön vastuullisesti näitä toimenpiteitä, [Antti Kurvisen välihuuto] joilla voidaan tapahtumia järjestää ja tehdä niitä entistä paremmin. Meillä on lukuisia esimerkkejä Euroopasta, esimerkiksi urheilusarjoista, jotka toimivat vastuullisesti koronan näkökulmasta, mutta tämäntyyppisillä ratkaisuilla ei laiteta sarjoja niin tukalaan tilanteeseen kuin Suomessa on tehty. [Paavo Arhinmäen välihuuto] — Todennäköisesti, valtion liikuntaneuvoston puheenjohtaja Arhinmäki, olette tutustunut — tai toivon, että olette tutustunut — siihen, millä tavalla Euroopassa sarjat toimivat, [Paavo Arhinmäki: Esimerkiksi Ruotsissa tyhjiä katsomoi! Kyllä!] esimerkiksi koronatartuntojen kohdalla, eli toimivat eri tavalla kuin Suomessa. Tätä meillä urheiluseurat ovat Suomessa toivoneet, että voisimme ottaa käyttöön näitä samoja toimenpiteitä kuin Euroopassa.

Sitten toisena on tämä Lapin matkailun tilanne tai matkailun tilanne yleensä. Kuvat Euroopan yltä ovat karuja katsottavia. Lentokoneita kyllä Euroopassa on paljon ilmassa, Suomen ilmatila on aika lailla tyhjä. Mikä siinä kestää, että näitä matkustuskäytäviä, matkus-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

tuskuplia ei saada Suomeen aikaiseksi? Minkä takia me teemme sen niin paljon vaikeammaksi kuin monet muut Euroopan maat? Tällä hetkellä näyttää siltä, että turvallista matkailua pystytään suuntaamaan moniin muihin Euroopan maihin mutta ei Suomeen. Itse toivoisin, että tässä esimerkiksi voitaisiin yhden testauksen mallilla edetä ja saada myös Lapin matkailuun ihmisiä tämänkin alkavan sesongin aikana. Eli tämä on se kysymys.

Kysyn arvoisalta hallitukselta: onko pääministerin lupaus, että yksikään yritys [Puhemies koputtaa] ei ajaudu koronan takia konkurssiin ja [Puhemies: Aika!] valtio huolehtii kaikista, edelleen voimassa?

14.21 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Korona on iskenyt poikkeuksellisen kovaa joukkoliikenteeseen. Hallitus suuntaa nyt seitsemännessä lisätalousarviossaan yhteensä 111 miljoonaa euroa tukea joukko- ja henkilöjunaliikenteelle. Nämä palvelut ovat erittäin tärkeitä kansalaisten yhdenvertaisuuden ja arjen sujuvuuden kannalta.

Näillä panostuksilla pyritään siis turvaamaan nykyinen palvelutaso. Lisäpanostukset yhdistettynä jo tehtyyn elvytykseen ja lisätalousarviopäätöksiin takaavat toimivan ja edullisen joukkoliikenteen yhä useammalle suomalaiselle myös jatkossa. Kestävän kehityksen hallitus tekee koronatoimia ilmastoelvytystä ja kestävästä työllisyydestä vahvistaen, ja koronasta huolimatta matkamme kohti hiilineutraalia hyvinvointivaltiota jatkuu. Julkisesta liikenteestä on pidettävä huolta koko Suomessa alueellinen oikeudenmukaisuus huomioon otettuna. Koska joukkoliikenne ei ole kaikkialla vaihtoehto, ovat lisätalousarvion väylähankkeet myös tärkeitä. Samalla huolehditaan, että yhä suurempi osa kumipyörillä liikkuvista ajoneuvoista on vähäpäästöisempiä ja irtautuminen fossiilisista polttoaineista jatkuu suunnitellusti.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä parasta työllisyys- ja talouspolitiikkaa on estää koronaviruksen leviäminen. Tämä lisätalousarvio jatkaa hallituksen systemaattista työtä koronaviruksen torjumiseksi. Lääkärinä edelleen muistutan jokaista omasta vastuusta: virus ei leviä, jos me ihmiset emme sille suo mahdollisuutta siihen. Koronaviruksen testauksesta ja jäljittamisesta aiheutuneita kustannuksia katetaan, kuntien tukemista jatketaan ja sairaanhoitopiirien kustannuksia korvataan. Tämä auttaa kuntia merkittävästi ensi vuoden talousarvioita tehtäessä.

Rokoterintamalta saimme viimeksi eilen lupaavia uutisia. Covid-19-rokotteiden hankintaa varten on ehdotettu lisämäärärahaa.

Edustaja Heinosen: jos on tiedossa turvallinen matkustuskupla, niin siitä mielellään kuulemme. Tällä hetkellä näyttää siltä, että ympäri maailmaa meillä on vain koronakuplia. Pyritään siihen, että Suomessa tällaisia ei synny.

14.23 Ari Koponen ps: Puhemies! Vuoden 2020 seitsemännessä lisätalousarvioesityksessä on esitetty, että eduskunta tekisi 50 miljoonan euron määrärahalisäyksen varsinaiseen kehitysyhteistyöhön. Lisäystä ei voida pitää perusteltuna tilanteessa, jossa covid-19-pandemia on aiheuttanut kotimaassamme ennennäkemättömän kansanterveydellisen ja taloudellisen katastrofin.

Suomessa on eniten mielenterveysongelmia kaikista OECD-maista. Mielenterveyden ongelmat aiheuttavat mittavia kustannuksia yhteiskunnalle. Suomessa kulut ovat 11 miljardia euroa joka vuosi. Viime vuonna 84 000 henkilöä haki sairauspäivärahaa mielenterveyden häiriöiden vuoksi, ja kasvu sairauspoissaoloihin on yli 40 prosenttia viimeisen kolmen vuoden aikana.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Myös nuoret ovat ahdistuneita. Tällä hetkellä nuorten yleisin lähetteen syy erikoissairaanhoidon on ahdistuneisuus ja noin 3 prosentilla yläkoululaisista on jatkuvasti paljon poissaoloja koulusta psyykkisten oireiden vuoksi. Samaan aikaan esimerkiksi perusasteelta puuttuu Suomesta noin 500 oppilashuollon psykologia. Lukiokoulutuksessa on 100 miljoonan euron vaje. Vertailun vuoksi uusimmalla 50 miljoonan euron lisäyksellä palkkaisi vuodeksi yli tuhat sairaanhoitajaa tai noin 800 uutta poliisia tai hankkisi ammatillisiin opilaitoksiin yli 300 uutta pysyvää opettajan virkaa. Olisiko tärkeämpää käyttää tämä 50 miljoonaa ennaltaehkäiseviin ja turvallisuutta lisääviin kohteisiin, kuten esimerkiksi sairaanhoitajiin, psykologeihin, poliiseihin tai opettajiin täällä kotimaassa? Näin käytetty raha maksaisi itsensä myös takaisin niin kansantaloudellisesti kuin inhimillisesti.

14.25 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Tämä vuosi on vaatinut monia suuria lisätalousarvioita. Koronatilanne vaatii yhä tukea yhteiskunnan eri osa-alueille. Niitä pitää sisälleen tämä järjestyksessä seitsemäs lisätalousarvioesitys.

Kunnille ehdotetaan yhteensä 750:tä miljoonaa euroa ja sairaanhoitopiireille 200 miljoonan euron tukea koronaepidemian aiheuttamien kustannusten, kuten testaamisen, kattamiseen. Tukien tavoitteena on turvata kuntien peruspalveluita, auttaa lisäämään koronaepidemian hallinnan kannalta olennaisia palveluita ja varmistaa hallituksen hybridistrategian onnistuminen. Kohtuullisesti olemme siinä pystyneet toisen aallonharjan nousua tasoittamaan. Tässä jokaisella kansalaisella on iso vastuunsa.

Erityisesti taide- ja kulttuuriala on ollut suuressa ahdingossa yleisötapahutumien peruuntuessa. Koronavirustilanteesta johtuvien taiteen ja kulttuurin alan tulonmenetysten korvaamiseen ja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen ehdotetaan 23 miljoonaa euroa, Taiteen edistämiskeskuselle sen lisäksi 7 miljoonaa euroa jaettavaksi apurahoina taiteen ja kulttuurin alan henkilöille ja toimijoille. Kulttuuri- ja taideala on valtava kokonaisuus, ja toivottavasti nämä toimet pystyvät edes jonkun verran paikkaamaan syntyneitä vahinkoja. Olemme tehneet usean puolueen yhteistyönä myös toimenpidealoitteen, jotta taiteilijoiden tilanne helpottuisi tekijänoikeuskorvauksien osalta.

Samoin joukkoliikenteen käyttö on tippunut ihmisten vähentäessä liikkumista. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun liikenteestä vastaava HSL on lipputulosten menetysten vuoksi pahassa pulassa ja siksi nostamassa lippujen hintoja — aikana, jolloin suunnan pitäisi olla aivan toinen ja ihmisten siirtyä yksinäisistä automatkoista julkisen käyttäjiksi viimeistään heti koronan hellittäessä. Julkisen henkilöliikenteen palvelutason turvaamiseen koronavirustilanteen pitkittyessä ehdotetaan yhteensä 111 miljoonaa euroa, mistä 11 miljoonaa euroa henkilöjunaliikenteen ostoihin ja 100 miljoonaa julkisen henkilöliikenteen ostoihin suurilla ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla.

Koronakriisin myllätessä emme todellakaan saa unohtaa ilmastonmuutoksen vastaista taistelua. Koronavirus on ravistellut koko maailmaa. Useat maat painivat suurten haasteiden kanssa jo ennen koronaviruksen leviämistä, ja nyt tilanne on entistä vaativampi. Tarvitsemme kansainvälistä monenkeskistä yhteistyötä ja solidaarisuutta tämän pandemian taltuttamiseksi ja sen seurausten paikkaamiseksi. Juuri siksi on tärkeää, että hallitusohjelmaankin pohjautuen varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoihin ehdotetaan 50 miljoonan euron lisäystä. Lisäyksestä 5 miljoonaa kohdistetaan Maailman terveysjärjestön WHO:n koronaviruspandemian vastaiseen työhön kehitysmaissa ja 24,5 miljoonaa euroa humanitääriseen apuun koronaviruspandemian humanitäärisiin vaikutuksiin vastaamiseksi ja 18 miljoonaa euroa ilmastorahoitukseen. Kiitos hallitukselle tästä arvovalinnasta.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Tämä ei ole kuitenkaan pois poliisien määrärahoista tai koulutukseen kohdennetusta rahoituksesta, [Välihuutoja oikealta] joita tämä hallitus on lisännyt. [Toimi Kankaanniemi: Eikä lisää velkaa yhtään!]

14.29 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Jos katsoo Suomen tautitilannetta, ei se ole hyvä mutta toisaalta se taitaa olla parempi kuin yhdessäkään muussa Euroopan maassa. [Eduskunnasta: Se on totta!] Se johtuu pitkälti siitä, että me suomalaiset olemme kaikki yhdessä vastuullisesti pyrkineet toimimaan niin, että tauti ei leviäisi Suomessa. [Eduskunnasta: Sekin on totta!] On myös oleellista se, että tehdään oikea-aikaisia ja oikeassa mittakaavassa olevia rajoitustoimenpiteitä. Niillä pystymme huolehtimaan siitä, että tauti ei lähtisi leviämään, mutta hetkeäkään ei ole aikaa hengähtää, vaan meidän jokaisen pitää huolehtia siitä, että tauti ei pääse leviämään.

Kun katsoo Euroopan tilannetta, sitä, miten julistetaan ulkonaliikkumiskieltoja, miten ravintoloita suljetaan kuukausiksi, miten tapahtumia lopetetaan, niin on pienempi paha se, mihin olemme pyrkineet rajoitustoimilla, se, että yhteiskuntaa pystyttäisiin pitämään auki. On valitettavaa, että esimerkiksi ravintoloiden toimintaa ollaan joiltain osin jouduttu rajoittamaan, mutta me olemme tehneet sen yksimielisesti täällä eduskunnassa. Kaikki olivat samaa mieltä niistä päätöksistä, ainakin täysistunnossa ja valiokunnassa. Sen vuoksi on tärkeää, että lisätalousarviolla tuemme niitä aloja, jotka ovat kärsineet kaikkein eniten suoraan meidän yhdessä tekemistämme päätöksistä. Nyt tässä lisätalousarviossa ehdotetaan lisää yrityksille suunnattua tukea, ja on tärkeää, että se menee erityisesti ravintola-alalle, joka on kärsinyt meidän tekemistämme päätöksistä, ja tapahtuma-alalle. Ja on myös tärkeää, että nämä tuet löytävät perille esimerkiksi tapahtuma-alalla myös pienemmille toimijoille eikä vain niille kaikkein suurimmille.

Arvoisa puhemies! Tätä lisätalousarviota kritisoitiin kokoomuksen puheenvuorossa alkuun velanotosta ja sen jälkeen keuhuttiin joka ikistä kohtaa ja niitä asioita, joita tähän on laitettu. Ja miksi ei keuhuttaisi, koska kyllä tässä on aivan oikeat [Timo Heinosen välihuuto] kohdat? Sen lisäksi, että tässä tuetaan yrityksiä, jotka ovat kärsineet koronasta, tässä tuetaan kuntia, huolehditaan siitä, että koronakustannuksissa, joita kunnille tulee, valtio ottaa ne iskut vastaan sen sijaan, että kunnat joutuisivat ne ottamaan. Tietysti tähän nähden on surullista esimerkiksi se, että Helsingin kokoomuslainen pormestari Jan Vapaavuori on tuonut budjettiesityksen, jossa leikataan koulutuksesta, leikataan sosiaali- ja terveystalve-luista [Mari Rantasen välihuuto] samaan aikaan, kun valtio nimenomaan pyrkii huolehti-maan siitä, että kunnat pystyisivät tässä vaikeassa tilanteessa — kun koulut on suljettu, on ollut paljon ongelmia — huolehtimaan niistä. Helsingissä Vapaavuori ja kokoomus jatka-vat sitä linjaa, mitä viime kaudella opetusministeri Grahn-Laasosen johdolla tehtiin, leikat-tiin koulutuksesta.

Tässä, arvoisa puhemies, tuetaan joukkoliikennettä. On äärimmäisen tärkeää, että kun on meidän kehotuksemme ollut se, että tehkää mahdollisimman paljon etätöitä, mahdolli-simman paljon välttää turhaa liikkumista, niin joukkoliikenteen käyttö on vähentynyt. Se näkyy nyt suoraan lipputuloissa. Nyt tässä on jo kertaalleen osoitettu joukkoliikentee-seen tukea ja tässä lisätalousarviossa osoitetaan lisää. Sen vuoksi pidin erikoisena sitä, että esimerkiksi Helsingin seudun liikenne, HSL, [Maria Guzeninan välihuuto] päätti näistä tuista huolimatta nostaa lipun hintoja äänin 7—7 kokoomuslaisen puheenjohtajan äänen ratkaistessa sen, että [Timo Heinonen: Ollaanko me valtuuston kokouksessa?] lipun hinto-ja nostettiin.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

On hyvin tärkeää, arvoisa puhemies, että tällä budjetilla tuetaan rahapeliuottojen varassa olleita järjestöjä niin, että kompensoidaan ne menetykset, joita on tullut. Olisi ollut aivan kohtuutonta taiteen, kulttuurin, liikunnan, nuorison, sosiaali- ja terveysjärjestöjen näkökulmasta, että olisi jopa 30 prosentin leikkaus tullut. [Timo Heisen välihuuto] Myöhemmässä vaiheessa tietenkin pitää pohtia sitä, voivatko nämä ylipäättänsä olla rahapeliuottojen varassa, mutta tässä hetkessä, tässä tilanteessa on tärkeää, että ne tänä vuonna kompensoidaan ja ne myös ensi vuonna kompensoidaan.

Arvoisa herra puhemies! On ollut tärkeää, että olemme kuitenkin pystyneet mahdollisimman hyvin pitämään auki suomalaista yhteiskuntaa varsinkin kesän aikana. Valtion liikuntaneuvoston puheenjohtajana tein ison työn siinä, että huolehdittiin, että urheilutapahumiin pystyttiin ottamaan yleisöä. Kun täällä valtion liikuntaneuvoston jäsen, edustaja Heinonen kysyi, olenko seurannut, mikä tilanne on Euroopassa, niin katsotaanpa vaikka naapurimaata Ruotsia, jossa on ollut erittäin tiukat rajoitukset yleisön osalta koko kesän, koko syksyn: siellä pelataan tyhjin katsomoin, täällä on ollut yleisöä. [Timo Heinonen: No, miten muualla Euroopassa?] Katsotaanpa vaikkapa Valioliigaa, Englantia: siellä pelataan tyhjin katsomoin. Täällä on koko ajan ollut yleisöä. On parempi, että toimimme niin, että meillä on rajoituksia, huolellisesti pidetään huolta siitä, että meillä voi olla myös yleisöä, [Timo Heinonen: Kannattaa tutustua paremmin!] mutta se on vaikuttanut urheilun, liikunnan toimialaan, koska ihmiset eivät uskalla tulla. Esimerkiksi Jääkiekon SM-liigassa ihmisiä käy vähemmän kuin sinne niihin katsomoihin voisi ottaa. Tai ajatellaan konsertteja, festivaaleja, joissa on ollut rajoituksia: muualla maailmassa, muualla Euroopassa niitä ei ole monin paikoin voitu järjestää, meillä on järjestetty, mutta niin, että pystytään huolehtimaan turvallisuudesta. Minusta tämä on ollut järkevää keskittien politiikkaa, jossa yritetään huolehtia siitä, että yhteiskunta pysyy auki, että tauti ei leviä, koska paljon kovempi hinta olisi sillä, jos tauti lähtisi leviämään ja yhteiskunta pitäisi sulkea kokonaan.

Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio on saanut sekä hallitukselta että oppositiolta kehuja, ja luulenpa, että se johtuu siitä, että ne ovat aika lailla oikeaan osuneita kohteita, niitä kohteita, joita nyt pitää tukea tässä tilanteessa, että yhteiskunta toimii, että ihmisillä on työtä, että yritykset pysyvät pystyssä niin että ne eivät mene nurin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt näyttää liikehdinnän perusteella siltä, että mennään pieneen debattiin. Olkaa hyvä, ne, jotka haluavat osallistua debattiin, painakaa omalta paikaltanne V-painiketta.

14.36 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On sanottu, ettei pidä provosoitua, joten sen takia en lähde avaamaan Sastamalan kaupunginvaltuuston keskustelua liittyen liikenneasioihin, vaan pysyn tässä valtakunnan tason keskustelussa, toisin kuin edellinen puhuja.

Jos lähdetään siitä liikkeelle, että totta kai tässä tilanteessa täytyy elvyttää, meidän pitää pitää tämä talous käynnissä, mutta kun sanotaan, niin kuin Arhinmäki sanoi, että valtio ottaa iskun vastaan, jotta kuntien ei tarvitse ottaa, niin voi hyvää päivää! Ne ovat ihan samat veronmaksajat valtiolla ja kunnilla. [Paavo Arhinmäki: Eli kuntiako ei tarvitsisi tukea?] Että nyt Tampereen kaupunki olisi tehnyt 43 miljoonaa tappiota ilman valtion vastaantuloa, eli nyt kun valtio ottaa 50 miljoonaa velkaa ja antaa sen Tampereen kaupungille, Tampereen kaupunki tekee 7 miljoonaa euroa voittoa. Suomalainen veronmaksaja on se, joka

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

on ottanut sen iskun vastaan riippumatta siitä, onko se kunta tai valtio, joka sitä muodollisesti ottaa.

14.37 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän täytyy kyllä nyt todeta, että tällaisen äkillisen ulkoisen šokin tilanteessa, jossa suhdanne menee syökseen alas, on aivan oikein, että nimenomaan valtio on se, joka finanssipolitiikalla tasoittaa tätä. Meillä ensinnäkin kuntien mahdollisuudet tähän ovat lainsäädännöstä johtuen paljon heikommat, siellä on kuntien alijäämäkriteerit, joita kyllä on höllyennetty, mutta eivät ne sieltä mihinkään ole kadonneet. Kunnat ovat hyvin erilaisessa tilanteessa, sen takia kuntien mahdollisuudet ikään kuin finanssipolitiikkaa löysentämällä saada elvytystä aikaiseksi ovat kyllä heikot. Ajatellaanpa sellainen tilanne, että valtio ei olisi näitä lisätukia kunnille tuonut. Se olisi tarkoittanut sitä, että keskellä koronaviruksen toista aaltoa kunnat olisivat joutuneet rankasti supistamaan. Se olisi ollut myrkkyä myös tämän taudin hoidolle, ja se, jos mikä, olisi myrkkyä taloudelle. Edustaja Satonen, toivon, [Puhemies: Aika!] että kokoomus voisi tukea tätä lisätalousarviota.

14.38 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä syvää huolta on kuitenkin kannettava siitä, että valtio velkaantuu erittäin rajusti tällä hetkellä, ja näkymä ei siltä osin ole hyvä, ennen kuin saadaan rokote ja sillä hoidettua tämä ongelma pois. Hallituksen politiikka sinänsä on pääsääntöisesti ollut oikeaa, eikä sille ole mitään merkittävää vaihtoehtoa muilta osin kuin siinä, että te olette lisänneet sellaisia menoja ja antaneet sellaisten tämän vuoden budjettiin sisältyvien menojen toteutua, jotka eivät ole mitenkään perusteltavissa eivätkä oikeita tähän tilanteeseen nähden. Miksi, valtiovarainministeri Vanhanen, te ette tässä etsi säästöjä?

Kun on kuntaministeri paikalla, niin kysyn siitä, kun kunnat saavat hyvin eri tavalla, niin kuin Satonen kertoi, tätä tukea. Toiset rikastuvat suorastaan tällä, toisille koronasta aiheutuu [Puhemies koputtaa] menoja, joita ei kompensoida. [Puhemies: Aika!] Aiotteko tehdä tälle jotakin?

14.39 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitän edustaja Kankaanniemeä erittäin rakentavasta ja analyyttisestä lähestymistavasta, vaikka emme kaikesta samaa mieltä olekaan.

Puhemies! Kyllähän tässä kohtaa, jos missä, on paikka klassiselle elvytykselle. En ole lukenut ketään niin markkinaliberaalia kuin monetarististakaan taloustieteilijää, joka olisi sitä mieltä, että nyt pitäisi leikata ja nyt ei pitäisi elvyttää. Tällaisessa šokissa, jos missä, on elvytyksen paikka, ja joudun kyllä arvostamaan edustaja Satosta nyt kyllä tässä vähän vastustamaan ja oponoimaan siinä, että on todellakin perusteltua, että valtio velkaantuu eivätkä kunnat leikkaa omia palveluitaan. Se tarkoittaisi pidempiä hoitojonoja, se tarkoittaisi irtisanottuja opettajia. Emmehän me semmoista halua. Ja kyllä on perusteltua sekin, että me olemme nyt kustannustuella ja yritystuilla estäneet konkurssiaallon ja massatyöttömyyden.

Puhemies! Oleellista, kun tästä koronatalouskriisistä noustaán, on se, että me saamme toteutettua uudistuksia, joilla nämä velat tulevaisuudessa maksetaan. Erityisesti työmarkkinauudistukset [Puhemies koputtaa] ovat välttämättömiä, ja myös [Puhemies: Aika!] soten ja oppivelvollisuuden pidentämisen näen tällaisina uudistuksina.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

14.40 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on todella tärkeää pitää huolta siitä, että kuntien välttämättömät investoinnit pystytään toteuttamaan, ja siitä ollaan pyritty huolehtimaan. Kunnissa ei kuitenkaan ole pystytty aina kääntämään ajatusmallia siihen suuntaan, jota EU on nyt elpymispaketinkin myötä edistänyt ja me täällä pyrimme edistämään, että investointeja kannattaa nyt suhdannepoliittisestikin saada liikkeelle, koska nyt talous on vaikeuksissa. Nyt ei ole aika leikata, jos mitään mahdollisuuksia on välttää leikkaukset. Tämä ajattelumalli ei kaikissa kokoomusjohtoisissa kunnissa ole kuitenkaan valitettavasti mennyt eteenpäin niin nopeasti.

Myös rokote näyttää antavan tietyn aikarajoitteen, jolloin on entistä perustellumpaa pitää tämä meidän verrattaen hyvä koronanleviämistilanne kurissa, jotta me säästämme ihmishenkiä ja myöskin talous pystyy toimimaan paremmin siihen asti, [Puhemies koputtaa] kun saamme toivon mukaan rokotteen.

14.41 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarviossa on myös hyviä asioita, mutta ihmettelen valtavaa panostusta Ilmastorahasto Oy:hyn — 0,3 miljardia hankkeisiin, jotka keskittyisivät ilmastomuutoksen torjuntaan ja teollisuuden vähähiilisyyden vauhdittamiseen samaan aikaan, kun hallitus pohtii rajuja lisäkorotuksia polttoaineverolle. Tämä on keskustelu, joka on johtanut siihen, että teollisuusyritykset ja sijoittajat ovat tulleet hyvin varovaisiksi: onko Suomessa kannattavaa edes investoida [Antti Kurvisen välihuuto] raskaaseen teollisuuteen?

Arvoisat kollegat, meidän on pidettävä huolta ympäristöstämme ja ilmastostamme, mutta emme ratkaise ilmastokysymystä tekemällä päätöksiä, jotka johtavat kotimaisen teollisuuden siirtymiseen muihin maihin. Meidän on ajateltava kokonaisuutta. Polttoaineveron korotus iskisi ennen kaikkea vientiteollisuuteen, kuljetusyrityksiin ja myös kaikkiin maaseudulla työskenteleviin ja asuviin.

14.43 Joonas Könttä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten ministeri Vanhanen sanoi, elvytys ei voi olla ikuista ja tästä taloudellisesta velasta on oltava huolissaan. Mutta täällä tuntuvat unohtuvan realiteetit hyvin monelta edustajalta, kun parjataan niitä toimenpiteitä, joihin Suomi on mennyt. Meidän täytyy muistaa, että me olemme yksi Euroopan parhaiten, jos emme maailman parhaiten, koronakriisistä selvinneitä maita. Ja jos verrataan naapurimaahan Ruotsiin, siellä bruttokansantulo on laskenut suurin piirtein saman verran kuin Suomessa mutta inhimillinen hinta on paljon, paljon suurempi. Ja kun edustaja Heinonen vertasi Euroopan tilanteeseen, täytyy muistaa, että esimerkiksi Ranskassa, Tšekissä, Belgiassa on ulkonaliikkumiskieltoja. Siellä ollaan aivan äärettömän suurissa kriiseissä, ja siihen peilaten on äärettömän tärkeää, että Suomessa jatketaan toimintaa tällä linjalla, millä nyt on toimittu, jotta sitten ollaan valmiina, kun kansainvälinen talous alkaa vetämään — jotta silloin ollaan iskussa ja päästään talouskasvuun mukaan.

14.44 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtion velkaantuminen on hurjaa. Ja kyllä se velka joskus tulee maksettavaksi, vaikka vasemmistossa ollaan sitä mieltä, että velkaa ei koskaan tarvitse maksaa. Se on leikkaamista lapsilta ja lapsenlapsilta monessa mielessä.

Tässähän on paljon menoja, ja valtiovarainministeri Vanhanen usein sanoo, että kehysmenettely ei koske koronamenoja. Mutta kun tätä lisätalousarviota ja myös ensi vuoden ta-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

lousarviota läpi käy, niin aika lailla te olette pystyneet kaiken laittamaan tähän koronameinojen koriin eli siihen, jota eivät nämä kehysmenettelyn rajoitteet ole ensi vuonnakaan koskemassa.

Mutta ei meidän suurin kritiikkimme ole koskenut missään vaiheessa sitä, että otetaan iskuja vastaan ja hoidetaan koronaa, vaan sitä, että nämä työllisyystoimet, jotka ovat tässä, ovat vaatimattomia. Valtiovarainministeriön arvioiden mukaan budjetissa tehdyt päätökset: [Puhemies: Kiitoksia! Aika!] noin 15 000 työpaikkaa. Ja kun otetaan ne toimet, jotka vähentävät työllisyyttä, niin te olette, arvoisa valtiovarainministeri Vanhanen, miinuksella.

14.45 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveys ja koronan onnistuminen määrittävät hyvin pitkälle, kuinka onnistumme taloudessa ja työllisyydessä, ja siinä on vastaus myös edustaja Heinosenle.

Mutta oppositio on kritisoinut erittäin voimakkaasti valtion lisälainanottoa, jolla on turvattu nimenomaan sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus kansalaisille sekä koulupalvelut, kuntapalvelut, [Oikealta: Ei!] työllisyys ja monet muut. Talousasiantuntijat ovat antaneet vahvan tukensa myös Marinin hallitukselle ja valtion lisälainanotolle. Muun muassa Vesa Vihriälä, jota me kaikki arvostamme ja kunnioitamme, on todennut seuraavaa: ”Velkaantuminen on suurta, muttei mitenkään poikkeuksellista vertailussa muihin eurooppalaisiin maihin. Olennaista on, että lisävelka käytetään nyt akuuttien asioiden hoitoon. En ole ensi vuoden luvuista tavattoman huolissani, varsinkin kun pitää kysyä” — minkä kysyn nyt myös oppositiolta — ”mikä olisi vaihtoehto, jos näin ei tehtäisi.” [Puhemies koputtaa] Eli mitä vastaavat kokoomus ja perussuomalaiset Vihriälän kysymykseen?

14.46 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että koronan aikaiset kustannukset ovat sellaisia, että sinne tarvitaan lisää panostuksia, ja että kunnat ja sairaanhoitopiirit ovat tehneet siellä eturintamassa töitä. Tässä on melkein miljardin paketti kunnille ja sairaanhoitopiireille.

Meidän testaa, jäljitä, eristä -strategia on aiheuttanut erityisesti nyt syksyn aikana tässä jäljityksessä ja eristyksessä haasteita, kun testauskapasiteetti saatiin nostettua yksityisten toimijoiden yhteistyöllä niin suureksi kuin se nyt toimii. Pääkaupunkiseudusta saimme lukea muutama viikko sitten, että kouluterveydenhoitajia siirrettiin jäljittämään. Myöskin erilaiset seurakunnat ovat siirtäneet diakoneja jäljitystyöhön. Ja tämä on kyllä huolestuttavaa siinä mielessä, että kouluissa, niin kuin seurakunnissakin, on sellaista sosiaalista tarvetta tällä hetkellä sinne työpuolelle, että henkilöiden ei todellakaan pitäisi olla tekemässä tätä jäljitystyötä. [Puhemies koputtaa] Ja kun me olemme teknologiaa edistävä maa, [Puhemies: Kiitoksia! Aika!] niin mitä ministeriöt tekevät tämän jäljityksen sähköistämiseksi?

14.47 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Vi behandlar alltså den sjunde tilläggsbudgeten för 2020 och många här i debatten har — helt riktigt — lyft upp det att vi faktiskt skuldsätter oss med en ganska rejäl fart. Men vi har inte något alternativ heller för tillfället. Vi har råkat ut för en sådan chock att vi helt enkelt måste stöda såväl kommuner som företag.

Tästä lisätalousarvosta löytyy hyvin tukea niin yrityksille, taiteen ja kulttuurin toimijoille kuin julkiseen liikenteeseen. Tuemme myös vahvasti kuntataloutta, josta tässä jo puhuttiin.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Vi stöder även starkt kommunernas ekonomi. Det är mycket viktigt. Den offentliga persontrafiken stöds med allt som allt 111 miljoner euro. Helheten för det så kallade kostnadsstödet är nu uppe i 550 miljoner. Vi måste också göra vårt bästa för att det träffar så rätt som möjligt.

Tässä on myös osumatarkkuus äärimmäisen tärkeää, mitä tähän kustannustukeen tulee. Siitä ollaan varmaan kevään aikanakin paljon opittu.

Även konsten, kulturen, forskningen, idrotten, ungdomsarbetet stöds med tiotals miljoner tack vare den här så kallade Veikkaus-kompensationen [Puhemies huomauttaa ajasta] som är väldigt viktig. — Kiitos.

14.48 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Satonen täällä pohdiskeli sitä, onko sillä merkitystä, ottaako valtio vai kunnat nämä iskut vastaan. On sillä valtavan suuri merkitys. Kunnat ovat ne, jotka huolehtivat meidän peruspalveluista: perussosiaali- ja perusterveyspalveluista, vanhustenpalveluista, päivähoitosta, varhaiskasvatuksesta, peruskoulusta. Jos tämä kriisi olisi kaadettu kuntien niskoille, olisi jouduttu esimerkiksi peruskoulusta tekemään rajuja leikkauksia. [Mari-Leena Talvitien välihuuto] Ja kun täällä puhutaan siitä, että velka on lapsille ja lapsenlapsille, niin kysyn vain, minkälaisen velan olisimme lapsille jättäneet, jos hallitus olisi hylännyt kunnat ja antanut niiden tehdä, tai pakottanut ne tekemään, valtavia koulutusleikkauksia. Eikö ole parempi, että valtio ottaa iskut vastaan ja huolehtii lapsien koulutuksesta?

Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen täällä kritisoi, että hallitus ei ole toiminut liikunnan ja urheilun puolesta. Haluaisin tietää Heinoselta, [Puhemies koputtaa] mikä se Euroopan maa on, jossa on ollut parempi tilanne kesällä urheilukatsomoiden suhteen kuin Suomessa.

14.49 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositiossa kriittisesti suhtaudutaan tähän ilmastorahastoon, mitä hallitus nyt pääomittaa 300 miljoonalla eurola, [Mikko Lundén: Todellakin!] mutta tähän on nimenomaan asia, joka hyödyttää meidän teollisuuttamme, meidän elinkeinoelämäämme. Se tukee siirtymää vähähiiliseen yhteiskuntaan ja kiihdyttää niitä ratkaisuja, mitä suomalainen teollisuus ja yritykset tekevät. On tärkeätä, että tämä elvytys tehdään nimenomaan ilmastokestävällä tavalla. Tässä budjetissahan myös muun muassa liikenteen osalta lisätalousarviolla tuetaan romutuspalkkion kautta vähäpäästöistä liikennettä ja muun muassa sähköpyörien hankintaa.

Suomi aivan varmasti pääsee yli tästä koronakriisistä. Se voi myös samalla parantaa kilpailukykyä ja tarjota maailmalle ratkaisuja ilmastonmuutoksen torjuntaan. Ollaan kuultu viime viikkoina, miten Kiina ja Venäjä ovat myöskin tulleet tälle samalle markkinalle. Meidän suomalaiset tuotteet ja yritykset hyötyvät siitä, että me panostamme ilmastonmuutoksen torjuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä kaksi puheenvuoroa tähän, ja sitten ministeri Vanhanen.

14.51 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tähän mennessä kiistatta onnistunut kaikissa koronavirustoimissaan. Ne ovat olleet oikea-aikai-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

sia ja oikein mitoitettuja, ja tämä sama linja jatkuu järeällä tavalla tässä seitsemännessä lisäbudjetissa.

Täytyy olla tyytyväinen siihen, että kokoomusoppositiolla ei ole oikeastaan enää mitään sanottavaa, kun aletaan keskustella siitä, minkä julkisen tahon pitäisi ottaa velkaa, valtion vai kuntien. Se on selvä tietysti, että valtio saa velkaa edullisimmin ja on muutenkin sopivin velanottaja tässä tilanteessa, vaikka kunnillekin on kyllä pystytty kehittämään käteviä velkaantumisväyliä kuntarahoituksien ja Kuntien takauskeskuksen kautta, mutta tärkeää on, että yritysten kustannustukea jatketaan uudistetussa, paremmin toimivassa muodossaan, kunnista ja sairaanhoitopiireistä pidetään huolta ja terveyteen ohjataan tarvittavat varat.

14.52 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän sillä on väliä, kuinka kunnissa käytetään näitä hallituksen osoittamia korona- ja muita tukirahoja, esimerkkinä vaikka tämä joukkoliikennetuki, josta täällä jo sanailtiin. Sanna Marinin hallitus teki joukkoliikenneteon, kun se osoitti nyt 111 miljoonaa, peräti, tähän tärkeään toimintoon tässä seitsemännessä lisätalousarviossa.

Mutta mitä tapahtui pääkaupunkiseudulla? Pääkaupunkiseudulla todellakin Helsingin seudun liikenteen hallitus, joka on kokoomusjohtoinen, ja siellä on kokoomus myös toimitusjohtajana, [Paavo Arhinmäki: Jatkossakin!] päätti korottaa lippujen hintoja, eikä ainoastaan korottaa lippujen hintoja vaan tuplata eläkeläisten päivälipun hinnan — siis tuplata eläkeläisten päivälipun hinnan. Ja kun täällä on nyt valtiovarainministeri paikalla ja kunta-ministeri Paatero paikalla, niin kysyn teiltä: eikö tämä ole aivan kammottavaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Vanhanen, olkaa hyvä, 3 minuuttia.

14.53 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Viime viikolla oli euryoryhmän kokous, ja siellä terveysasiantuntijat näyttivät kartan, jossa Suomi oli, voi sanoa, aivan omalla väriskaalan värillään verrattuna suurimpaan osaan koko muuta Eurooppaa. Ja kaksi päivää myöhemmin komissio julkisti talousennusteet, ja silläkin kartalla Suomi oli aivan omassa värissään kahden muun maan kanssa. Eli koronan hoidolla ja talouden kehityksellä on kiistaton, yksiselitteinen yhteys, ja tämä meilläkin liittyy näihin kaikenlaisiin rajoituksiin ja muihin. Kyllä hallitus tuntee tuskan kaikkien näiden tapahtumajärjestäjien, urheilutapahtumien ja muiden osalta siitä, miten löytää oikea tasapaino talouden avoimena pitämisen ja sellaisten rajoitusten kanssa, jotka pitävät meillä epidemian kurissa. Tämä on jatkuvaa, viikoittaista punnintaa ja työtä.

Kuntien osalla minusta on kaksi perustetta: Toinen tekijä on se, että tällaisena hetkenä meidän pitää huolehtia siitä, että peruspalvelut toimivat eivätkä kunnat lähde niissä äkki-toimenpiteisiin. Kunnanjohtajilla on kova paine pitää taloutensa kurissa, ja siksi tarvitaan tätä. Mutta toinen syy on se, että myös valtakunnallisen elvytyspolitiikan pitää olla johdonmukaista, ja siihen ei kävisi se, että samaan aikaan, kun valtio elvyttää, kunnissa tehdään leikkaustoimia. Täytyy toimia ajassa, ja koko julkisen sektorin täytyy toimia yhtäläisesti. Yritämme taata tällä politiikalla sen — eikä niin, että yli 300 kuntaa tekee jokainen omia ratkaisujaan.

Konkurssien osalta ei hallitus valitettavasti voi koskaan taata sitä, etteikö tämän epidemian aikana tai jälkeen konkursseja tule. Kun maksulykkäykset, lainojen lyhennystauot ja

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

muut päättyvät, tämä epidemiajakso kyllä jättää rujojen jäljen meidän talouteemme ja yrityselämään, niin että koetetaan kuitenkin tällä kustannustuella tehdä se, mikä on tehtävissä.

Ilmastorahaston tehtävä on selkeä. Se ei ole mikään avustusten jakaja, vaan se on sijoitustoimintaa harjoittava. Me tarvitsemme kilpailukykyistä teollisuutta, joka investoinneillaan ja kokeilevilla laitoksillaan tarraa kiinni siihen talouden aaltoon, joka ympäri maailmaa ilmastomuutoksen merkeissä on käynnistymässä, ja josta tulee paljon kysyntää. Ne investoinnit tarvitsevat pääomaa. Ja ilmastorahasto: valtio on valmis osallistumaan tähän pääomaa tarjoamalla, mutta ainahan se edellyttää sen, että siellä ovat yksityiset yritykset itse sijoittamassa.

Viimeisenä edustaja Essayahin kysymys sivun 65 järjestöistä. Siinä ovat nämä järjestöt, jotka ovat muutoin kuin budjetissa lueteltuina järjestöinä, saavat järjestöavustuksia — niiden kohdalla on menetelty samalla logiikalla kuin monien valtion omien organisaatioiden, erilaisten taiteen ja kulttuurin toimijoiden kohdalla, [Puhemies koputtaa] joiden tulot ovat koronan takia vähentyneet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Paatero, minuutti kunta-asioista.

14.56 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallitus on tehnyt linjauksen, että kun kuntien verotulot vähenevät huomattavasti ja toisaalta palveluiden tarve kasvaa — ei pysy edes samana vaan kasvaa, koronasta johtuen — niin on oikein, että ne palvelut pystytään järjestämään ja tukemaan erityisesti niitä ihmisiä, jotka ovat tässä kohtaa olleet heikoimmilla.

Toinen vaihtoehto olisi, että kunnat ottaisivat velkaa tai korottaisivat veroprosenttiaan. Tässä tapauksessa — kun katson niitä tilastoja, jotka tähän mennessä on saatu kunnista ja veroprosenttien korotuksista — suurin osa kunnista pystyy pitämään veroprosentin nykyisellään, ja tämän hallituksen mielestä se on oikea ratkaisu.

Pyysin puheenvuoron kysyäkseni edustaja Kankaanniemieltä, mitkä ovat ne kunnat, jotka eivät ole saaneet koronasta aiheutuvista kuluista korvauksia. Mielenkiinnolla kuulen sen, koska olemme sitä yhä edelleen valmistelemassa myöskin ensi vuoden puolelle, että kaikki koronasta aiheutuvat kustannukset suoraan korvataan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt siirrytään puhujalistalle, ehdimme ainakin yhden puheenvuoron ottamaan ennen kuin tämän asian käsittely ja keskustelu on keskeytettävä.

14.57 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Aiemmin tänä vuonna oikeusministeri omassa ehdotuksessaan valtion ensi vuoden talousarvioon esitti 1,8 miljoonaa euroa tuomioistuimille, Syyttäjälaitokselle ja Rikosseuraamuslaitokselle videoneuvottelulaitteiden lisähankintaan. Syksyllä olinkin hieman pettynyt, kun varsinaisesta talousarvioesityksestä näitä ei enää löytynyt. Videoneuvottelut yleistyivät koronaviruspandemian yhteydessä, ja paljon oikeudenkäyntejä jouduttiin valitettavasti siirtämään myöhempään ajankohtiin, koska näitä videoneuvottelulaitteita ei ollut oikeushallinnossa riittävästi. Tämä on johtanut käsittelyjen ruuhkautumiseen ja käsittelyaikojen pitenemiseen.

Valtionvelka kasvaa tällä lisäbudjetilla, ja vaikka koronavirustilanne meneekin lopulta ohitse, olisivat tehtävät panostukset silti kannatettavia oikeusprosessin keventämisen ja oikeudenkäyntien kokonaiskeston lyhentämisen vuoksi. Se tukisi myös hanketta siirtyä näy-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

tön keskittämiseen käräjäoikeuksiin, ja se on siis tarkoitus toteuttaa niin, että todistelu taltioidaan käräjäoikeudessa kuva- ja ääninauhoille, joita käytetään hovioikeudessa. Tästä syystä jätin aiemmin kolme talousarvioaloitetta, joissa esitin tuota 1,8 miljoonaa euroa videoneuvottelulaitteiden hankkimiseksi tuomioistuimille, Syyttäjälaitokselle ja Rikosseuraamuslaitokselle. Myös lakivaliokunta kiinnitti tähän asiaan huomiota. Nyt olikin ilo huomata, että nämä lisäykset löytyivät tästä seitsemännestä lisätalousarviosta, ja haluan tästä hallitusta kiittää, sillä kyse on lopulta erittäin tärkeästä asiasta. Oikeudenhoito on kuitenkin yksi tärkeimmistä valtion ydintehtävistä, ja käsittelyjen jatkuva ruuhkautuminen ja pidentäminen olisi vahingollista niin kansalaisten oikeusturvan toteutumisen kannalta kuin myös yritystoiminnan ja investointienkin kannalta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.59.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.53.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3. käsittelyä.

17.53 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Mieleni tekisi kritisoida hallitusta osittain järkevästä mutta myös holtittomasta velanotosta, mutta olen huomannut, että tässä viimeisen vuoden aikana tätä huolta eivät hallituspuolueen edustajat ota millään tavalla vakavasti ja kun asiasta puhuu, niin he ovat kuin sähköshokin saaneita. Niinpä keskityn enemmän hallituksen tekemään arvovalintaan.

Me näemme useita ja useita esimerkkejä siitä, miten huonosti lapset ja nuoret voivat, niin henkisesti kuin fyysisesti. Tämä kehitys on vain kiihtynyt koronan tuomien haasteiden keskellä. Yhtä ainoaa ratkaisua ei asiaan luonnollisesti ole. Tästä huolimatta väitän, että Suomen upeasti toimivissa liikuntaseuroissa on yksi ratkaisun avain. Liikkuva, aktiivinen ja turvallinen ympäristö liikunnan parissa on pelastanut monta elämää ja tulee myös jatkossa niin tekemään, jos vain hallitus tekee oman osansa, että näitä liikunta- ja urheiluseuroja on myös tulevaisuudessa.

Kuntaliiton tietojen mukaan hallitus on pumpannut kunnat kriisin keskellä 1,2 miljardia euroa ylijäämäisiksi. Tämä valittu linja saattaa toimia tulevissa kuntavaaleissa, mutta samaan aikaan liikuntakenttä on saanut vaivaiset 20 miljoonaa euroa tukea. Suomen Olympiakomitean tilastojen mukaan voidaan arvioida, että maaliskuusta syyskuuhun liikunnan ja urheilun kansalaisjärjestötoiminnan nettotappiot ovat yli 100 miljoonaa euroa — nettotappiot siis, ja ne vain kasvavat. Selkänahasta revitään ja sopeutetaan: tämäkö on liikunnan tulevaisuus?

Kerron esimerkin kouvolaalaisesta juniorikoripalloseurasta. He joutuivat koronan takia perumaan suuren junioriturnauksen, ja saamatta jäi useita kymppitonneja. Miten tämänkaltaisten iskujen keskellä voi jatkaa toimintaa ja lasten ja nuorten elämää edesauttaa? Saman-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

laisen esimerkin voisin kertoa myös saman kaupungin pesisseurasta. Esimerkkejä kyllä löytyy, sen me kaikki tiedämme.

Tiedän, että hallituksen vastaus on, että te kompensoitte veikkausvoittovaroja. Tämä on hieno asia, luonnollisesti, mutta se on vain väliaikaisratkaisu eikä vastaa siihen suureen hätään, jonka koronavirus on seuroille tuonut. Minä todella pyydän meidän suomalaisten, lastemme ja nuortemme, puolesta, itse asiassa koko Suomen tulevaisuuden puolesta, että nyt ryhdytte toimiin suomalaisen seurakentän pelastamiseksi. Teillä on jo Visa vinkunut, suunnatkaa nyt panostukset myös lopullisen laskun maksajiin. — Kiitos.

17.57 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! EU:n komission viime torstaina julkaiseman tuoreen ennusteen mukaan Suomen talous supistuu kaikista euromaista kolmanneksi vähiten vuonna 2020, 4,3 prosenttia. Koko euroalueella vastaava pudotus on 7,8 prosenttia. Suomea paremmin pärjäävät vain Irlanti ja Liettua.

Tietenkin on otettava huomioon myös Suomen talouden jälkisyklistyys ja teollisuuden tilauskirjojen huomattava ja huolestuttava tyhjentyminen, joten erityiseen optimismiin ei ole syytä lähiaikojen talousnäkymien suhteen. EK:sta saatiin tänään tieto, että syyskuussa teollisuuden tilaukset alenivat vajaat 11 prosenttia, ja joulukuussa on tulossa huomattavan pitkä miinus, pidempi kuin tämä äsken mainittu.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tähän mennessä kiistatta onnistunut koronavirustoimissaan. Toimet ovat olleet oikea-aikaisia ja oikein mitoitettuja. Tämä seitsemäs lisätalousarvio on hyvää jatkoa tähänastiselle työlle. Maaliskuussa vaadittiin ripeää päätöksentekoa täysin uudessa tilanteessa, sillä taudista ei tiedetty kovinkaan paljoa. Nyt tilanne on siinä mielessä olennaisesti parempi, että viruksesta tiedetään enemmän ja testaus- ja jäljityskapasiteettia on huomattavasti enemmän kuin keväällä.

Arvoisa puhemies! Lähiaikojen tehokkainta talouspolitiikkaa on pyrkiä hallitsemaan viruksen leviämistä mahdollisimman hyvin, jotta yhteiskunta voidaan pitää mahdollisimman normaalisti avoinna. Viime aikoinakin kehityskulkumme on ollut huomattavasti parempi kuin muualla Euroopassa. Tuoreimmassa vertailussa olemme kahden viikon ilmaantuvuusluvulla mitattuna Euroopan talousalueen paras maa. Eiliset rokoiteutiset lisäävät optimismia koronakurimuksen voittamiseksi, mutta meidän on tietenkin oltava kärsivällisiä.

Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeää on yritysten uudistetun kustannustuen jatkaminen. Kokemuksia saatiin tuosta ensimmäisestä kustannustukiversiosta, ja nyt sitten on muutettu ehtoja sillä tavalla, että ne toivottavasti sopivat paremmin yrityksille. Toivottavasti tämä uusi kierros saadaan käyntiin joulukuussa, kun tämä lisätalousarvio on täältä tarkoitus saada läpi jo ensi viikon aikana. Uutta rahaa tulee 410 miljoonaa, ja kun ensimmäiseltä kierrokselta jäi käyttämättä 140 miljoonaa euroa, niin nyt tulee olemaan käytössä yhteensä 550 miljoonaa euroa. Hallituksella on ollut kaiken kaikkiaan kymmenkunta keinoa yritysten tilanteen parantamiseksi, ja on ollut tietysti erittäin tärkeää, että näin on ollut.

Arvoisa puhemies! Kuntatalous vaatii jatkuvia tukitoimia, koska koronavirustilanne raskastaa kuntia ja monien kuntien tilanne on varsin vaikea ilman koronaakin. On siis kiitettävä lisäbudjetin rahoitusta, jolla turvataan peruspalveluja ja vähennetään painetta veronkorotuksiin. Koronaviruksen testaukseen ja jäljitykseen myönnetään 350 miljoonaa euroa. Myös 400 miljoonaa euroa peruspalvelujen valtionosuuksiin ja 200 miljoonaa euroa sairaanhoitopiireille kertaluontoisina lisäyksinä tulevat todella tarpeeseen.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Yksittäisistä asioista haluan nostaa esille Metso-ohjelman lisärahoituksen ja sitten tärkeän avun kotitalouden järjestöille: Maa- ja kotitalousnaisille, murtajajärjestölle, ruotsinkielisille järjestöille. On tärkeää, että näitä järjestöjä tuetaan. Päivällä ihmettelin, kun edustaja Essayah kritisoi näitten naisten tehokkaitten järjestöjen tukemista tässä poikkeuksellisessa tilanteessa.

Ja sitten ihan viimeiseksi haluan nostaa esille siltarumpupoliittisen teon, jonka puolesta tein töitä. Se ei ole suuren suuri mutta tärkeä. E18 Turun kehätien Raision—Naantalintie-suunnitteluun ehdotetaan rahoitusta ja valtuutta niin, että yhteensä tuo rahamäärä on 4,2 miljoonaa euroa, mikä tähän kohdistetaan, tosin ei vielä tässä budjetissa koko määrää. On tärkeää, että tämä Turun kehätien Raision—Naantalintie osuus rakennetaan, ja ensimmäinen vaihe on tietenkin suunnittelu. Kyseessä on sekä henkilö- että tavaraliikenteen kannalta tärkeä väylä, muun muassa satamaväylä, jonka rakentaminen nelikaistaiseksi palvelee hyvin monia eri käyttäjäryhmiä, ja sen vaikutukset ovat laajat. Suunnittelun rahoitus siis on erinomainen ensimmäinen askel, mutta tärkeää olisi myös hankkeen mahdollisimman pikainen toteutus.

18.04 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä vuoden seitsemäs lisätalousarvio kertoo hyvin karua kieltä siitä, missä tilanteessa isänmaamme tällä hetkellä on. Näiden tietojen perusteella valtion nettolainanotto kasvaa jo lähelle 19:ää miljardia euroa, mikä tarkoittaa, että olemme jo lähellä miinus 8:aa prosenttia suhteessa bkt:hen tuon alijäämän osalta, ja luvut ovat tietysti hirvittävänkin korkeita. Jos ajatellaan, mikä tilanne oli silloin finanssikriisin aikaan kymmenisen vuotta sitten, niin silloin kuitenkin valtion velanotto taisi käydä reilussa 10 miljardissa eurossa, eli tämä kuvaa hyvin sitä, miten vakavat vaikutukset meidän talouteen on syntynyt tästä valtavasta sulusta, minkä tämä virus on meille aiheuttanut.

Itse asiassa edustaja Kiviranta puhui paljonkin viisaita ajatuksia, mitä itsekkin olin tässä pohtinut sanovani, ja siinä ehkä tämä olennainen löytyy siitä, että meidän täytyy nyt tehdä oikeastaan kahdella radalla töitä.

Ensimmäinen liittyy siihen, että näiden koronatoimien täytyy olla jatkuvasti päällä ja niitä täytyy arvioida siten, että yhteiskunta pystyy toimimaan mahdollisimman normaalisti, jolloin myös ikään kuin nämä yhteiskunnan perustoiminnot pysyvät auki. Ja tässä, sanotaanko, tilanne on tällä hetkellä kohtalaisen hyvä, mutta haluan, herra puhemies, nostaa esille tässä kohtaa Lapin matkailun, josta on käyty paljon keskustelua. Minusta on suoraan sanottuna aika lailla käsittämätöntä, että tämä hallitus on nyt vatuloinut monta kuukautta sen kysymyksen parissa, mitä Lapin matkailulle tehdään. Siellä on täysi kriisi päällä: muun muassa kansainvälinen matkustusyhtiö TUI ilmoitti tänään, että peruu loputkin Lapin matkat, ja käytännössä tilanne johtaa siis siihen, että edessä on valtava määrä konkurssseja. En voi ymmärtää liikennevaliokunnan jäsenenä, kun tätä aikaisempaa ehdotusta jo käsiteltiin, miten tätä asiaa ei nyt yksinkertaisesti saada kuntoon. Minkä takia näitä linjauksia ei saada tehtyä, jotta Lapissa yrittäjät tietävät ja jotta siellä Lapin toimijat tietävät, millä pelisäännöillä mennään eteenpäin, ja jotta ennen kaikkea nämä kansainväliset matkanjärjestäjät pystyvät näkemään ja tulkitsemaan, mitkä ovat ne säännöt, joiden perusteella Suomeen pystyy turvallisesti tulemaan matkailemaan? Tästä kyllä lähetän vahvat pyyhkeet maan hallitukselle.

Herra puhemies! Tämä toinen polku, jota meidän täytyy koko ajan kulkea, on se, että täytyy katsoa taas eteenpäin tämän kriisin jälkeen, ja se tarkoittaa sitä, että hallituksen täy-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

tyy nyt vastaavasti samaan aikaan valmistella ensinnäkin näitä rakennetoimia, työllisyys-toimia, koska niiden toimeenpano kestää pitkän aikaa. Nyt edelleen odotamme niitä vaikuttavia toimenpiteitä, joita ei kyllä budjettiriihestä saatu aikaiseksi, ja esimerkiksi paikallisen sopimisen edistäminen on nyt hautautunut jonnekin, ja sitä edelleen täällä salissa odottelemme.

Tällä kahden toimenpiteen yhdistelmällä päästään sitten tässäkin eteenpäin.

18.07 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Det här är redan den sjunde tilläggsbudgeten för i år, vilket måste vara ett nytt rekord. Det visar dock vilken enorm chock coronapandemin varit mot ekonomin och finanserna. Den offentliga skuldsättningen ökar på ett mycket oroande sätt. Det oroar också mig. Det är ändå så att det inte finns några andra alternativ för tillfället eftersom vi måste stöda sjukvården, kommunernas basservice, konst och kultur samt företagen att överleva den här krisen, för om de inte överlever kommer återuppbyggnaden av ekonomin ta mycket längre tid och vara mycket svårare att göra. Då kommer det göra att det tar längre tid innan statsfinanserna är på grön kvist igen, och det kommer också resultera i både mänskligt lidande och många konkurser i så fall. Det skulle vara en riktig lose-lose.

Av den anledningen är också nästan alla ekonomer av samma åsikt att just den här typens stimulans behövs för ekonomin just nu när goda råd är dyra. Bara stöden till kostnadsstödet är på över en halv miljard i den här tilläggsbudgeten. Det är en stor summa men helt nödvändig för att hjälpa företag att klara sig över krisen så att vi har dem kvar och arbetsplatserna med dem. Det här är en förbättrad version av stödet från i somras och det är branschneutralt. Jag är mycket tacksam för att stödet kan sökas av åländska företag, eftersom Ålands ekonomi drabbats på ett oerhört hårt sätt på grund av krisen som slagit både mot sjöfarten och turismen samtidigt. Tack till regeringen för det.

Ärade herr talman! Vi hoppas att de här stöden naturligtvis snart ska kunna avslutas genom att saker skulle kunna återgå till det mer normala igen då pandemin är över. Gårdagens lovande uppgifter om ett vaccin var en oerhört fin nyhet som ingav hopp. Flera andra lovande vaccinkandidater är också på gång. Förhoppningen är att vi kan ha ett effektivt och säkert vaccin som är brett tillgängligt redan i början av nästa år. Osäkerhet finns naturligtvis om saken, men gårdagens besked tände ett konkret hopp eftersom träffsäkerheten med just det vaccinet var högre än 90 procent, och i så fall skulle kanske enbart en dryg 60 procents täckning behövas för att nå flockimmunitet i samhället med det här vaccinet.

Ärade talman! Den sjunde tilläggsbudgeten innehåller stöd till kommuner och sjukvårdsdistrikt för att finansiera coronarelaterade kostnader. I detta hänseende budgeteras det också 5 miljoner euro för att ersätta kostnader som uppkommit för bland annat testning och spårning av coronasmitta på Åland. Det har tidigare funnits ett principbeslut om den här saken i regeringen, om att ersätta kostnaderna också på Åland, men nu budgeteras alltså medel i praktiken så att de kan betalas ut på den här sidan av året. Anledningen till att man finansierar saken från statens sida har att göra med att man inte vill att kommunerna eller sjukvårdsdistrikten ska dra ner eller börja snåla på testningen eller spårningen eftersom det då skulle riskera att smittan inte skulle upptäckas och som en konsekvens kunna få ett starkare fotfäste — något vi så klart inte vill. Det är viktigt att samma logik gäller Åland och att kostnaderna finansieras fullt ut också på Åland.

Enligt mina uppgifter kommer 5 miljoner inte att räcka om man också räknar in kostnaderna utöver enbart den direkta testningen och spårningen, vilket man gör för alla andra

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

områden i Finland inklusive kommuner och sjukvårdsdistrikt. Det är därför viktigt att riksdagens finansutskott hör Åland i frågan, grundligt kartlägger behovet på Åland och vid behov också ökar på anslaget.

Det är i detta hänseende viktigt att påminna om att smittsamma sjukdomar är en behörighet som är statens i självstyrelselagen. Självstyrelsen är här bara verkställande myndighet. Därför är det naturligt att staten bekostar detta fullt ut också på Åland. Nu har man budgeterat 5 miljoner euro, men enligt mina uppgifter skulle drygt 6 miljoner euro behövas, alltså ungefär 1 miljon euro till. Jag har varit i kontakt med finansministeriet i ärendet och har förstått att det finns en beredskap att höja på anslaget bara social- och hälsovårdsministeriet äskar om det. Det hoppas jag att man är redo att göra, och min förhoppning är att finansutskottet granskar den här saken noggrant.

Det är viktigt att man också på Åland upplever att man har tillräckliga resurser för att testa och spåra coronaviruset så att man inte börjar snåla på det. Coronasituationen på Åland är i övrigt mycket bra med väldigt få fall, och vi vill så klart hålla det på det viset. För att göra det behövs testningar och andra förebyggande rutiner, men eftersom inga fall på Åland behövt intensivvård och bara enstaka fall behövt sjukhusvård har också kostnaderna för coronavården hittills hållits nere som en konsekvens. Per capita har man också behövt testa betydligt mindre än på många andra platser i Finland eftersom smittan inte fått fäste, vilket också har sparat på kostnaderna, men just därför skulle det kännas extra viktigt att de kostnaderna kunde ersättas fullt ut på samma sätt som andra områden. Det är rimligt helt enkelt.

Arvoisa herra puhemies! Seitsemäs lisätalousarvio sisältää tuen kunnille ja sairaanhoitopiireille koronaan liittyvien kustannusten rahoittamiseksi. Samalla budjetoidaan 5 miljoonaa euroa niiden kustannusten korvaamiseksi, jotka ovat syntyneet muun muassa koronaviruksen testauksesta ja jäljittamisestä Ahvenanmaalla. Tietojeni mukaan nämä 5 miljoonaa eivät tule riittämään, jos lasketaan mukaan myös muut kustannukset eikä vain suorasta testauksesta ja jäljityksestä muodostuneita kustannuksia. Näin tehdään kaikkien Suomen alueiden, mukaan lukien kuntien ja sairaanhoitopiirien, kohdalla. Siksi on tärkeää, että eduskunnan valtiovarainvaliokunta kuulee Ahvenanmaata tässä asiassa, kartoittaa perusteellisesti Ahvenanmaan tarpeen ja tarvittaessa lisää määrärahoja.

Tässä yhteydessä on tärkeää muistuttaa siitä, että tarttuvat taudit ovat itsehallintolain mukaan valtakunnan toimivaltaa. Itsehallinto on tässä vain toimeenpaneva viranomainen. Siksi on luonnollista, että valtio kustantaa nämä asiat täysin myös Ahvenanmaalla. Nyt on budjetoitu 5 miljoonaa euroa, mutta tietojeni mukaan tarvittaisiin reilut 6 miljoonaa, siis pieni summa lisää. Olen ollut asiasta yhteydessä valtiovarainministeriöön ja olen ymmärtänyt, että siellä on valmius korottaa määrärahaa, mikäli sosiaali- ja terveysministeriö sitä pyytää. Toivon, että siihen ollaan valmiita.

On olennaisen tärkeää, että myös Ahvenanmaalla koetaan, että resurssit riittävät testaukseen ja jäljittämiseen, jotta niiden suhteen ei aleta kitsastella. Ahvenanmaalla on hyvä koronatilanne ja tapauksia on ollut erittäin vähän. Haluamme toki myös pitää tilanteen hyvänä, ja sen mahdollistamiseksi tarvitaan testauksia ja muita ennalta tehtäviä rutiineja. Koska kukaan Ahvenanmaalla ei ole tarvinnut tehohoitoa ja vain harva on tarvinnut sairaanhoitoa, kustannukset koronan hoidosta ovat pysyneet matalina. Henkeä kohti on tarvittu myös merkittävästi vähemmän testauksia verrattuna moniin muihin paikkoihin Suomessa, sillä tartunta ei ole saanut jalansijaa, jolloin myös on säästyty kustannuksilta. Erityisesti siksi

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

tuntuu erittäin tärkeältä, että kustannukset korvattaisiin täysimääräisesti samalla tavalla kuin muille alueille. Se on kohtuullista. — Kiitos.

18.14 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Vuoden seitsemäs lisätalousarvio nostaa valtionvelan tänä vuonna lähelle 20:tä miljardia euroa ja kokonaisuudessaan Suomen valtionvelan ennätyslukemiin. Tästä huolimatta on mielenkiintoista, että valtionvelan, kokonaisvelan, korkomenot ovat silti matalammalla tasolla verrattuna vuoden 2008 finanssikriisistä aiheutuneeseen velkapiikkiin, silloinkin syystä otettuun velkapiikkiin. Tämä antaa perspektiiviä markkinoiden erilaisesta tilanteesta ja kertoo toisaalta myös siitä edellisen hallituksen jättämästä hyvästä perinnöstä, joka on mahdollistanut Suomelle velan ottamisen edullisella korolla, ja se kertoo siitä, että Suomella on hyvä luottoluokitus ja nyt tämmöisessä todella vaativassa tilanteessa voidaan velkaantua, meillä on puskurit luotto, kiitos edellisen hallituksen. Mutta tämä sanottuna, täytyy tästä mittavasta velkaantumisesta silti olla huolissaan, siitä, mikä on se tie ulos, miten tästä velasta selviydytään, miten tulevat sukupolvet siitä selviytyvät.

Edeltävä puhuja tietää hyvin, kuten myös moni muu tässä salissa, että kun on hoidettu koronakriisiä, terveydellistä kriisiä, ja Suomessa toden totta onkin sitä hoidettu hyvin, se on ollut parasta lääkettä tähän taloudellisen laman hoitoon, mutta sillä on ollut myös valtava vaikutus matkailuun. Vaikka olisi niin, että korona ei sinällään ole päässyt vaikuttamaan ihmisiin, ja ihmisten terveys onkin aina etusijalla, niin niin Ahvenanmaan matkailu kuin Lapin matkailu kuin Järvi-Suomen matkailu ovat kärsineet tästä tilanteesta.

Ja siihen, arvoisa herra puhemies, minunkin on kyllä kiinnitettävä huomiota, että kun keväällä tämä tilanne tuli yllättäen ja hallitus ei tietenkään tiennyt, mikä tämä tauti on, ja silloin toimittiin hetkessä, niin nyt kun on ollut tietoa, minkälainen tästä syksystä ja talvesta tulee, siltikään tätä matkailun tilannetta, lentomatkustamista, tämmöisiä suojakuplia tai erinäisiä keinoja, ei ole saatu, ja siinä mielessä edustaja Marttinen minusta antoi ihan perusteltua kritiikkiä hallitukselle, että tämän matkailun osalta, sen mahdollistamisen osalta, terveyden ja turvallisuuden puitteissa ei kyllä olla täysin onnistuttu.

Vielä lopuksi, arvoisa herra puhemies, muutama huomio siitä, että kun aikanaan toivottavasti tästä kriisistä löytyy tie ulos, on se sitten rokotteen kautta tai muuten, ja kun aikanaan kansainväliset markkinat alkavat taas vetämään ja Suomi vientivetoisena pienenä avotaloutena pääsee — toivottavasti pääsee — siihen kasvuun mukaan, niin meidän on oltava valmiina, ja sen takia toivon, että hallitus löytää vielä lisää uusia kilpailukykyä parantavia keinoja, jotta Suomi ei sitten jää lähtötelineeseen, kun maailmantalous lähtee kasvuun.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pirttilahti — poissa, edustaja Hoskonen — poissa, edustaja Strand — poissa, edustaja Rantanen, Mari — poissa, edustaja Kiljunen, Kimmo — poissa. Edustaja Kärnä, olkaa hyvä.

18.18 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Vähäksi on väki käynyt, mutta niinhan se on, että juhlat paranevat, kun väki vähenee, eliittijoukko paikalla. Ollaan tänään käyty laajaa keskustelua lisätalousarviosta, ja erityisesti kokoomuksen huomiot jotenkin ihmetyttävät. Ymmärrän tietysti sen, että on perusteltua olla huolissaan velkaantumisesta ja velan hoitamisesta. Se on kaikkien poliitikkojen vastuulla, että velkaa hoidetaan asiallisesti, mutta kyllä opposition soisi pohtivan sitä, ollaanko huolissaan kansalaisten työstä ja

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

toimeentulosta, selviämisestä tämän koronakriisin yli — entä sitten kunnista, kuntien tuottamista peruspalveluista. Jos on joku aika, että velkaa täytyy ottaa, niin se aika on juuri nyt, ja hallituksen toimenpiteet ovat täysin perusteltuja.

Edustaja Löfström ja edustaja Könttä käyttivät erinomaiset puheenvuorot matkailusta, ja olen itsekin kyllä pettynyt siihen tapaan, jolla sosiaali- ja terveysministeriö on tätä kriisiä hoitanut. Sieltä ei ole saatu välttämättömiä esityksiä valitettavasti ulos. On jollakin tapaa kornia, että tänään lähetettiin lausunnolle tuleva hallituksen esitys matkailurajoituksista ja samaan aikaan saimme ilmoituksen siitä, että suuri matkanjärjestäjä TUI on perunut kaikki joulumatkansa Lappiin. Tämä lakiesitys saataisiin voimaan aikaisintaan ennen joulua. Me olemme nyt menettäneet kymmeniä miljoonia — jos ei satoja miljoonia — euroja, ja erityisesti lappilaisena edustajana olen todella huolissani siitä oman maakunnan tilanteesta. Meillä on 180 000 asukasta maakunnassa, ja tällä hetkellä liipaisimella on 10 000 työpaikkaa — 10 000. Että kyllä on kylmä talvi tulossa, mikäli pahimmat skenaariot tässä toteutuvat, ja on täysin välttämätöntä, että nyt tämä matkustaminen, ainakin sen kevätkauden osalta, saadaan kuntoon ja ensi kesän osalta niin, että Suomeen voi tulla turvallisesti — testataan — ja matkoja voi järjestää turvallisesti joko siellä kuplissa tai millä tavalla tahansa. Tämä kriisi on osoittanut myös ja itse näen, että tällaisista rajoituksista täytyy kyetä tulevaisuudessa päättämään paikallisesti, paikallisten terveysviranomaisten toimesta, koska se tietämys, miten voidaan turvallista matkailua järjestää, asuu siellä paikan päällä. Me olemme nyt nähneet, että sosiaali- ja terveysministeriön virkakunnassa se tietämys ei asu.

Vielä tähän loppuun, arvoisa puhemies, haluan kiinnittää hallituksen huomion siihen, että jos tämä pahin skenaario Lapin kannalta toteutuu — tällainen aivan uskomaton taloudellinen lama, suurtyöttömyys — niin kehotan kyllä voimakkaasti harkitsemaan jonkintyyppistä tukipakettia erikseen tänne maakunnalle osoitettuna. Sama saattaa koskea aivan hyvin myös Ahvenanmaata, joka on erittäin riippuvainen turismista. Toivon todella, että voidaan matkailusta riippuvaisten maakuntien edustajien kanssa tässä kyllä yli puolue-rajoiden tehdä yhteistyötä niin, että meillä ne elinmahdollisuudet alueillamme säilyvät. — Kiitos.

18.21 Mats Löfström r: Ärade herr talman! I den sjunde tilläggsbudgeten finns också medel för att bygga två nya bevakningsfartyg till sjöbevakningen. Fartygen ska ersätta Turisas och Uisko och kommer att bli nästan tre gånger större i bruttoton än de som de ersätter och likna det stora bevakningsfartyget Turva, som finns på Finska viken. De nya bevakningsfartygen kommer att öka räddningskapaciteten till havs samt förstärka oljeskyddskapaciteten, vilket är positivt för Åland, för sjöfarten. Det är dock viktigt att säkerställa att de nya fartygen inte innebär ett tryck på att dra in ytterligare sjöbevakningsstationer. Det är viktigt eftersom det redan nu är glest mellan stationerna och det är ur ett åländskt perspektiv oerhört viktigt att vi också i framtiden har kvar två stationer, Kökar och Mariehamn.

Arvoisa puhemies! Itämerellä on tavattoman vilkas liikenne. Vaikka onnettomuuksia sattuu erittäin harvoin, niiden vaara on silti olemassa. Silloin on tärkeää, että meillä on aluksia, jotka voivat pelastaa niin henkiä kuin herkän saaristoluontomme.

Viime vaalikaudella yhteensä neljä merivartioasemaa lakkautettiin Kalajoella, Kemissä, Kaskisissa ja Porkkalassa. Tällä hetkellä merivartioasemat ovat melko harvassa. Ahvenanmaalla on kaksi asemaa, toinen Maarianhaminassa ja toinen Kökarissa.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Hallituksen päätös uusista aluksista on erittäin tärkeä, mutta toivon, että jatkossakin turvataan olemassa olevat merivartioasemat. Se on erittäin tärkeää.

Ärade herr talman! Alldeles avslutningsvis vill jag också betona att i tilläggsbudgeten finns 5 miljoner euro budgeterat för ett särskilt anslag till Åland för att täcka de skador som stormen Alfrida, eller Aapeli, skapade på Åland i början på förra året. Enligt självstyrelselagen så finns det en möjlighet att söka om det här särskilda bidraget. Det är en ansökan som landskapet ska lämna in till Ålandsdelegationen för behandling, men finansministeriet har nu budgeterat de här pengarna och de finns i den sjunde tilläggsbudgeten så att det är möjligt att finansiera de här skadorna om en ansökan kommer in. Det är mycket viktigt, för det är den värsta naturkatastrofen som man har upplevt på Åland i mannaminne, vilket också understryker behovet av att vi gör de klimatsatser som regeringen har föreslagit.

18.24 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Keskustelu alkaa ilmeisesti olla loppuillaan, mutta ihan pari näkemystä vielä tähän lisätalousarvioon.

Tuossa debatin alkuvaiheessa toin esille ja kritisoinikin tätä: kun tässä nyt puhutaan, että kuntatalous on pelastettu sillä, kun valtio on antanut lisää näitä ylimääräisiä valtionavustuksia, niin se tietysti pitää paikkansa, mutta se on tietysti, de facto, pelastettu velkarahalla. Enkä siis vastusta sitä, että kunnille nämä panokset annetaan, enkä myöskään sitä... Tai totta kai on niin, että kuntien pitää näistä palveluista selvitä, mutta se kyllä tässä on pistänyt mieleen, kun olen sekä seurannut keskustelua lehdistä että aika monen kuntapäättäjän kanssa keskustellut, että monissa kunnissa ajatellaan niin, että kaikki asiat ovat hyvin, kun nämä rahat ovat tulleet, eikä tajuta sitä, että yhtä laillahan ne ovat meidän kaikkien yhteistä velkaa, kaikkien veronmaksajien, on sen lainan ottanut sitten kunta tai valtio. Tämä vain ikään kuin selvennyksenä siihen, mitä tässä aikaisemmin keskusteltiin.

Arvoisa puhemies! Toisena kohtana haluan kyllä tukea sitä, mitä edustaja Kärnä tässä sanoi, ja moni muukin on siitä puhunut tässä salissa, myös moni kokoomuslainen, että kyllä tämä matkailun mahdollistaminen — tietysti turvallisesti, mutta kuitenkin — on todella iso asia, kun nyt väistämättä tämä koronavirusi tulee vielä jonkun aikaa kestäämään, vaikka saatiinkin jo positiivisia uutisia rokotteesta eilen. Täällä olen monta kertaa sanonut — ja vaikka menee ehkä itsensä toistamiseksi, niin sanon silti vielä kerran — että itse pelkään, että tämä koronan ja näitten rajoitustoimien aiheuttama taloudellinen kriisi tulee vielä olemaan myös terveydellisesti lähes verrattavissa jopa siihen, mitä tämä itse korona on aiheuttanut. Se johtuu siitä, että minulla on mielessä koko ajan tuo 90-luvun alun lama, jolloin itse olin grilliyrittäjä, ja muistan, kuinka moni yrittäjäkollega silloin ajautui konkurssiin ja osa sitten jopa otti itseltänsä hengen. Tiedän monia, jotka jäivät silloin työttömäksi eivätkä oikeastaan enää löytäneet uutta paikkaa työelämässä. Eli kyllä nämä välilliset vaikutukset siitä, jos me menetämme tuhansia yrityksiä, kymmeniä-, ehkä satojatuhansia työpaikkoja — ehkä ei nyt sentään satojatuhansia, mutta kymmeniätuhansia ainakin — ovat todella isot, ja silloin meidän pitäisi kyllä pyrkiä elämään tämän koronan kanssa niin, että nähtäisiin laajemmin tämä asia. Se on tietysti tärkeä asia, että tauti ei leviä, ja Suomi on siinä pärjännyt erinomaisesti ja myöskin hallitus on siinä pärjännyt erinomaisesti, mutta nämä ihmisille koituvat taloudelliset vaikutukset on kyllä pakko minimoida, tai meillä on aikamoinen ei pelkästään taloudellinen vaan myös inhimillinen lasku edessämme.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

18.27 **Mikko Kärnä kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiitän edustaja Satosta älykkäistä ja erinomaisista sanoista matkailun osalta. Olen täsmälleen samaa mieltä. Tosiaan täytyy nyt toivoa, että tämä hallituksen esitys saadaan mahdollisimman pian täällä talossa käsiteltyä, se, millä tavalla matkailu voidaan turvallisesti toteuttaa Suomeen, ja että saadaan nyt ainakin tämä kevätkausi, kesäkausi pelastettua. Se on todella kriittinen juttu.

Edustaja Satonen otti kantaa myös kuntatalouteen, ja olen täysin samaa mieltä, että yksistään tällainen tukipaketti ei kuntatalouden ongelmia ratkaise. Kuntatalous on ollut ongelmissa todella pitkään — minä, jos kuka, sen entisenä kunnanjohtajana tiedän. Se on todella monessa paikkaa jatkuvaa tasapainottelua veitsenterällä. Mutta tähän liittyen olen erittäin tyytyväinen siitä, että hallitus toteuttaa sote- ja maakuntauudistuksen, jolloin nämä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut saadaan siirrettyä pois kuntien harteilta. Ne siirtyvät sinne maakuntiin, mikä sitten, riippuen tehdyistä ratkaisuista, osaltaan tulee helpottamaan sitä kuntien taloudellista tilannetta. Toivon mukaan saadaan sitten hyviä esityksiä myös kokoomukselta tähän tukeen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 212/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausuntonsa.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.00 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tässä odotin, että meillä olisi ollut ministeri esittelemässä tätä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi olevaa hallituksen esitystä, erityisesti juuri sen takia, että nyt tästä viime viikkojen tietovuotoasiasta olemme tietenkin julkisuuden kautta paljon kuulleet ja keskustelleet, ja olisin todella halunnut tietää, mitä ministeriössä on tämän asian hyväksi tehty ja millä tavalla nyt tullaan auttamaan näitä tuhansia ihmisiä, joiden tiedot on vuodettu ja varastettu. Siinä mielessä toivonkin: jos täällä paikalla on ehkä kenties hallituspuolueitten sellaisia edustajia, jotka ovat olleet esimerkiksi näissä keskusteluissa, joita on käyty Säätytalolla liittyen tähän, niin kovin mielelläni kuulisin, ja uskon, että aika monet muutkin suomalaiset haluaisivat tietää, siitä, millä tavalla tullaan etenemään.

Itse ajattelen näin, että esimerkiksi tällaisessa tilanteessa tällaiset erilaiset joukkokannemahdollisuudet ja vastaavat olisivat äärimmäisen tärkeitä — jaaha, ministerikin saapui nyt paikalle — ja olisikin sen tähden tärkeä kuulla, onko harkittu sitä, millä tavoin hallitus

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

tulee vastaan näitten tietovuototapausten aiheuttamien erilaisten kansalaisille tulleitten vahinkojen tähden. Tässä on kysymys paitsi inhimillisistä loukkauksista myöskin siitä, että näillä asioilla voi olla vaikutusta esimerkiksi näitten henkilöitten työuriin tai vastaviiniin. Nyt kun ministeri on paikalla, niin olisiko mahdollista, että ministeri aloittaisi tämän esittelyn ja kuulisimme mahdollisesti jo vastauksia myöskin siitä, millä tavalla hallituksessa on nyt reagoitu näihin tietomurtoasioihin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, teillä on mahdollisuus käyttää esittelypuheenvuoro, enintään 10 minuuttia.

15.02 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pahoittelen, että tuossa käytävällä eräs henkilö pysäytti ja meni siinä aikaa, eli sen takia edustaja Essayah tässä jo tuurasi, ja kiitos tästä tuurauksesta. Eli kuuntelin teidän puheenvuoronne sitten tuossa. Pahoittelen siis, etten ollut ajoissa tässä paikalla, eli pääsitte jo sitten, ilman että ehdin esitellä tätä pakettia, käymään tätä läpi.

Arvoisa puhemies! Siis nyt käydään keskustelua siitä, millä tavalla asiakastietojen turvallisuutta voidaan parantaa. Kysymys on laista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä, joka tuli voimaan 9. päivänä helmikuuta 2007. Tästä lähin kutsun tätä asiakastietolaiksi sen takia, että lyhennetään vähän tuota lain nimeä tässä, kun käydään läpi yksityiskohtia. Lain voimaantulon jälkeen sitä on muutettu toimintaympäristön muutosten, tietotekniikan kehittymisen ja muun lainsäädännön muutosten vuoksi 13 kertaa, eli se kertoo siitä, että ajassa on aikaisemminkin osattu elää.

Asiakastietolaki ja siihen liittyvä muu sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisiä palveluita koskeva lainsäädäntö, erityisesti laki sähköisestä lääkemääräyksestä, on ollut suomalaisen asiakaslähtöisen digitalisaation, tiedonhallinnan, tietointegraation ja yhtenäisten toimintamallien edistämisessä erittäin visionäärinen mutta samalla tavoitteellinen konkreettisissa toimenpiteissä. Terveydenhuollossa on jo pitkälti toteutettu valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut eli Kanta-palvelut, jotka koostuvat sähköisestä lääkemääräyksestä, valtakunnallisesta sähköisestä potilasasiakirja-arkistosta eli arkistointipalvelusta sekä näihin liittyvistä lääketietokannasta, kansalaisten käyttöliittymästä, jota me Omakannaksi kutsumme, ja potilaan tiedonhallintapalvelusta. Nämä ovat siis ne meille tutut Kanta-palvelut.

Sähköinen lääkemääräys on ollut pakollinen vuodesta 2017 alkaen, ja sen myötä lääkemääräysten käsittely terveydenhuollossa ja apteekeissa on digitaalista. Vuonna 2019 Reseptikeskukseen tallennettiin yli 29 miljoonaa sähköistä lääkemääräystä ja yli 67 miljoonaa toimitusta. Osin EU-rahoitteisessa projektissa toteutetaan parhaillaan sähköisen lääkemääräyksen rajat ylittävää toteutusta EU-alueella, ja Suomi on käynnistänyt palvelun tuotantokäytön ensimmäisenä maana Euroopassa yhdessä Viron kanssa vuoden 2019 alussa. Rajat ylittävä resepti toimii siis myös Kroatian ja Portugalin kanssa, ja myöhemmin se laajennetaan muihin EU-maihin.

Arvoisa puhemies! Tässä joitakin esimerkkejä nykymaailmasta ja siitä, minkälaisia kehitystarpeita on.

Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Ehdotettu laki pohjautuu pääosin voimassa olevaan lakiin, kuitenkin niin, että lain rakenne, kirjoitusasu ja terminologia olisivat nykyistä selkeämmät ja johdonmukaisemmat. Esitys on laadittu valtiopäivien päättymisen johdosta

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

raunneen hallituksen esityksen HE 300/2018 pohjalta. Nyt tällä hallituskaudella perimme siis tuon paketin.

Lakiin ehdotettavat muutokset luovat edellytykset valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden käyttöönotolle sosiaalihuollossa asettamalla sosiaalihuollon palvelunantajille velvoitteen liittyä valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden käyttäjiksi sekä mahdollistamalla tietojen luovutuksen Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistosta.

Lakiehdotus sisältää sosiaali- ja terveydenhuollon kannalta tarpeelliset tiedonhallintaa koskevat säännökset sekä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämät välttämättömät muutokset. Terveys- ja sosiaalihuollossa käytössä olevasta potilaalta kysytystä laajasta suostumuksesta luovuttaisiin. Asiakkaalla olisi edelleen mahdollisuus kieltää tietojensa luovutus terveydenhuollon rekisterinpitäjien välillä, ja vastaava luovutuskielto otettaisiin käyttöön myös sosiaalihuollossa. Terveys- ja sosiaalihuollossa asiakastietojen käsittelyn edellytyksenä olisi myös jatkossa tietoteknisesti varmistettu hoitosuhde tai muu lakiin perustuva oikeus. Vastaavasti edellytys asiakastietojen käsittelylle sosiaalihuollossa olisi tietoteknisesti varmistettu asiakassuhde tai muu lakiin perustuva oikeus.

Esityksessä ehdotetaan valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden sisällön laajentamista myös siten, että asiakas itse voisi tallentaa omia hyvinvointitietojaan tai erilaisten hyvinvointisovellutusten tuottamia tietoja Omatietovarantoon. Hyvinvointitiedot olisivat ammattihenkilöstön käytettävissä ja hyödynnettävissä asiakkaan suostumuksen perusteella tietoturvallisesti. Asiakkaalla olisi mahdollisuus valtuuttaa toinen henkilö asioimaan puolestaan sähköisesti.

Esitys tukee sosiaali- ja terveysuudistusta erityisesti alkuvaiheessa, jolloin asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhtenäistäminen on vielä kesken ja hyvinvointialueiden asiakas- ja potilasrekisterit muodostetaan Kanta-palveluiden avulla. Kanta-palvelut tukevat tiedonkulkua hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän välillä erityisesti Uudenmaan alueella. Lisäksi yksityisten palveluntuottajien tietoja voidaan tallentaa Kanta-palveluiden avulla hyvinvointialueiden asiakas- ja potilasrekistereihin. Kanta-palvelut tukevat lisäksi hyvinvointialueiden seurannan, ohjauksen ja johtamisen tietopohjaa. Asiakastietolain myötä erityisesti sosiaalihuollon asiakastietojen saatavuus paranee. Sosiaalihuollon tietojen saatavuus Kanta-palveluiden kautta on välttämättömä esimerkiksi sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain mukaisiin tarkoituksiin.

Arvoisa puhemies! Valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisten ja salassa pidettävien tietojen käsittely tietojärjestelmissä edellyttää, että kaikki osapuolet voivat luottaa siihen, että käytettävät teknisesti monimutkaiset tietojärjestelmäkokonaisuudet ovat periaatteiltaan, teknisiltä ratkaisuiltaan ja toteutukseltaan lainsäädännön mukaisia ja täyttävät kaikki tietoturvallisuuden vaatimukset. Perustuslakivaliokunta on muun muassa arvioidessaan terveydenhuoltolain mukaisia potilastietorekistereitä korostanut, että potilastietorekisterin kaltaisen arkaluonteisia tietoja sisältävän rekisterin ollessa kyseessä on erityisen tärkeää varmistua siitä, että väärinkäytön estävät tietoturvajärjestelyt ovat toimivia ja käytettävissä heti kun järjestelmä otetaan käyttöön. Lisäksi järjestelmän käyttäjien näkökulmasta on tarpeen, että tietojärjestelmäkokonaisuudet ovat keskenään yhteen sopivia ja täyttävät käytännön toiminnallisuudelle asetettavat vaatimukset.

Asiakastietolaissa on säännökset sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien tietosuojan ja tietoturvan sekä yhteentoimivuuden ja toiminnallisuuden keskeisistä vaatimuksista ja menettelyistä. Tietoturvallisuuden osalta asiakastietolaki sisältää säännökset myös muun muassa tietojärjestelmien luokittelusta sekä tietojärjestelmiä ja tietojärjestelmien

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

valmistajia koskevista vaatimuksista. Lisäksi ulkopuolisen arviointilaitoksen on tietoturvan osalta hyväksyttävä Kansaneläkelaitoksen ylläpitämiin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin liitettävät tietojärjestelmät. Esityksessä asiakastietolaiksi laajennetaan yksityisten palvelunantajien liittymisvelvoitetta Kanta-palveluihin koskemaan kaikkia asiakas- tai potilastietojärjestelmiä käyttäviä palvelunantajia. Niiden käyttämän Kanta-palveluihin liitettävän tietojärjestelmän tulee kuulua asiakastietolain mukaiseen niin sanottuun A-luokkaan, eli järjestelmän on tullut läpäistä Kanta-palveluiden yhteentoimivuuden testaus sekä tietoturvallisuuden arviointilaitoksen suorittama tietoturvallisuuden arviointi. Näin tapahtuu myös merkittävä tietosuojaan liittyvä parannus, kun B-luokan järjestelmät muuttuvat tämän ehdotuksen myötä kaikki A-luokaksi.

Arvoisa puhemies! Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä huhtikuuta 2021. Osaa lakien muutoksista sovellettaisiin kuitenkin vasta siirtymäajan jälkeen.

15.10 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Arkaluonteisten tietojen käsittelyssä on kaksi ensisijaisen tärkeää asiaa, jotka ovat osin vaikeasti yhteen sovitettavissa: toisaalta tietojen olisi oltava mahdollisimman helposti saatavissa ja hyödynnettävissä niitä tarvitseville ja niiden oikeudet omaaville henkilöille, ja toisaalta tietojen olisi oltava mahdollisimman hyvin turvassa väärinkäytösten estämiseksi ja yksilönsuojan turvaamiseksi.

Olemme kaikki kuulleet selityksiä ja välillä moitteita siitä, kuinka eri viranomaisten järjestelmät eivät keskustele keskenään ja kuinka ihmisten asioita hoidetaan ilman kaikkea jo olemassa olevaa tietoa. Viime viikkoina on keskusteltu paljon Vastaamon tietomurrosta. Voimme vain kuvitella, kuinka paljon haittaa toipumiselle aiheutuu siitä, että henkilön yksityiset terapatiedot ovat yhtäkkiä muuttuneet julkisiksi.

Puhemies! Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä pohjautuu pääosin voimassa olevaan lakiin. Esityksen tavoitteena on parantaa tietojen saatavuutta. Esityksessä valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden, Kanta-palveluiden, rooli laajenee merkittävästi.

Meillä on toistaiseksi pääosin positiivisia kokemuksia valtakunnallisista isoista julkisista tietokannoista. On ensiarvoisen tärkeää, että Kanta-palveluiden tietoturvassa onnistutaan. Vain siten voimme säilyttää ihmisten luottamuksen viranomaisiin.

Asiakkaan on jatkossa itse mahdollista tallentaa omia hyvinvointitietojaan Kanta-palveluihin. Onnistuakseen tämä vaatii, että käyttäjällä on suuri luottamus siihen, että tiedot menevät vain niiden henkilöiden tietoon, joille ne on tarkoitettu.

Puhemies! Kun tietoturva toimii, keskitetyt valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut mahdollistavat asiakkaan hoidon, hoivan ja palvelun perustumisen ajantasaiseen ja kattavaan tietoon sekä hyviin käytäntöihin.

15.13 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kun sähköisten tietojen käsittely koko ajan lisääntyy, mikä on sinänsä hyvä, on sen huolellinen toteuttaminen entistä tärkeämpää. Luottamus on modernien ja hyvin toimivien yhteiskuntien keskeinen rakennusaine. Kun kansalaisten luottamus instituutioita ja valtioita vastaan horjuu, voivat seuraukset olla ennakoimattomia. Yksi tärkeä elementti kansalaisten ja hyvinvointivaltion luottamussuhteessa on yksilön mahdollisuus luottamukselliseen avun saantiin hädän hetkellä. Vastaamon tietomurron vakavuus ja laajuus ovat Suomessa ennennäkemättömiä. Tietomurto koskettaa suoraan jopa 40 000:ta ihmistä. Vastaamon asiakkaiden keskuudessa tapaus on aiheuttanut luonnollisesti ahdistusta ja pelkoa. Tietomurron tehneet henkilöt ovat käyttäneet jo val-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

miiksi haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tilannetta hyväkseen ja kiristäneet yksityisten tietojen levittämisellä. Tämä vaikuttaa myös uhrien lähipiiriin.

Sosiaalinen media täyttyi hyvin nopeasti solidaarisuusliikkeestä, jossa kehoitettiin jättämään lukematta ja jakamatta tietomurrosta peräisin olevia henkilötietoja. Samalla jaettiin myös omia terapiakokemuksia ja viestittiin sanomaa siitä, että jokainen tarvitsee apua joskus ja sitä ei tarvitse hävetä. Somen vastareaktio Vastaamon tietomurrolle kuvastaa suomalaisen yhteiskunnan asenteiden muuttumista positiivisempaan suuntaan. Mielen hyvinvointiin liittyvä keskustelu on avoimempaa ja sosiaalisesti hyväksyttävämpää. Tämä on pieni valonläikähähdys muuten niin masentavassa ja synkässä tapahtumaketjussa.

Kun ihminen haluaa saada tehokasta ja oikein kohdistettua apua, on hänen luovutettava äärimmäisen henkilökohtaisia tietoja itsestään. Luottamuksen siihen, että ihmisten henkilökohtaisia potilastietoja säilytetään suojassa ulkopuolisilta, on säilyttävä. Tämä vaatii nopeasti kehittyvässä tietoteknisessä ympäristössä myös standardeja ja valvontaa. Tietojen säilömistä tulisi, aina kun mahdollista, tapahtua yksilöviini tietoihin kytkeytymättömillä tavoilla. Yhteensopivuus Kanta-järjestelmän kanssa on hyvä edellytys, ja sitä tulisi nopeuttaa, sillä sitä kautta tulee vaatimus A-luokan järjestelmistä, ja Kela myös toteuttaa Kanta-palveluihin liittyvien järjestelmien yhteistestauksen. Nykyisin kysytään potilaalta, voiko häntä ja hänen terveydentilaansa koskevia tietoja antaa muille häntä hoitaville lääkäreille tai terveydenhoidon yksiköille. Potilaalta ei kuitenkaan kysytä, mitä tietoja hänestä saa kirjata verkkoon ja kuinka kauan niitä saa siellä säilyttää, tai anneta hänelle mahdollisuutta päättää, milloin häntä koskevat tiedot poistetaan. Tulisi selvittää, pitääkö potilaalle antaa oikeus myös tähän.

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva lakiesitys on siis ajankohtaisempi kuin koskaan. Emme ehkä voi eikä meidän kannata hidastaa yhteiskunnan eri toimialueiden sähköistymistä ja digitalisoitumista, mutta kun yhä useammat tiedoistamme tallentuvat erilaisiin sähköisiin rekistereihin ja tietokantoihin, on tärkeää, että järjestelmien tietoturvallisuuden on panostettu riittävästi.

Arvoisa puhemies! Vastaamon tietomurto muistuttaa meitä myös siitä, että pelkät lakipykälät eivät riitä, jos niitä ei valvota kunnolla. Nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen sisällöstä on tärkeää alleviivata tarkkojen tietosuojasetusten roolia sähköisten asiakastietojen käsittelyssä. Nostan lakiesityksestä muutaman kohdan, jotka liittyvät tietoturvasuunnitelmaan, omavalvontaan ja hoitohenkilökunnan riittävään asiantuntemukseen. Lakiesityksessä korostuu palvelunantajien, välittäjien ja Kelan valvonta ja ennen kaikkea omavalvonta. Tämän riittävyttä on hyvä valiokuntakäsittelyssä käydä läpi. Pykälässä 1 momentissa säädettäisiin palvelunantajalle, välittäjälle ja Kansaneläkelaitokselle velvoite laatia tietoturvasuunnitelma. Täällä eduskunnassakin toistettu viesti on, että tietoturvan heikoin lenkki on useimmiten käyttäjä itse. Sama pätee muuallakin. Tietoturvasuunnitelman tarkoituksena olisi varmistaa, että henkilökunta hallitsee käytössään olevien tietojärjestelmien käytön ja osaa ottaa huomioon asiakastietojen salassapitoon ja tietoturvaan liittyvät vaatimukset. Lakiesityksessä huomioidaan myös tietoturvasuunnitelmien vastuut. Palvelunantaja olisi vastuussa siitä, että tietoturvaan, tietosuojaan ja tietojärjestelmien käyttöön ja ylläpitoon liittyvät asiat tulevat jatkuvasti hoidetuksi asianmukaisesti ja että sen antamaan palveluun liittyvä tietosuoja ja tietoturva toteutuvat.

Tämän lakiesityksen lisäksi Vastaamon tapaus toi selvästi esiin myös henkilötunnusudistuksen tarpeet ja tarpeet muuttaa henkilötunnuksen käyttötapoja esimerkiksi tunnistautumisessa. Se mahdollisuus olisi syytä kokonaan poistaa.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

15.18 Noora Koponen vihr: Arvoisa puhemies! Asiakas- ja potilastietoja kerätään, jotta voidaan taata turvallinen ja laadukas hoitopolku. Tietojen sähköinen sijainti on sekä tietojen oikeellisuuden että turvallisuuden kannalta nopein tapa arkistoida sekä saattaa tietoa eteenpäin. Eksaktin tiedon saatavuudella on pelastettu ja pelastetaan parhaimmillaan henkiä.

On selvää, että ihmisten kaikkein henkilökohtaisimpien tietojen kirjaaminen ylös mihin tahansa on aina riski. Siksi kunnat, kuntayhtymät, sairaanhoitopiirit, yritykset ja järjestöt joutuvat jatkuvasti kehittämään ja päivittämään asiakas- ja potilastietojärjestelmiään, kuten äskettäin Psykoterapiakeskus Vastaamon tapauksesta huomasimme. Tästä ei voi tinkiä.

Arvoisa puhemies! Asiakastiedot ovat yksityisiä, ja sen vuoksi on tärkeää, että ihmisellä on oikeus määrätä omien tietojensa käytöstä. Esitetyssä laissa asiakkaalla olisi edelleen mahdollisuus kieltää tietojensa luovutus terveydenhuollon rekisterinpitäjien välillä. Vastaava luovutuskielto otettaisiin käyttöön sosiaalihuollossa.

Tietojen turvallisuuden kannalta on oleellista, että jokaisesta asiakastietoja avaavasta henkilöstä jää järjestelmään jälki eikä kukaan seikkaile henkilökohtaisissa tiedoissa turhaan. Tämä tarve, että eri asiakastietojärjestelmien keskinäistä toimintaa saadaan parannettua, mikä tavoite myös on, korostuu yhä entisestään. Tietotekninen varmistuminen siitä, että ammattilaisella on lupa nähdä asiakkaan tiedot, ei aiheuta työntekijälle kuin parin klikkauksen verran enemmän työtä, ja se on välttämätöntä.

Esityksessä mainitut muutokset edistävät ammattihenkilön kykyä suunnitella ja määrittää asiakkaan saamaa hoitoa niin, että se palvelisi ihmistä entistä kokonaisvaltaisemmin. Samalla se vaatii meitä panostamaan entistä enemmän siihen, että ihminen myös voi turvallisesti tallentaa tietonsa järjestelmään.

15.21 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon keskeinen tehtävä on kansalaisten terveyden ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja tukeminen. Mitä sujuvammin tämä perustehtävä toteutuu, sen parempi palvelun käyttäjän kannalta mutta myös sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kannalta.

Nyt esitettävät lakimuutokset sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisessä käsittelyssä edistävät osaltaan myös sote-rakennemuutosta. Palvelujärjestelmän tulee olla toimiva ja pystyä keskustelemaan usean toimijan kesken, jotta hoidon kannalta hankaluutta aiheuttavilta tietokatkoksilta vältytään ja kansalaisille taataan hyvä, kokonaisvaltainen ja selkeä hoito sekä palvelut tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen asiakastietojärjestelmän tuella. Tämän lakiesityksen perusteella ollaan ottamassa mittava harppaus eteenpäin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisessä käsittelyssä, sillä jatkossa niin sanottuun Kanta-arkistoon tallennettaisiin terveydenhuollon potilastietojen lisäksi myös sosiaalihuollon asiakastietoja ja hyvinvointitietoja.

Arvoisa puhemies! Tähän lakiesitykseen sisältyy pääsääntöisesti kaikkia palvelunantajia koskeva velvoite liittyä valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjäksi. Tämä mahdollistaa tietojen saatavuuden palvelunantajien välillä silloin, kun tietoja tarvitaan ja niitä on oikeus käsitellä. Edelleen asiakkaalla olisi mahdollisuus kieltää tietojensa luovutus sosiaali- ja terveydenhuollon rekisterinpitäjien välillä. Tietoturvan kannalta on keskeistä, että Kanta-palveluun liittyessään tulee liittyjän kuulua asiakastietolain mukaiseen niin sanottuun A-luokkaan, jolloin sen on tullut läpäistä tietoturvallisuuden arviointilaitoksen suorittama tietoturvallisuuden arviointi. Tämä on keskeinen edistysaskel, kun meillä kai-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

killa on mielessämme Vastaamon tietomurto ja sen aiheuttama inhimillinen hätä tuhansille ihmisille.

Valtakunnallista tietojärjestelmäpalvelujen sisältöä laajennettaisiin myös siten, että asiakas voisi jatkossa itse tallentaa omia hyvinvointitietojaan tai erilaisten hyvinvointisovellusten tuottamia tietoja kansalaisten Omätietovarantoon. Tämänkaltaisen kansalaisen osallistaminen oman terveyden ja toimintakyvyn ylläpitämiseen on kannatettavaa ja toivottavasti lisääntyvästi tulevaisuudessa yhä useamman kansalaisen arkipäivää. Asiakkaan suostumuksen perusteella nämä itse tallennetut tiedot olisivat myös hoitohenkilökunnan tiedossa, jolloin terveydentilasta ja hyvinvoinnista myös ammattilainen saisi huomattavasti nykyisiä mahdollisuuksia kattavamman kuvan. Näin ollen myös hoidon suunnittelu paranisi ja monipuolistuisi.

15.24 Mikko Kärnä kesk: arvoisa herra puhemies! Kiitoksia kollegoille. Tässä on käytetty erinomaisia puheenvuoroja. Erityisesti edustaja Hopsun puheenvuoro oli todella hyvä. Totean, että digitaalinen turvallisuus on myös kansalaisten perusoikeus, ja tämä Vastaamon tietovuototapaus on varmasti järkyttänyt meitä kaikkia. Se on erittäin syvää digitaalista väkivaltaa uhreja kohtaan.

Tämä nyt esitelty laki tulee todellakin siis tarpeeseen — kiitoksia siitä ministerille ja hallitukselle. Itse näen, että tällaista Vastaamon kaltaista tapausta ei yksinkertaisesti saa enää tapahtua. Sen lisäksi, että poliittisilla päättäjillä on vastuu, katson kyllä, että myös viranomaisilla on vastuu siitä, miten aiempia määräyksiä on valvottu. Kysynkin ministeriltä pari kysymystä. Ensimmäinen on se, aiotaanko selvittää, ovatko viranomaiset toimineet tässä Vastaamon tapauksessa asianmukaisesti, ja varmistaahan tämä esitys nyt varmasti, että tällaisia Vastaamon kaltaisia tietomurtoja ei ole enää mahdollista tehdä.

15.25 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Haluaisin nyt ministeriltä niitä kysymyksiä ottaa vielä uudestaan, mitä tuossa ennen kuin ministeri saapui saliin, nostin jo esille.

Eli tämäkin lainsäädäntö, niin tärkeä ja varmasti tässä Eduskuntatalossa hyvän käsittelyn saava, kuitenkin siinä mielessä, voisi sanoa, lepää kansalaisten luottamuksen varassa, että jos me haluamme laajentaa kansalaisten tietojen käsittelyä yhä suuremmaksi ja laajemmaksi ja saada sinne mukaan myöskin sosiaalipuolen tietovarantoa ja jos myöskin yksityinen puoli velvoitetaan liittymään mukaan, niin tämä tarkoittaa sitä, että näitten tietojen käsittelyn luotettavuuden täytyy olla todellakin huipputasolla ja meidän pitää pystyä varmistamaan, että ihmiset pystyvät näihin järjestelmiin luottamaan.

Siinä mielessä täälläkin jo useaan kertaan mainittu tietomurto, mikä tapahtui tämän psykoterapiakeskuksen, Vastaamon, kohdalla, on valtavasti murentanut ihmisten luottamusta näihin järjestelmiin ja myöskin todennäköisesti tulee vaikeuttamaan sitä, kun kansalaisilta kysytään, haluatteko, että teidän tietonne liitetään tänne järjestelmään. Tämä on varmasti niitä asioita, joita nyt jokaisella takaraivossa pyörii.

Siksi olisinkin halunnut tietää ministeriltä ensinnäkin: Kun hallitus kokoontui Säätytalolle pohtimaan, niin mitä toimenpiteitä nyt konkreettisesti aiotaan tehdä näitten tietovuodon uhrien kohdalla? Millä tavalla heitä pyritään auttamaan? Ja kun nämä henkilöt paitsi ovat todennäköisesti kärsineet inhimillistä tragediaa tässä, niin on myöskin mahdollista, että joillekin tästä saattaa tulla esimerkiksi työuraan tai muihin vaikuttavia asioita, niin onko ajateltu, että tämäntyyppisissä asioissa esimerkiksi voisi olla mahdollista vaikkapa ryhmäkannetyypinen lähestyminen näitten kansalaisten kohdalla, jotka ovat joutuneet

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

tässä tilanteessa kärsimään? Ja miten me voimme varmistaa sen, että tulevaisuudessa tämäntyyppisiä tilanteita ei pääse tapahtumaan? Onko meillä ollut viranomaisvalvonta paikallaan?

Ja sitten toisaalta, jos ajatellaan nyt tätä lainsäädäntöpakettia, niin onko tässä nyt sisällä sellaisia esimerkiksi vaikkapa vastuukysymyksiin annettavia selkeitä ohjeita, että kenen on vastuu, jos jotain vastaavantyyppistä tulevaisuudessa tämän lainsäädännön voimassa ollessa tapahtuisi? Onko täällä esimerkiksi korvauspykälä sisällä?

Näihin kysymyksiin on minun mielestäni tässä vaiheessa todella tärkeää vastata, jotta kansalaisten luottamus näitä tietojärjestelmiä kohtaan voidaan palauttaa.

15.28 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Eduskunta on käynyt vakavaa keskustelua tästä Vastaamon tapauksesta ja asiakastietojen vuotamisesta näistä sähköisistä tietojärjestelmistä, ja tässä on tietysti nyt koko järjestelmää kohtaan vahva epäluottamus, joka yhteiskuntaa vaivaa. On hienoa, että hallitus on tarttunut tähän myöskin täydellä vakavuudella, ja sen takia me tästä nyt juuri parhaillaankin keskustelemme. Tämä oli ja on poikkeuksellisen törkeä tilanne, jossa ovat myöskin nämä kiristyslementit sitten kaiken lisäksi päällä.

Tässä eräät edustajat ovat nyt kysyneet, tässä viimeksi Kärnä ja Essayah molemmat kysivät hallitukselta, varmistaako hallitus nyt näillä uusilla toimilla sen, että tällaista ei koskaan enää tule tapahtumaan. Tuo kysymys saattaa olla ehkä vähän liian voimakas, koska rikolliset ihmiset näissä asioissa kulkevat aina edellä niiden toimenpiteiden, mitä me teemme, niin että varmaan semmoista absoluuttista varmistusta ei voida tehdä, mutta se kai on selvä, että hallitus tarttuu tähän nyt kaikella sillä tiedolla, mikä meillä on siitä, millä näitä suojauksia voidaan tehdä. Ja tämä on sikäli huolestuttavaa, että nämä ovat kuitenkin hyvin sensitiivisiä asioita. Jos tällaiset asiakastiedot purkautuvat tällä tavalla julkisuuteen, meidän koko järjestelmähän on silloin kyseenalainen. Että luotan siihen, että hallitus suhtautuu tähän asiaan täydellä vakavuudella, ja varmaan sataprosenttista varmistusta ei voida antaa, mutta parasta varmaan yrittää hallitus tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, 3 minuuttia paikalta.

15.29 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä ja keskustelusta. Minusta eduskunnan keskustelukin osoittaa sen, että meillä on todella suuri yhteistyö ja halu tehdä työtä sen eteen, että nämä tietoturva-asiat laitettaisiin toiselle tolalle. Tänänhän on siltä osin historiallinen päivä, että me saamme käytännössä nämä B-tason järjestelmät pois. Siitä on haaveiltu tämä vuosikymmen. Siihen liittyy monenlaisia herkkyyksiä, ja olen hyvin tyytyväinen siitä, että me pystymme tänään esittelemään sellaisen asiakastietolain, jossa nämä B-tason järjestelmät muuttuvat A-tasoksi, ja siitä monet edustajat jo äsken käyttivätkin hyviä puheenvuoroja.

Siihen liittyy tietysti sitten kysymys siitä, mikä on tietoturvallinen järjestelmä. Tänä aikana me olemme huomanneet, että harvoin mikään ratkaisu on täydellinen, mutta tosiasia on se, että näin arkaluontoisia tietoja kun käsitellään, meidän pitäisi pyrkiä kaikin keinoin siihen, että nämä kaikki tietoturvajärjestelmät, jotka rakennetaan meidän omien tietojemme, näiden arkaluonteisten tietojen, turvaksi, olisivat mahdollisimman täydellisiä, ja tältä osin haastetta riittää. On sanottava myös, että Kelassa on hyvin pitkään tehty kehittämissi työtä meidän tietotekniikan järjestelmien hyväksi, mutta samaan aikaan on sanottava, että

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

kun maailma muuttuu niin kovasti, niin vaikka meillä onkin nämä A-tason järjestelmät tietoturvaltaan korkealla tasolla, silti meidän on jatkuvasti valvottava ja parannettava niidenkin tasoa, koska muutoin voi sattua ja tapahtua kaikkea. Sen takia on äärettömän tärkeää, että näitä tietoturvajärjestelmiä entisestään parannetaan. Tästä hyvin puhuivat monet edustajat.

Edustaja Hopsu kiinnitti huomiota tähän omavalvonnan parantamiseen, kuten myöskin edustaja Essayah, jotka molemmat kysyivät näiden vastuukysymysten tiukentamisesta. On olennaista muistaa, että tietoturvallista järjestelmää valvoo ensinnäkin se, joka sitä pitää yllä. Se on ensimmäinen lähtökohta, eli ihmisen tai toimijan, joka voi kerätä tällaista rekisteritietoa, täytyy tuntea vastuunsa, ja tältä osin vastuukysymysten parannus tapahtuu erityisesti juuri siinä, että tietoturvasuunnitelma tulee nyt osaksi hyvin vakavasti otettavaa työtä sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Näin omavalvonnan osalta tiukentuu se, millä tavalla on oltava vielä enemmän vastuussa itse siitä, millä tavalla järjestelmiä valvotaan.

Valviran osaltahan iso kysymys on myöskin Valviran resurssien lisääminen. Me olemme jo aikaisemmin toivoneet Valviralle resursseja lisää näihin tärkeisiin tehtäviin, ja uskon, [Puhemies koputtaa] että se on otettu vakavasti.

Myöskin hallituksen neuvotteluissa lähdettiin siitä, että tämä on ensimmäinen asia, joka laitetaan kuntoon, ja tässä taitaa nyt olla alle kaksi viikkoa mennyt, kun saamme tämän esityksen tänne. Paljon muitakin esityksiä sieltä on tulossa, mutta tämä nyt omalta puoleltani. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työtapaturma- ja ammattitautilain, eräiden työeläkelakien ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 213/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 45 minuuttia ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.33 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksellä ehdotetaan parannuksia sosiaalivakuutuslaitoksissa käsiteltävien lääketieteellisten asioiden käsittelyyn. Esitys liittyy hallitusohjelmaan kirjattuun vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseen, jonka taustalla on myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö aiheeseen liittyvästä kansalaisaloitteesta.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Sosiaalivakuutuslaitosten päätöksissä tulee aina perustella selkeästi, vastaanottajalleen ymmärrettävästi ja asiallisesti, miksi ratkaisuun on päädytty. Erityisen tärkeää perustelujen sisältö on silloin, kun etuushakemuksesta annetaan kielteinen päätös. Tällä lakiehdotuksella annetaan tarkemmat määräykset vakuutuslääkärien asiantuntijatehtävässään antamien lääketieteellisten kannanottojen sisällöstä. Vakuutuslääkäriin olisi laadittava kannanottonsa selkeästi, ymmärrettävästi ja yleisiä käsitteitä käyttäen, niin että kannanottoa voidaan käyttää jopa sellaisenaan osana vakuutuslaitosten päätösten perusteluja. Vakuutuslääkäriin on myös vahvistettava kannanottonsa sanoin ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja omantuntoni kautta”.

Samalla esitykseen liittyvistä laeista poistetaan niissä oleva viittaus niin sanotun ammatihenkilölain 23 §:ään. Lakiviittaus ei ole täyttänyt sille alun perin ajateltua tehtävää, vaan se on ollut omiaan aiheuttamaan epäluottamusta sosiaalivakuutusjärjestelmää kohtaan. Tällä tavalla pyritään myös tekemään selkeämmäksi asiantuntijalääkäriin ja hoitavan lääkärin tehtävien eroa.

Esitykseen sisältyvät muutokset ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian niiden vahvistamisen jälkeen.

15.35 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! On varmaan harvoja yksittäisiä asioita, joista me kansanedustajat saamme niin paljon postia kansalaisilta kuin vakuutuslääkärijärjestelmä ja siinä koetut epäkohdat. Vaikka lähtökohtana vakuutuslääkärien ammattikunnan toiminnalle on ollut tasapuolisen kohtelun turvaaminen, niin kuitenkin kansalaisten, voi sanoa, käytännön elämänkokemus on se, että vakuutuslääkärijärjestelmässä tehtävät päätökset ovat mielivaltaisia ja ne eivät perustu siihen, että potilaan tilannetta oltaisiin kokonaisvaltaisesti arvioitu.

Muistan, että viime kaudellahan tämä keskustelu ja kritiikki, joka tämän järjestelmän ympärillä käytiin, johti siihen, että tänne saliin tuli kansalaisaloite, joka nopeasti tosiaan keräsi sen 50 000 vaadittua allekirjoitusta. Siinä aloitteessa nimenomaisesti oli esillä juuri se sana ”mielivaltainen”, elikkä koettiin tämä kansalaisten syvä tunto siitä, että näiden lääkäreiden, jotka eivät tapaa potilasta eivätkä häntä hoida, lausuntojen pohjalta sitten monta kertaa hoitavan lääkärin lausunnot kumotaan.

Siinä mielessä voi sanoa, että on hyvä, että hallitus on tehnyt tämän esityksensä ja pyrkii tähän asiantilaan tuomaan selkeyttä, mutta tässä yhteydessä haluaisin kuitenkin todeta, että koko tätä vakuutuslääkärijärjestelmää mielestäni tulisi kehittää laajemmalti ja ylipäätänsä saada ymmärrys kansalaisille myös siitä, mitä nämä vakuutuslääkärit itse asiassa tekevät, ja ihmisten pitäisi pystyä paremmin luottamaan tähän järjestelmän toimivuuteen ja oikeudenmukaisuuteen.

Nyt tässä hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että tähän lainsäädäntöön lisätään nämä asiantuntijalääkäriin kannanottoon annettavat sanat ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja omantuntoni kautta”, mutta nämä ovat kyllä varmastikin lääkärin ammatin liittyviä vakuutuksia ihan ilman sitä, että tämä lainsäädäntöön kirjoitetaan.

Huomioitavaa on, että tässä keskustelussa ei aina ehkä käydä läpi sitä, mitä nämä niin sanotut vakuutuslääkärit ylipäätänsä tekevät. Se rooli ja työnkuva eivät välttämättä tosiasiallisesti vastaa sitä tilaa, ja siinä mielessä tämä vääristää myöskin tätä keskustelua. Vakuutuslääkäriin tehtävä ei ole kuitenkaan hoitaa sitä sairautta, vaan hän soveltaa kliinistä lääketiedettä sosiaalivakuutuksen ja yksityisvakuutuksen säädöksiin. Ja osana tätä työtä on sitten arvioida henkilön työkykyä terveydenhuollosta saatavien tietojen perusteella. Arvi-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

ointiin vaikuttavat lain mukaan myös ikä ja koulutus, työkokemus ja asuinolot. Vakuutuslääkäri ei tee näitä päätöksiä pelkästään yksin vaan myöskin yhdessä juristien ja muiden asiantuntijoiden kanssa.

Mutta kansalaisille on jäänyt hyvin vahvasti se käsitys, mikä suomalaisessa sananlaskussa sanotaan, että sen lauluja laulat, kenen leipää syöt, ja luulen, että yksi isoimpia syitä, miksi tämä väärinkäsitys on jäänyt, on juuri tämä toimenkuvan väärinymmärtäminen ja ylipäättänsä tämän termin ”vakuutuslääkäri” käyttäminen, koska tämä vakuutuslääkäri, niin kuin tuossa edellä kerroin, soveltaa siis kliinistä lääketiedettä sosiaalivakuutuksen tai yksityisvakuutuksen säädöksiin, ja olisi varmasti paljon perustellumpaa tehdä lakimuutos siitä, että tämän vakuutuslääkärin nimike muutettaisiin niin, että se nimike olisi esimerkiksi vakuutuslääketieteen asiantuntija, jolloinka kansalaisille tulisi selkeä kuva siitä, että tämä henkilö ei ole hoitava lääkäri vaan hän on vakuutuslääketieteen asiantuntija, joka tekee näitä ratkaisuja, niin kuin edellä kuvasin, näitten lainsäädäntöjen pohjalta ja perusteilta. Niinpä tällainen selkeämpi terminologinen ero tämän hoitavan lääkärin ja vakuutuslääkärin välille tulisi, ja se myöskin taatusti vastaisi paremmin näitä käytännön työnjakoja, mitkä tällä hetkellä ovat.

Tästä asiasta edellisellä kaudella osa kristillisdemokraattisesta ryhmästä jätti kirjallisen kysymyksen, ja ajattelenkin niin, että vaikka toki on hyvä, että vakuutuslääkärijärjestelmään tehdään edes pieniä parannuksia, niin ministeriltä toivon, että pohdittaisiin, olisiko syytä myöskin muuttaa tämä koko vakuutuslääkärin nimike, koska todellakin kansalaiset saavat väärän kuvan siitä, mitä nämä vakuutuslääkärit itse asiassa tekevät, ja se on omalta osaltaan syynä siihen, miksi luottamus tähän järjestelmään on heikko ja huono. On toki hyvä, että asiaa vähän korjataan, mutta toivoisin, että tämä ei jää ainoaksi korjaukseksi, mitä vakuutuslääkärijärjestelmää kohtaan ollaan tekemässä.

15.41 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Tätä hallituksen esitystä on toden teolla odotettu. Tiedän sen, sillä saan kansalaisilta tasaisesti kyselyitä siitä, milloin vakuutuslääkärijärjestelmää vihdoinkin muutetaan. Nyt on se hetki, ja ensimmäinen askel muutokseen on otettu — hyvä, sillä järjestelmä on todella korjauksen tarpeessa. Valitettavasti en usko, että tämä korjaus kohdistuu sinne, missä tarve on suurin. Merkittävin koettu epäoikeudenmukaisuus järjestelmässä on se, että vakuutuslääkärillä on mahdollisuus kävellä hoitavan lääkärin lausunnon yli.

Olen kahtena kautenani kansanedustajana ajanut tätä asiaa. Omassa lakialoitteessani viime kaudella esitin käänteistä todistustaakkaa, jossa vakuutusyhtiön tulee pystyä osoittamaan potilaan jäljellä oleva työkyky. Nyt potilas joutuu todistelemaan omaa työkyvyttömyyttään ja kyetä näyttämään, että häntä hoitaneen lääkärin lausunnot ovat oikeassa. Tämä on oikeudellisesti varsin kummallinen lähtökohta. Vakuutuslääkärillä on siis viimeinen sana ja valta julistaa eläkkeenhakija työkykyiseksi potilasta näkemättä. Tämä ei esityksen mukaan tulisi muuttumaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan eläkelakeihin lisättäväksi aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset siitä, millä tavalla vakuutuslääkäreiden edellytetään ottavan kantaa laitosten käsittelemiin lääketieteellisiin selvityksiin. Kannanotot olisi laadittava selkeästi ja yhdenmukaisesti. Erityisesti tilanteessa, jossa eläkehakemus kumotaan, tulisi päätös perustella erityisen huolella niin, että hakijakin ymmärtää, miksi. Tämä ei kuitenkaan ole mikään uusi ajatus, vaan samaan lopputulokseen päätyi myös ministeri Paula Risikon asettama vakuutuslääkärijärjestelmän uudistamiseksi perustettu työryhmä

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

vuonna 2014. Sen seurauksena lakeja muutettiin, mutta muutos jäi lähinnä kosmeettiseksi. Sama vaara on myös tässä esityksessä.

Varjon vakuutuslääkäreiden tekemien arvioiden ylle on tähän asti heittänyt myös muista lääkäreistä poikkeava vapautus olla allekirjoittamatta asiakirjojaan kunnian ja omantunnon kautta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että jatkossa vakuutuslääkärin kannanotto vahvistettaisiin sanoin ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja omantuntoni kautta”. Tällaista niin kutsuttua totuusvelvoitetta olen itsekin esittänyt. Tämä muutos kuitenkin vesittyy esityksessä olevalla maininnalla, että lakimuutos ei vaikuttaisi vakuutuslääkärin oikeudellisiin velvollisuuksiin eikä virkavastuuseen. Edelleenkin vakuutusyhtiö ei siis joudu mihinkään vastuuseen siitä, minkälaisia arvioita se tekee. Ajatelkaapa, jos potilas pyrkisi erehdyttämään vakuutusyhtiötä, niin syyte petoksesta napsahtaisi välittömästi. Jos vakuutusyhtiö tekee vilpillisen lausunnon potilaasta, mikä kumotaan vuosien valitusten ja oikeusasteiden kautta, joutuu vakuutusyhtiö korvaamaan korkoineen vain sen, minkä sen olisi muutenkin pitänyt korvata. Jonkinlainen todellinen sanktio tarvittaisiin myös vakuutusyhtiöille.

Arvoisa puhemies! Yksi vakuutusjärjestelmän epäkohdista on vuosikausiksi, jopa yli 10 vuoteen, venyvä valitus- ja käsittelyaikakierre. Tähän hallituksen esityksessä ei puututa lainkaan, vaikka siinä mainitaan, että perustuslain mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivästystä. Kukaan ei pysty perustelemaan, että 10 vuoden käsittelyajat olisivat millään muotoa kohtuullisia. Olisin toivonut jonkinlaista maksimiaikaa ja selkeää polkua, jolla prosessi etenee alusta loppuun. Lisäksi myös käsittelyaikojen venymistä olisi hyvä ehkäistä esimerkiksi sanktioilla.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että valiokunta ottaa asian käsiteltäväkseen hallituksen esitystä laajemmassa näkökulmassa. En usko, että tällaisenaan esitys vastaa kansalaisten tai edes eduskunnan yksimielistä vaatimusta vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi. Nykyinen järjestelmä ei vastaa sellaista oikeusvaltion periaatetta, jota kohti Suomen pitäisi pyrkiä.

15.46 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! On hyvä, että vakuutuslääkäreiden toimintaa koetetaan selkeyttää ja kehittää lakia päivittämällä. Tämän uudistuksen myötä eivät perusongelmat kuitenkaan ole pyyhkiytyneet pöydältä. Pieni ihminen on usein isojen asioiden äärellä, silloin kun vakuutuslääkärin päätöstä tarvitaan. Näillä päätöksillä on usein pysyvät vaikutukset ihmisten tulevaisuuteen. Päätösten tuntuvat terveydelliset ja taloudelliset seuraamukset ovat yksilön näkökulmasta järjestyttävän suuria. On myös pidettävä mielessä, että asia on yhteiskunnallisestikin merkittävä, kun päätetään mahdollisesti vuosikymmenten työurista, eläkkeistä ja toimeentulosta sekä tietenkin usein valtavan suurista rahasummista kuntoutukseen tai muihin terveydenhuollon toimenpiteisiin liittyen. Lisäksi näitä tapauksia ei ole vuodessa yksi tai kaksi vaan iso nippu.

Arvoisa puhemies! Mielestäni on aivan käsittämätöntä, ettei lainsäädäntö takaa vakuutuslääkäreiden päätöksiin liittyen parempaa turvaa tavalliselle ihmiselle, jonka loppuelämän toimeentulo saattaa olla pelissä. On hyvä, että perusteluihin saadaan selkeyttä ja läpinäkyvyys lisääntyy. Ydinongelma ei kuitenkaan esityksen myötä poistu, sillä päätöksiä voidaan edelleen tehdä entiseen malliin, pelkkien papereiden perusteella, edes potilasta tapaamatta. Ongelma esiintyy tilanteissa, kun etuisuutta ei myönnetä täysimääräisenä. Aiinoa oikea tapa taata potilaan oikeusturva on varmistaa, että hänelle tehdään riittävät tutki-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

mukset, joiden perusteella muodostetaan lääketieteellisiin faktoihin nojaava puolueeton päätös. Eikö tämä vakava epäkohta olisi pitänyt ottaa paremmin huomioon esityksessä?

Perussuomalaiset ovat yrittäneet vaikuttaa vakuutuslääkäreiden toiminnan epäkohtiin esimerkiksi viime kaudella Lex Ronkaisen kautta, ja aivan kuten edustaja Ronkainen äsken jo esitti, on monta ongelmaa, joita esitys ei ratkaise. On tärkeää, että valiokunta ottaa laajasti nämä ongelmat huomioon. Kansa odottaa parempaa lopputulemaa.

Vuonna 2014 tein kirjallisen kysymyksen ja myös vuonna 2015 vakuutuslääkäreihin liittyen asiantuntijalääkäreiden pätevyysien julkaisemisesta ja siitä, että heidän erikoisosaamisensa olisi hyvä tunnistaa ja tietää myös heidän kohdallaan, joita asia koskee.

Usein nämä asiat, joista riidellään, johtuvat siitä, että näitä eläkepapereita ei tule, vaikka huippulääkärit ovat todenneet, että henkilö ei ole esimerkiksi työkykyinen. Elikkä perustelut, joita ihminen saa vakuutuslaitokselta, ovat usein hyvin niukat, ja siihen pitää tulla parannusta. Se, että henkilöä ei tutkita tai tavata ollenkaan vakuutuslääkäreiden parista ja piiristä, tuntuu aivan käsittämättömältä. Kyllä tämä on niin tärkeä asia, että pitäisi olla tämän kautta myös vakuutuslääkärillä mahdollisuus tehdä se ratkaisunsa.

Ei ole harvinaista, että vuosia kestänyt oikeustaistelu jatkuu ja jatkuu hamaan tulevaisuuteen, melkein kuolemaan asti, ja asia ei ole päätöksessä. Minullakin on hyvin monta tapusta, ei ihan lähipiirissä, mutta henkilöitä, joita tunnen. Yksikin tapaus: Työpaikalla tuli sähköisku, melkein kuolettava. Sen jälkeen tämä henkilö on taistellut monta vuotta vakuutusyhtiön kanssa siitä, onko hän oikeutettu korvauksiin. Henkilö on vähän väliä veritulp-pien takia ja täysin työkyvyttömänä TYKSissä tarkastuksessa ja jää sairaalaan usein pitkiksi ajoiksi, ja vielä taistelu jatkuu, ja hän ei ole päätöksiä saanut. Tällaista historiaa emme halua kuulla vaan oikeita päätöksiä, jotka perustuvat todellisuuteen. — Kiitos.

15.52 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Täällä salissa on käytetty hyviä puheenvuoroja, jotka kuvaavat sitä, että nyt käsittelyssä oleva asia on erityisen tärkeä, ja meidän kaikkien tiedossa on monia epäkohtia, joita tähän vakuutuslääkäriasiaan liittyy. Epäkohtien korjaamistarve on ollut keskustelussa kauan ja hyvin ilmeinen. Sitä keskustelua on käyty pitkään. Nyt näiden lakimuutosten myötä tähän järjestelmään ollaan tekemässä osittaisia selkeyttämis- ja parantamisia. Tämän uudistuksen tarve on kirjattu myös hallitusohjelmaan, ja aiheesta on tehty, kuten kuultiin, viime kaudella myös kansalaisaloite.

Vakuutuslääkärijärjestelmä on näyttäytynyt monelle sekavana ja epäoikeudenmukaisena, ja siksi on tärkeää edelleen lisätä sosiaalivakuutusjärjestelmän läpinäkyvyyttä. Nyt käsittelyssä olevalla uudistuksella tavoitellaan käsittelyprosessin avoimuutta, vahvistetaan vakuutuslääkärijärjestelmän läpinäkyvyyttä ja lisätään kansalaisten luottamusta järjestelmää kohtaan. Lakimuutoksella parannetaan etuudensaajien asemaa edellyttämällä, että vakuutuslaitosten päätöksiin sisältyvien lääketieteellisten perustelujen on oltava entistä ymmärrettävämpiä ja selkeämpiä.

Uudistuksen myötä asiantuntijalääkäriin kannanotoista lisätään lakiin aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset. Näin selvennetään korvausprosessia ja vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkäriin roolia hoitavaan lääkäriin nähden, jolloin kokonaiskuva käsittelyprosessista paranee ja voidaan vähentää vakuutuslaitoksia kohtaan tunnettua epäluottamusta. Uudistuksen tavoitteena on myös lisätä korvauskäsittelyn tehokkuutta, joutuisuutta ja asiantuntijalääkäriresurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista. Siksi ehdotetaan, että vakuutusyhtiön asiantuntijalääkäri ei tarvitse osallistua asian käsittelyyn, jos osallistuminen olisi ilmeisen tarpeetonta.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Vakuutuslääkärijärjestelmän kehittäminen on tärkeää, kuten jo aikaisemmin sanoin. Se on tärkeää, jotta ihmiset tulevat kohdelluiksi oikeudenmukaisesti ja hyväksyttävästi. Nyt käsittelyssä olevat lakimuutokset ovat hyvä aloitus, mutta työtä on jatkettava edelleen. Siksi onkin tärkeää, että hallitus ja sosiaali- ja terveysministeriö jatkavat ilmoitetun mukaisesti, kokonaisvaltaisesti vakuutuslääkärijärjestelmän kehittämistä edelleen ihmisiä paremmin huomioon ottavaksi.

15.54 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Vakuutuslääkärien toimintaan liittyvät ongelmat ovat merkittävä yhteiskunnan epäkohta. Vakuutuslääkärit ovat usein kävelleet vakuutetun oman lääkärin diagnoosin yli ja evänneet korvauksen tai eläkkeen tutkimatta tai edes tapaamatta päätöksen kohteena olevaa henkilöä. Sairaasta ihmisestä tulee silmänräpäyksessä muodollisesti terve, mutta työkykyä hän ei silti saa takaisin.

Edustajakollegani Ronkainen pyrki ratkaisemaan ongelmaa viime eduskuntakaudella. Hän teki aloitteen, jossa vaadittiin, että vakuutusyhtiöiden olisi tehtävä päätökset korvauksista ja eläkkeistä vakuutetun oman lääkärin diagnoosin pohjalta. Mikäli tästä poikettaisiin, korvaushakemus olisi todistettava vääräksi lääketieteellisin perustein.

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva esitys ei ratkaise tätä ongelmaa. Se edellyttää selkeämpiä perusteluja ja kannanoton vahvistamista käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemuksen ja omantunnon kautta. Se ei kuitenkaan edellytä sitä, että vakuutuslääkäri hankkisi aktiivisesti lisää tietoja, toisen lääkärilausunnon tai tutkisi itse potilaan ennen kannanottonsa antamista.

Vakuutuslääkärit eivät toimi puolueettomina asiantuntijoina, vaan he mahdollistavat tilanteen, jossa heidän työnantajansa voivat jättää korvaukset maksamatta vakuutetuille ja lihottaa väärin perustein osakkeenomistajan mittavilla osingoilla. Tähän epäkohtaan aloitteella haettiin muutosta. Epäkohta jäi kuitenkin nyt edelleen korjaamatta.

Hyvä hallitus, kysyn teiltä: kumman puolella te olette, vääryyttä kärsineen pienen ihmisen vai vakuutusyhtiöiden, jotka luikertelevat eroon korvauksista kyseenalaisin perustein? — Kiitos.

15.56 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä on esitetty oikeastaan aika monet asiat, joita olin ajatellut itsekin puhua tässä lakiesityksen lähetekeskustelussa. Se on kuitenkin todettava, että kansalaisaloitteeseen verrattuna voitaneen kuitenkin sanoa, että tämä on alku mutta ehkä kuitenkin kosmeettinen muutos. Siltä osin tässä keskustelussa on käyty erittäin arvokkaita puheenvuoroja siitä, mitä muuta tälle puolelle tulisi tehdä.

Oli erinomaisen hyvä ajatus, minkä edustaja Essayah tässä esitti, ettei puhuttaisikaan enää vakuutuslääkäreistä, koska tosiasiaa he eivät arvioi niinkään lääketieteellistä puolta vaan lainsäädäntöä muulta osin, sillä keuhkohtaumatauti on keuhkohtaumatauti, tekee sen diagnoosin kuka hyvänsä, ja veneluun murtuma on veneluun murtuma, tekee sen diagnoosin kuka hyvänsä, mutta niitä katsotaan luonnollisesti vakuutuslääkärijärjestelmässä eri tavalla, ja se on ongelma. Se koetaan ongelmaksi myös kansalaisten keskuudessa.

Mutta en malta olla tässä kohtaa painottamatta tätä edustaja Ronkaisen viime kaudella tekemää erinomaista lakialoitetta, jossa nimenomaan tämä käänteinen todistustaakka tuotaisiin vakuutuslääkärijärjestelmään, mikä tarkoittaa siis sitä, että kun hoitava lääkäri toteaa esimerkiksi työkyvyttömyyden, niin silloin vakuutusyhtiö vapautuu korvausvastuusta vain, jos pystyy lääketieteellisesti osoittamaan, että hoitava lääkäri on tehnyt virheellisen esityksen. Tätä olisi varmaan syytä pohtia.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Enkä malta olla tässä kohtaa kyllä sanomatta, että itse olen täällä nyt ensimmäistä kautta, mutta olen kyllä pitkään ihmetellyt tätä järjestelmää, jossa hoitavan lääkärin — voi olla, että vuosienkin — potilassuhde saatetaan sivuuttaa nimenomaan sen toimintakyvyn ja työkyvyn osalta. Tuntuu kyllä aika erikoiselta tämä meidän järjestelmämme, joten siltä osin toivoisin, että sekä ministeri että valiokunta nyt käsitellessään tätä lakimuutosta ottaisi tähän reilummin kantaa, jotta kansalaisetkin kokisivat saavansa vastakaikua eduskunnasta tämän asian kanssa. — Kiitos.

15.59 Ari Koponen ps: Puhemies! Tämä hallituksen esitys koskee vakuutuslääkäriasiaa, jota perussuomalaiset ajoivat viime kaudella voimakkaasti Lex Ronkaisen nimellä. Nyt käsiteltävässä esityksessä ei kuitenkaan esitetä ongelmaan kuin lähinnä kosmeettisia muutoksia, eikä siinä haluta korjata tärkeintä asiaa eli juurisyytä siitä, että vakuutuslääkäri tekee päätöksiä tutkimatta tai edes tapaamatta potilasta henkilökohtaisesti.

15.59 Hanna Sarkkinen vas: arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on parantaa sosiaalivakuutus päätösten laatua, vahvistaa järjestelmän läpinäkyvyyttä ja lisätä käsittelyprosessin tunnettuutta sekä vahvistaa luottamusta päätösten oikeellisuuteen. Nämä tavoitteet ja tämä esitys ovat erittäin kannatettavia. Kansalaisten keskuudessa on paljon epäluottamusta järjestelmään, ja me kansanedustajat saamme tähän liittyviä viestejä. Varmasti muutkin saavat niitä melko usein.

Lakimuutoksilla parannetaan etuudensaajien asemaa edellyttämällä, että vakuutuslaitosten päätöksiin sisältyvien lääketieteellisten perusteluiden on oltava entistä ymmärrettävämpiä ja selkeitä. Asiantuntijalääkärin olisi laadittava kannanottonsa selkeästi ja yhdenmukaisesti ottaen huomioon kulloistakin esillä olevaa etuutta koskevan lain edellytysten mukaiset keskeiset ja olennaiset lääketieteelliset seikat. Lisäksi ehdotetaan, että asiantuntijalääkärin kannanotto vahvistettaisiin sanoin ”käytettävissä olevien tietojen, asiantunteukseni ja omantuntoni kautta”. Käsittelyaikana erityisesti sosiaali- ja terveysala sekä potilasjärjestöt ovat pitäneet tätä sanoitusta tärkeänä.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys vie vakuutuslääkärijärjestelmää osaltaan oikeaan suuntaan. Hallitus on lähtenyt jo aiemmin tekemään vakuutuslääkärijärjestelmiin korjauksia eduskunnan vuonna 2018 antaman mietinnön suuntaviivojen mukaisesti. Vuosi sitten eduskunta hyväksyi hallituksen esittämän lakimuutoksen, jossa yliopistosairaaloille säädettiin velvollisuus antaa tuomioistuimille lääketieteellisiä asiantuntijalausuntoja. Muutoksen myötä tuomioistuimet voivat saada osapuolista riippumattomia asiantuntijalausuntoja vakuutuslääketieteellisissä kysymyksissä valtion kustantamana. Tavoitteena tuolla lakimuutoksella oli, että oikeuslaitokset saavat niiden tarvitsemat lääketieteelliset asiantuntijalausunnot ja tämän myötä muutoksenhakijoiden oikeusturva paranee. Vakuutuslääkärijärjestelmän kehittämisen neuvottelukunta istuu tälläkin hetkellä edelleen ja jatkaa pohdintaa järjestelmän kehittämisen parissa.

Arvoisa puhemies! Haluaisinkin tässä yhteydessä kysyä ministeriltä: mitä te näette mahdollisina jatkokehittämiskohteina tai -tarpeina vakuutuslääkärijärjestelmässä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Pekonen, 2 minuuttia.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

16.01 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan kiittää kansanedustajia hyvästä keskustelusta ja hyvistä kommentteista, joita esititte.

Edustaja Sarkkinen tuossa totesi, että meillä on tämä vakuutuslääkärijärjestelmän neuvottelukunta edelleen käynnissä, ja vien nämä terveiset myöskin neuvottelukunnalle jatkokehittämistä varten. Todella on tarkoitus tätä järjestelmää kehittää pitkäjänteisesti, ja pidän tätä myöskin erinomaisena lähetekeskusteluna paitsi eduskunnalle myöskin ministeriön suuntaan. Edustaja Essayah on aivan oikeassa siinä, että meidän tulee entisestään kehittää toimenkuvia ja tarvitsemme myöskin tietoa toimenkuvista, ja olemmekin keskustelleet tästäkin asiasta paljon, vakuutuslääkärijärjestelmän kehittämismuutoksista.

Jos ajatellaan sitä, mitä hallitus on jo tehnyt, niin vuosi sittenhän me täällä eduskunnassa hyväksyimme lain, jossa yliopistosairaaloille säädettiin velvollisuus antaa tuomioistuimille lääketieteellisiä asiantuntijalausuntoja erilliskorvausta vastaan, ja muutoksen myötä tuomioistuimet voisivat sitten saada osapuolista riippumatta asiantuntijalausuntoja vakuutuslääketieteellisissä kysymyksissä valtion kustantamana. Tavoitteena on, että oikeuslaitokset saavat niiden tarvitsemat lääketieteelliset asiantuntijalausunnot ja muutoksenhakijoiden oikeusturva paranee. Ja jatkossa muutoksenhakijan ei tarvitse maksaa asiantuntijalausunnon kustannuksia silloin, kun tuomioistuin on pyytänyt lausuntoa omasta aloitteestaan.

Puhemies! Vielä Ronkaiselle ja Lundénille haluan todeta, että asiantuntijalääkäri ei voi yksin kumota hoitavan lääkärin kannanottoa. Etuudenhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun, oikeusturvan toteutumisen ja myöskään korvausjärjestelmien rahoituksen kestävyys kannalta ei ole mahdollista, että etuusratkaisu perustuisi ainoastaan hoitaneen lääkärin tekemään lausuntoon, [Puhemies koputtaa] sillä hoitavan lääkärin tehtävä ei ole tehdä ratkaisuja potilaan etuusasioista. [Puhemies koputtaa]

Puhemies, jos sallit, vielä toteaisin, että vakuutuslääkäri toimii vakuutuslaitoksessa lääketieteellisen asiantuntemuksen edustajana ja arvioi saatua lääketieteellistä selvitystä suhteessa etuuslakiin ja sitä koskevaan korvauskäytäntöön, ja [Puhemies koputtaa] tämä ratkaisu tehdään aina vakuutuslaitoksessa kaikkien asiantuntijoiden yhteistyönä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtioneuvoston covid-19-rokotteen vakuuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 214/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Keskustelu

16.05 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ehdotetaan säädettäväksi laki valtioneutoista covid-19-rokotteiden vakuuttamiseksi. Tarkoituksena on varmistaa, että covid-19-rokotteista aiheutuvat mahdolliset henkilövahingot vakuutetaan kuten muutkin lääke- ja rokotevahingot. Esitys liittyy siihen, että Suomi on tulevaisuudessa hankkimassa covid-19-viruksen aiheuttaman taudin ehkäisemiseksi tarkoitettuja rokotteita.

Lääkevahinkovakuutuksen vakuutusmäärä on 4 miljoonaa euroa kunkin vahingonkärsineen osalta sekä 30 miljoonaa euroa kaikkien vahinkojen osalta, joista vaatimus kohdistuu samaan kalenterivuoteen. Lääkevahinkovakuutusyhtiö on niin pieni, ettei se ilman jälleenvakuutusta pystyisi kantamaan mainittua 30 miljoonan euron vastuuta. On ilmeistä, että lääkevahinkoyhtiö ei saa markkinoilta tarvittavaa jälleenvakuutussuojaa, ja ilman valtioneutoa sen olisi suljettava covid-19-rokotteiden aiheuttamat vahingot korvauksen ulkopuolelle.

Jälleenvakuutuksen korvautuminen valtioneutoalla ei muuttaisi mahdollisten vahinkoa kärsineiden asemaa nykyiseen verrattuna. Korvausta koronarokotteiden mahdollisesti aiheuttamista vahingoista haettaisiin lääkevahinkovakuutusyhtiöltä. Vahinkojen korvaamisessa noudatettaisiin nykyisiä lääkevahinkovakuutusehtoja, millä pyritäisiin takaamaan vahinkoa kärsineiden yhdenvertainen kohtelu riippumatta siitä, mistä lääkkeestä tai rokotteesta on kysymys.

Kansalaisten laajan rokottamisen on arvioitu olevan tehokas viruksen leviämistä ja sairastumista ennaltaehkäisevä toimi, mikä mahdollistaisi myös muiden koronaa torjuvien toimenpiteiden purkamista. Koronaviruspandemia on vaikuttanut laajasti ja useilla tavoilla yhteiskuntaan, talouteen ja työllisyyteen. Toimivalla rokotehaittojen korvausjärjestelmällä voidaan arvioida olevan vaikutusta ihmisten halukkuuteen ottaa rokote. Näin ollen esitys saattaisi parantaa tulevaa rokotekattavuutta, ja sitä kautta esitys voisi välillisesti lieventää koronapandemian vaikutuksia pidemmällä aikavälillä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

16.07 Heidi Viljanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuten olemme viimeaikaisista uutisista saaneet lukea ja kuulla, on paljon odotetusta covid-19-rokotteesta saatu kuulla vihdoin lupaavia tietoja. Tätä rokotetta odotetaan ympäri maailmaa. Nyt lähetekeskustelussa oleva lakiesitys covid-19-rokotteiden valtioneutoista ennakoii tulevaa rokotusta kansallisella tasolla. Esityksen tarkoituksena on varmistaa, että rokotteista aiheutuvat mahdolliset henkilövahingot vakuutetaan, aivan kuten kaikki muutkin lääke- ja rokotevahingot yleisestikin.

Suomessa rokotteiden ja lääkkeiden aiheuttamat henkilövahingot vakuutetaan yksityisellä lääkevahinkovakuutuksella. Vakuutuksenottajina ovat lääkkeiden valmistajat, maahantuojat ja markkinoijat. Suomessa lääkevahinkovakuutusta tarjoaa vain yksi yhtiö, Suomen Keskinäinen Lääkevahinkovakuutusyhtiö, joka normaalisti pienentää omaa vakuutusriskiään ottamalla markkinoilta niin kutsutun jälleenvakuutuksen.

Covid-19-rokotteeseen liittyen riski jälleenvakuutuksen saamiseksi markkinoilta on liian tuntematon, kun itse rokotetta ei ole vielä käytännössä olemassa. Näin ollen valtioneuto vakuutustakuun myöntämisen edellytykset täyttyvät. Valtio toimisi siis jälleenvakuuttajan roolissa ottaen osittaisen rahoitusvastuun ensivakuutuksen antaneen vakuutusyhtiön

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

myöntämän vakuutuksen korvausmenosta. Vakuutustakuu voitaisiin antaa, kuten ministeri esittelypuheenvuorossaan totesi, enintään kalenterivuodeksi kerrallaan, ja valtion vastuun määrä voisi olla nykytilanteessa yhdelle yhtiölle enintään 30 miljoonaa euroa.

Näen tärkeänä, että olemme ennakolta valmistautuneet covid-19-rokotteen vastaanottamiseen — myös mahdollisten ei-toivottujen henkilövahinkojen osalta. Tästä tässä lakiesityksessä on kyse.

16.09 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Aivan kuten edellinen puhuja totesi, koronarokotetutkimuksen rintamalta on viime päivinä kuulunut onneksi myönteisiä uutisia, kun lupaavia rokotetutkimustuloksia ollaan saatu. Toivottavasti pian meillä on käsillä sitten luotettava, turvallinen ja myös tänne Suomeen saatava rokote.

Tämä esitys koronarokotteen vakuuttamiseksi on tietysti erittäin tärkeä, ja jotta näitä rokotevahinkoja ja näitä korvauksia ei tarvita, tulee rokote tutkia huolellisesti ja käyttää tutkimukseen tarvittava aika, vaikka tietenkin joka puolella maailmaa tällä hetkellä kuumeisesti rokotusta odotetaan. Mutta Suomessa meillä on varmasti muistissa sikainfluenssan hyvin traumaattiset rokotevahingot.

Kysyisin ministeriltä: Onko THL:n tai sosiaali- ja terveysministeriön parissa käyty keskustelua siitä, mikä kenties tulisi olemaan Suomen rokottamisjärjestys eli missä järjestyksessä eri ihmisryhmiä Suomessa lähdettäisiin ensiksi rokottamaan ja mitkä ryhmät tässä priorisoidaisiin? Tai mikäli tätä ei ole vielä päätetty, niin millä prosessilla tämä kenties tullaan päättämään ja missä vaiheessa tästä voisi olla kansalaisille tietoa saatavilla? — Kiitos.

16.11 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, niin kuin kollegat ovat tässä todenneet, tämä lakiesitys tulee toivon mukaan ihan kreivin aikaan, eli meillä nyt sitten ollaan saatu ensimmäisiä, voisiko sanoa, luotettavampia uutisia siitä, että tällainen rokote, joka tähän tautiin tehoaa, on nyt sitten saatu kehitettyä. Tästä on tosiaankin, niin kuin täällä on todettu, vielä hyvän matkaa ennen kuin voidaan Suomeen saada rokotetta ja voidaan aloittaa rokottaminen. Sen tähden tämä rokotteen valtioneuvoston myöntäminen on tärkeää, koska, niin kuin täällä on edellä kuvattu, tämäntyyliisessä tilanteessa meillä tämä pieni jälleenvakuutusyhtiö ei varmaankaan pystyisi sitten löytämään vastaavia jälleenvakuutuksia omalle toiminnalleen, ja siinä mielessä on tärkeää, että meillä valtioneuvoston tulee tässä tilanteessa apuun. Tämä vakuutus on siis ihan samanlainen kuin kaikissa muissakin aiemmissa vakuutuksissa, eli tästä ei pidä vetää sellaisia johtopäätöksiä, että jotenkin tässä olisi kyseessä erityisen riskipitoinen rokote, kun tälle haetaan tätä vakuutta.

Meillä on tosiaankin Suomessa valitettavasti sikainfluenssan tiimoilta nämä narkolepsiatapaukset, jotka varmasti ovat omalta osaltaan sitten suomalaisten tällaista rokotteisiin luottamista horjuttaneet, erityisesti siksi, että rokotteista seurasi osalle tämäntyyppisiä sivuoireita.

Ja täällä jo kysyttiin sitä, missä järjestyksessä Suomessa ruvetaan rokottamaan. Todennäköisesti — voisin kuvitella — kaikissa maissa terveydenhuoltohenkilökunta, joka on tässä niin sanotusti eturintamassa, on siellä kärkipäässä näitten rokotteiden saatavuuden suhteen, ja varmasti sitten sitä mukaa, kun rokotteita tämän EU:n yhteisen hankinnan kautta Suomeen ollaan saamassa, tiedetään, minkälaisella tahdilla ja vauhdilla kansalaisia pystytään rokottamaan.

Tässä joku mediatalo kyseli jokunen aika sitten, kannatetaanko eduskunnassa rokotepakkoa. Minun mielestäni rokotteet, niin kuin tähänkin saakka, on saatu hyvällä tiedotta-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

misella, ja sillä, että kansalaisille on kerrottu näistä rokotteista, on meillä saatu hyvä rokotekattavuus. Mielestäni ei pidä missään nimessä mennä mihinkään pakkoihin. Se omalta osaltaan olisi varmasti myöskin asia, joka päinvastoin toimisi kyllä kansalaisille ikään kuin psykologisena pelotteena tämän rokotteiden suhteen, ja siinä mielessä hyvä tiedottaminen ja se, että rokotteet ovat vastaisuudessaakin vapaaehtoisia, on äärimmäisen tärkeää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Pekonen, 2 minuuttia.

16.14 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille hyvistä puheenvuoroista ja kommentteista.

Haluan todeta, että tämä esitys, jonka esittelin, ei liity rokotteiden hankkimiseen, jakeeluun tai rokotamiseen. Suomi on mukana EU:n yhteistyösopimuksessa koronavirusrokotteiden hankkimiseksi, ja Euroopan lääkevirasto, EMEA, myöntää rokotteille myyntiluvan arvioituaan huolella niiden tehon ja turvallisuuden, niin kuin tässä monet edustajatkin teroittivat. Ensimmäisiä rokotteita odotetaan mahdollisesti vuodenvaihteessa, ja ensi vaiheessa niitä lienee saatavilla vain pieniä eriä. Kansallisesta rokoteohjelmasta vastaa ministeri Kiuru, ja hän varmaan sitten osaltaan vastaa myöskin näihin esitettyihin kysymyksiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 210/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.15 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut esityksen laiksi kilpailulain muuttamisesta. Kilpailulakiin tehtäisiin pääasiassa kansallisten kilpailuviranomaisten täytäntöönpanovaltuuksia koskevan EU-direktiivin vaatimat muutokset. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi kansalliseen tarpeeseen perustuvia seuraamusmaksujen määrän arviointeja koskevia muutoksia. Tämä esitys tehostaa kilpailun rajoitusten valvontaa ja turvaa siten osaltaan markkinoiden kilpailullisuutta. Lisäksi direktiivin täytäntöönpano jäsenmaissa yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten valmiuksia panna EU:n kilpailusäännöt täytäntöön.

Direktiivin perusteella tehtävät muutokset vahvistavat kilpailun rajoitusten tutkinta-, päätöksenteko- ja sanktiointivaltuuksia. Direktiivin täytäntöönpano lisää Kilpailu- ja ku-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

luttajaviraston toimivaltuuksia ja laajentaa viraston tuomioistuinten seuraamusmaksuihin ja uhkasakkoihin liittyviä toimivaltuuksia. Muutokset koskisivat myös esimerkiksi seuraamusmaksuista vapauttamista ja seuraamusmaksun alentamista koskevia säännöksiä ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston tiedonsaantia koskevia sääntöjä. Lisäksi EU:n kansallisten kilpailuviranomaisten välinen yhteistyö tiivistyisi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan direktiivin edellyttämällä tavalla 4. päivä helmikuuta 2021.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 207/2020 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tieliikennelain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 17/2020 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 9/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 9/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Kymäläinen.

Keskustelu

16.18 Suna Kymäläinen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta on saanut mietintönsä valmiiksi niin sanotusta tieliikennelain korjauspaketista. Esityksessä tehdään erilaisia pieniä korjauksia ja täsmennyksiä 1.6.2020 voimaan tulleeseen uuteen tieliikennelakiin. Viime keväänä valiokunta päätyi koronakevään ja poikkeusolojen haastavissa olosuhteissa hyvin poikkeukselliseen ratkaisuun ja hyväksyi huomattavan osan tämän hallituksen esityksen säännöksistä kotihoidon pysäköintiä koskevan mietintönsä yhteydessä. Tämä oli tarpeen, jotta kyseessä olevat säännökset saatiin käsiteltyä ennen uuden tieliikennelain voimaantuloa 1.6.2020. Nämä jo keväällä hyväksytyt säännökset on nyt poistettu valiokunnan mietinnöstä.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että sekä suomenkielisessä että ruotsinkielisessä tieliikennelaissa liikennemerkkien kuviin sisältyvät tekstit ovat pääosin suomen kielellä. Valiokunta pitää mietinnössään periaatteellisesti erittäin tärkeänä, että liikenne- ja

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

viestintäministeriö selvittää ja arvioi yhteistyössä oikeusministeriön ja eduskunnan ruotsin kielen toimiston kanssa, tulisiko ruotsinkielisessä kieliversiossa olla liikennemerkkien kuvien tekstit ruotsin kielellä. Lisäksi valiokunta on kiinnittänyt huomiota valtioneuvoston ja eduskunnan tietojärjestelmissä oleviin yhteentoimimattomuusongelmiin. Valiokunta on tehnyt esitykseen useita pieniä korjauksia ja täsmennyksiä ja muun muassa täsmentänyt Puolustusvoimien ajoneuvojen käyttöä koskevaa puolustusministeriön asetuksenantovaltuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Moottorikelkkareiteistä: Kesäkuun 2020 alussa voimaan tulleen tieliikennelain myötä moottorikelkkareiteillä olisi saanut ajaa myös eläinten vetämillä ajoneuvoilla ja polkupyörillä. Asiantuntijakuulemisessa nähtiin kuitenkin selkeitä turvallisuusriskejä, jos näitä ajoneuvoja käytettäisiin yhtä aikaa moottorikelkkareiteillä moottorikelkkojen kanssa. Valiokunta on näin ollen muuttanut moottorikelkkareitejä koskevaa sääntelyä siten, että jatkossa tieliikennelain moottorikelkkareitejä koskeva liikennemerkki on voimassa vain lumipeitteiseen aikaan ja moottorikelkkareitillä saa tuolloin ajaa vain moottorikelkoilla. Muina aikoina noudatettaisiin tavanomaisia maastossa ja metsässä liikuttaessa noudatettavia säännöksiä ja periaatteita. Lisäksi moottorikelkkareitin pitäjä voi harkintansa mukaan sallia tekstillisellä lisäkilvellä myös muiden ajoneuvojen käytön reitillään. Valiokunta pitää tärkeänä, että reitinpitäjä arvioi tällaisessa tapauksessa huolellisesti reitin soveltuvuuden näiden ajoneuvojen käyttöön erityisesti turvallisuuden kannalta. Muutos yhtenäistää tieliikennelain ja maastoliikennelain sääntelyä ja edistää moottorikelkkareittien liikenneturvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Vielä lasten turvalaitteista: Uuden tieliikennelain voimaantulon myötä moottorikelkkakäytössä tuli pakolliseksi käyttää niin sanottua tyypiltään hyväksyttyä suojakypärää myös lapsilla. Erilaisissa moottorikelkkasafareissa ja vastaavissa toiminnoissa on aiemmin vakiintuneesti käytetty lapsilla laskettelukypäriä johtuen myös siitä, että aiemmin hyväksytyt suojakypärät olivat siinä määrin painavia, että ne saattoivat aiheuttaa tarpeetonta rasitusta lasten niskalle. Kypärät ovat kuitenkin kehittyneet, ja niiden painossa ei ole enää huomattavaa eroa. Valiokunta on kuitenkin muun muassa koronatilanteen alan toimijoille aiheuttamista haasteista johtuen lisännyt lakiin siirtymäsäännöksen, jonka mukaan alle seitsemänvuotiailla lapsilla saa käyttää laskettelukypärää pian alkamassa olevan moottorikelkkakauden yli eli 1.6.2021 saakka. Siirtymäsäännös on tarpeen, jotta alan toimijat ehtivät uudistamaan suojakypärävarusteensa. Lisäksi valiokunta on muuttanut moottorikelkkojen perävaunuissa käytettäviä suojavarusteita koskevaa sääntelyä siten, että nykyinen kalusto voidaan käyttää niiden elinkaaren loppuun ilman perävaunujen uusimista.

Arvoisa puhemies! Mietintöön sisältyy yksi vastalause.

16.23 Kari Tolvanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle hyvästä esittelystä. Täytyy sanoa, että me pääsimme lähes kaikesta hallituksen kanssa yksimielisyyteen, mutta emme ihan kaikesta valitettavasti. Tämähän oli viime kaudella, kun se säädettiin, niin iso paketti, että on ihan selvää, että siihen korjaussarjoja piti tehdä, ja hyvässä yhteistyössä ollaan valiokunnassa niitä tehty hallitus—oppositio-rintamalla yhtä muutoseikkaa lukuun ottamatta.

Keskityn tässä lähinnä moottorikelkkailuun. Valiokunnan puheenjohtaja esitti hyvin muita asioita ja myös tätä, mutta on hienoa, että nämä moottorikelkkailureitit saatiin nyt järkevälle mallille, eli ei mitään erillisiä kieltomerkkejä joka notkelmaan ja mutkaan tar-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

vitse asettaa, vaan sallitaan tietyllä merkillä sinne pääsy, jos se on turvallista. Turvallisuus ennen kaikkea, ja senpä takia, turvallisuuden takia, me halusimme koko valiokunta yksimielisesti sieltä kaikki muut pois, eli ei koiravaljakkoita, ei myöskään polkupyöräilijöitä — se on turvallisuuskysymys. Alan toimijat todella toivoivat tätä, että siellä ei onnettomuuksia tapahdu, ja tämä on saatu läpi. Toki, jos jossain tunturissa on hyvät olosuhteet, voidaan sallia, että sinne tulee vaikka niitä koiravaljakkoja ja polkupyöräilijöitä. Tämä on hieno asia. Tästä voimme olla tyytyväisiä kaikki, ja alan toimijatkin ovat tyytyväisiä.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten mennään näihin suojavälineisiin. Se on hyvä asia, mikä nyt tässä tuli ilmi, nämä moottorikelkan reet, perävaunut, elikkä niitä nyt ei tarvitse lähteä vaihtamaan, eikä niihin tarvitse lähteä suojarakenteita, turvavöitä ja vastaavia rakentamaan, koska se ei edes ole käytännössä mahdollista. Eli ne voi käyttää elinkaarensa loppuun asti. Se on loistava asia alan yrittäjille. Se on sitten toinen asia, kun niitä uudistetaan, rakennetaan niihin turvavyöt ja vastaavat lapsia varten. Se on toki tärkeää lapsille, mutta on ihan kohtuutonta, jos tässä tilanteessa lähettäisiin yrittäjiltä vaatimaan uusien rekien hankkimista — ei missään tapauksessa.

Mutta sitten tulee asia, josta emme valitettavasti päässeet yksimielisyyteen: se on lapsien kypärät. Nythän vakiintunut käytäntö on ollut se, että lapset käyttävät laskettelukypärää, siis hyväksyttyä laskettelukypärää, ollessaan moottorikelkan kyydissä. Nythän, kun kuulimme alan asiantuntijoita, tilastointi on puutteellista, mutta mitkään tilastot eivät osoita sitä, että lapsen vammautuminen näillä moottorikelkkasafareilla olisi kovinkaan todennäköistä, etenkin pään vammautuminen, ja siksi me olisimme meidän ryhmässämme eli kokoomuksessa lähteneet siitä, että tämä hyväksytty laskettelukypärä olisi jatkossa sopiva. Tähän väliin huomautan, että jos moottorikelkan nopeus nousee enintään 20 kilometriin tunnissa, niin silloin ei tarvitse kypärää käyttää, mutta siitä yli kyllä, ja valitettavasti nyt tästä emme päässeet yksimielisyyteen.

Meillekin lasten turvallisuus on kaikki kaikessa, ja se olisi ehkä hoidettu tällä laskettelukypärällä, mutta hallitus, kuten puheenjohtaja esitti, lähti siitä, että tällainen moottorikelkkailukypärä on hankittava. No, me olemme sitten siinä mukana, mutta nyt tilanne on se, että hallitus on sitä mieltä, että olisi pitänyt ensi vuoden kesäksi, 1.6. ja siitä eteenpäin, se kypärä hankkia. Me lähdemme siitä, että se olisi ollut kaksi vuotta pidempi aika, 1.6.2023. Tämä perustuu nyt aivan tähän tilanteeseen. Perheitä ja myös matkailuyrittäjiä korona runtelee todella pahasti. Juuri tuoreen tiedon mukaan esimerkiksi TUI peruuttaa kaikki brittien joulumatkat, ja se on todella paha juttu. Tämä kypärä on pienempi asia mutta saattaa muodostua isoksi asiaksi, ja siksi lähdimme siihen, että teimme vastalauseen. Toki se huomenna esitellään tarkemmin, mutta siinä on se sisältö:

”Koronan aiheuttaman vaikean taloudellisen tilanteen vuoksi valiokunnan esittämä siirtymäaika on liian lyhyt. Alan yrittäjien ja moottorikelkkailua harrastavien perheiden on saatava vähintään kahta vuotta valiokunnan esittämää aikaa pidempi aika hankkia asianmukaiset suojavarusteet. Alle 7-vuotiaiden on saatava käyttää laskettelukypärää tyyppihyväksytyn kypärän sijasta 1.6.2023 asti.” Ja: ”Edellä olevan perusteella ehdotamme, että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen voimaantulon säännös muutettuna seuraavasti: alle 7-vuotias lapsi saa käyttää moottorikelkan, raskaan moottorikelkan tai niiden perävaunun matkustajana 92 §:ssä tarkoitettua tyyppiltään hyväksytyn suojakypärän sijasta standardin EN 1077 mukaista suojakypärää 1.6.2023 asti.”

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Tämä sitten virallisesti huomenna esitetään, mutta haluan kuitenkin kiittää valiokuntaa hyvästä yhteistyöstä tästä huolimatta.

16.29 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitoksia valiokunnan puheenjohtajalle hyvästä esittelystä ja kiitoksia edustaja Tolvaselle mielestäni hyvin perustellusta ajattelusta tuon kypärämallin kohdalla.

Itse olen suunnaton kypärän kannattaja, on kysymys melkein mikä vain. Itse asiassa muutama viikko sitten pyöräilykypärä todennäköisesti pelasti oman kolmevuotiaan poikani kasvojen pahemmilta vammoilta. Eli siinä mielessä ymmärrän täysin tämän valiokunnan mietinnön, mutta samaan aikaan haluan kyllä korostaa myös sitä reiluutta, millä meidän täytyy kohdella tässä yrittäjiä ja niitä perheitä, jotka oikeasti harrastavat moottorikelkkailua. On tärkeää minun mielestäni, että me annamme ensinnäkin vastuun ihmisille toimia niin kuin he kokevat olevan oikein ja sen jälkeen annamme mahdollisuuden myös taloudellisesti jatkaa niitä harrastuksia, ja jos tämä aikataulu tuo tiettyjä haasteita, vaikkakin siinä on hyvä siirtymäaika, niin on kyllä ihan kannatettavaa tuo edustaja Tolvasen puhe siitä, että siirtymäaika olisi hieman pidempi, varsinkin kun ei merkittäviä todisteita ollut siitä, että laskettelukypärän käyttö jotenkin lisäisi vammautumisriskiä. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 153/2020 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 10/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 10/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja Kymäläinen.

Keskustelu

16.31 Suna Kymäläinen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta on käsitellyt väylämaksujen puolituksen jatkamista vuonna 2021 käsittelevää hallituksen esitystä ja esittää nyt mietinnössään hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana. Hallituksen esityksen tavoitteena on tukea teollisuutta ja elinkeinoelämää sekä Suomen kilpailukykyä vallitsevassa tilanteessa kompensoimalla kauppamerenkululle ja sen kuljetusasiakkaille aiheutuneita tulojen menetyksiä ja kannattavuushaasteita taloudellisesti epävarmoissa olosuhteissa. Väylämaksuja on kannettu puolitettuna vuodesta 2015 lähtien.

Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta on kuullut asiantuntijoita, ja kuulemisessa on osittain toivottu pidemmälle meneviä myönnytyksiä väylämaksujen maksamiseen. Vallitseva koronakriisi on koetellut Suomen vientiteollisuutta. Valiokunta kuitenkin toteaa, että eri tukitoimenpiteitä tulee tarkastella osana sitä kokonaisuutta, jonka hallituksen tähänastiset

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

covid-19-tilanteesta johtuvat linjaukset ja toimet muodostavat. Tästä syystä valiokunta pitää hallituksen esitystä kannatettavana ja myönteisenä muuttamattomana.

Haluan vielä puheenjohtajana kiittää niin tuon edellisen, tieliikennelain, käsittelyn kuin näiden väylämaksujen käsittelyn osalta valiokuntaa hyvästä yhteistyöstä. Siitä huolimatta, arvoisa puhemies, myös tähän mietintöön sisältyy yksi vastalause.

16.33 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on vientivetoinen maa, jonka kansantalous ja vauraus perustuu vahvasti vientiin. Suuri osa Suomen ulkomaankaupan tavavarirroista kulkee meriteitse. On elintärkeää, että vientivetoinen talous ei itse säädä vientiä rasittavaa lainsäädäntöä. Väylämaksut tulivat voimaan vuonna 2005, ja ne puolitettiin vuonna 2015. Nyt on viimeistään hyvä aika poistaa ne kokonaan. Nyt hallituksen toimet valitettavasti ovat vain vanhan halaamista erittäin haastavina aikoina.

Itämeren osalta kilpailuympäristö on vääristynyt. Poistamalla väylämaksu Suomen kilpailukykyä parannetaan kohti samaa tasoa muiden Itämeren maiden kanssa. Kansallisilla maksuilla ja veroilla on iso merkitys yritysten sijoittumiselle ja tämän myötä Suomen taloudelle. Suomalainen yrittäminen tulee saada samalle viivalle muiden Itämeren maiden kanssa. Yritykset maksavat väylämaksun merirahlien yhteydessä lisäkustannuksina. Väylämaksuilla on myös vaikutusta Suomen kauttakulkuliikenteeseen. Reitti Suomen kautta ei ole kilpailukykyinen verrattuna muihin Itämeren maihin.

Väylämaksujen poistaminen on myös ympäristöteko. Meriliikenteen tehokkuutta pitää edistää osana liikenteen vähähiilistämistä. Tämänhetkinen väylämaksujärjestelmä aiheuttaa sen, että jokainen satamakäynti merkitsee uutta väylämaksua. Tällä on suora vaikutus siihen, että kuljetusten tehokkuus laskee ja esimerkiksi lasteja ei oteta tai jätetä väylämaksun takia Suomen eri satamissa. Tehokkuus linkittyy siis suoraan ympäristötavoitteisiin.

Jätin asiasta lakialoitteen viime kesäkuussa, ja kuten koronan tuomat haasteet osoittavat, tämä lakimuutos on vain yhä tärkeämpi. Väylämaksujen poistaminen saattaa terminä näyttää monimutkaiselta ja vaikeasti ymmärrettävältä, mutta lopulta kysymys on suomalaisten työpaikoista. Nyt pitää siis toimia. Täten esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen mukainen ehdotus.

16.35 Kari Tolvanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Heti alkuun sanon sen, että kannatan tätä edustaja Kauniston tekemää vastalauseetta, etten unohda sitä tässä kannattaa — nyt se on tehty. Ja en voi muuta kuin kehua edustaja Kaunistoa, kun hänhän on tehnyt jo viime kesäkuussa tästä lakialoitteen, tästä samasta asiasta, mutta ikävä kyllä korona on estänyt sen aloitteen käsittelyn ja estää vieläkin, mutta onneksi nämä lakialoitteet nyt saadaan eteenpäin valiokuntiin.

Tämä on todella tärkeä ja hyvä asia Suomelle, vientivetoiselle maalle, josta tavaraliikenne kulkee meriteitse hyvinkin paljon, ja nyt on turha meidän tämmöistä itseämme rasittavaa lainsäädäntöä enää pitää yllä. Kuten tuossa valiokunnan puheenjohtaja, joka nyt ehti poistua, sanoi, asiantuntijat ovat myös sitä mieltä, että olisi pitänyt tehdä pidemmälle meneviä toimenpiteitä eli vähäinen maksu poistaa, mutta se ei valitettavasti nyt sitten johtanut tulokseen. Se olisi ollut elintärkeää etenkin nyt tämän koronapandemian aikana, koska talous muutenkin on vaikeuksissa. Eli vaikka valiokunnassa — niin kuin valiokunnan puheenjohtaja sanoi — yhteistyö sujuu loistavasti, niin kuitenkin joudumme tämän vastalauseen, jonka edustaja Kaunisto tuossa esitti, tekemään ja sitä kannattamaan. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

16.37 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! Förslaget om fortsatt halverade farledsavgifter är viktigt och stöder finländsk export och sjöfart samtidigt som det stöder just exporten när avgifterna blir lägre. Det är ändå viktigt att hålla kvar systemet med farledsavgifter eftersom det skapar ett incitament för att säkerställa att Finland har regelbundna transporter till och från Finland samt att det säkerställer att det finns fartyg som kan trafikera Finland vintertid utan isbrytarassistans.

Farledsavgifterna används bland annat för att finansiera isbrytning, och därför är det logiskt att de fartyg som inte har någon isklass och inte kan trafikera Finland vintertid betalar en högre farledsavgift, vilket man gör med dagens system. Det här skapar ett incitament att det finns fartyg med hög isklass för att upprätthålla transporter till och från Finland också under en sträng isvinter. Farledsavgifterna blir också lägre för de fartyg som regelbundet trafikerar Finland, vilket stöder finländsk sjöfart under finländsk flagg. Jag skulle rekommendera de samlingspartistiska ledamöterna att studera hur det här farledsavgiftssystemet faktiskt funkar i praktiken, för det är inte så svartvitt som man kanske först tror. Av den anledningen är det bra att ha farledsavgifterna kvar som system men att hålla dem halverade för att stöda exporten. Det är en bra kompromiss som jag hoppas att kan fortsätta också under kommande år.

Ärade talman! I fjol var jag inbjuden till ett seminarium i Sveriges riksdag för att berätta om Finlands system med farledsavgifter. Organisationen Svensk Sjöfart ordnade seminariet. Sverige har på ett sätt ganska liknande förhållanden som Finland eftersom hamnarna uppe i norr behöver isbrytare som assistens vintertid. Det är välkommet att Finland och Sverige tillsammans utvecklar en ny generation isbrytare, och det skulle vara fantastiskt om också Sveriges nya isbrytare kunde byggas här i Finland där de facto en majoritet av alla världens isbrytare är byggda. Men branschorganisationen Svensk Sjöfart sade på seminariet att man skulle önska att Sverige hade samma system med farledsavgifter som Finland har, att man skulle ha farledsavgifterna kvar — Sverige har också farledsavgifter — men på en rimlig nivå, för i Sverige är de mycket högre än i Finland. Dessutom skulle man i Sverige vilja att isklass och regelbundna anlöp i hamnar skulle få en större betydelse än de har i dag, precis som vi har i dagens system i Finland. Det visar att vi överlag har ett bra system i Finland och att de halverade farledsavgifterna är en rätt bra och fungerande nivå då de stöder både finländsk sjöfart och finländska fartyg under finsk flagg med finländsk besättning och samtidigt stöder exporten.

Jag vill tacka kommunikationsutskottet för ett bra arbete med detta samt regeringen för förslaget. Jag hoppas man redan nu börjar förbereda att hålla farledsavgifterna på den halverade nivån också för år 2022.

Arvoisa rouva puhemies! Minut kutsuttiin viime vuonna Ruotsin valtiopäiville seminaariin kertomaan Suomen väylämaksujärjestelmästä. Seminaarin järjesti Svensk Sjöfart -niminen järjestö. Ruotsilla on tavallaan melko samanlaiset olosuhteet kuin Suomella, sillä pohjoisen satamissa tarvitaan talvisaikaan apuna jäänmurtajia, jotka rahoitetaan väylämaksuilla. Toimialajärjestö Svensk Sjöfart totesi seminaarissa, että he toivovat samanlaista järjestelmää Ruotsiin kuin Suomella on väylämaksujen suhteen. Väylämaksut siis säilytettäisiin, mutta kohtuullisella tasolla, sillä Ruotsissa ne ovat nyt hyvin korkeat. Lisäksi toivottiin, että jääluokat ja säännölliset käynnit satamissa saisivat suuremman painoarvon Ruotsissa. Tämä osoittaa, että meidän järjestelmämme Suomessa on hyvä ja että väylämaksu-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

jen puolittaminen on niin ikään hyvä ja oikean tasoinen, sillä näin tuetaan suomalaista merenkulkua ja samalla tavalla vientiä.

Kiitos liikenne- ja viestintävaliokunnalle hyvästä työstä tässä asiassa sekä kiitos hallitukselle esityksestä. Toivon, että jo nyt aletaan valmistella väylämaksujen pitämistä tällä tasolla myös vuonna 2022. — Kiitos.

16.41 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on aivan erinomainen. Suomen hyvinvointi riippuu puhtaasti siitä, pystymmekö viemään erilaisia tuotteita, kauppaamaan niitä ulkomaille, ja hieman yli 90 prosenttia meidän vientitavarastamme laivataan ulkomaille Suomen satamista, eli se kuvaa hyvin sitä tilannetta, miten tärkeää Suomelle on tämä laivausten jatkuminen Suomesta häiriöttä ja niin, että se laivaliikenne on kannattavaa niille, jotka sitä laivausta harjoittavat. Sitten pitää muistaa sekin, että kun Suomi on täällä kaukana päämarkkina-alueilta, niin tämän edullisen kuljetuksen järjestäminen tuonne markkinoille suomalaisille tuotteille on äärimmäisen tärkeää.

Toinen tärkeä tekijä tietysti tällaisena aikana, mitä nyt elämme, on se, että vaikka tämä koronavirus riehuu, niin pystymme edelleen turvaamaan merenkulun kannattavuuden vähintään kohtuullisella tasolla, ja toinen asia ovat tietysti nämä ympäristötekijät, se, että kun laivaan lyödään paljon tavaraa, niin se päästö per kuljetettu tonni on paljon, paljon pienempi kuin esimerkiksi rekkarahtina, jos ajetaan vaikka maita pitkin kohti Eurooppaa, mikä todella on sitten hyvin vaikeaa.

Metsäteollisuuden kannaltahan nämä laivarahdit ovat äärimmäisen tärkeitä. Lähes kaikki puutavara ja sellu ja paperi ja mitä sinne ulkomaille viedäänkään menee aina laivalla. Tämän takia tämä hallituksen esitys on erittäin kannatettava ja erittäin hyvä. Toivonkin, että tällaisista määräaikaisista laeista jonain päivänä luovutaan kokonaan ja laitetaan tämä asia kuntoon ja samalla varmistetaan, että Suomen vientikauppa toimii ja suomalaisilla tuotteilla on maailmanmarkkinoilla kysyntää.

16.43 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Erinomainen puheenvuoro edustaja Hoskoselta äsken, ja ottaisin lyhyesti myös koppia edustaja Löfströmin puheenvuorosta. Löfström korosti hyvin sitä, kuinka tärkeää on, että meriliikenne toimii myös talvisin.

Viktigt att vi har fartyg med rätt isklass och att de gärna är inhemskt flaggade.

Itse asiassa talvesta puheen ollen maailman pohjoisin ympärivuotinen yhdistetty henkilö- ja tavaraliikennereitti kulkee Suomen Vaasan ja Ruotsin Uumajan välillä, ja sinnekin on nyt rakenteilla uusi laiva tuolla Rauman telakalla, ja kuten edustaja Löfströmin korosti pohjoismaisen yhteistyön potentiaalia tässäkin suhteessa, niin mikä olisi hienompaa kuin se, että Ruotsin tulevat jäänmurtajat rakennettaisiin myös Suomessa. Meillä on erinomaista energia- ja meriteknologiaosaamista tässä maassa. — Kiitos.

16.44 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Mihin me tarvitsemme vientiä? Tarvitsemme vientiä, jotta me voimme rahoittaa Suomelle elintärkeää tuontia.

Meillä on Suomessa uskomattoman upea vientiteollisuus. Se on ollut meidän suomalaisen yksi merkittävä hyvinvoinnin lähde kautta aikojen, ja se tulee sitä toivottavasti myös jatkossa olemaan. Mutta se ei tapahdu automaattisesti, ei ainakaan koronan tuomien haas-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

teiden alla. Me tarvitsemme aktiivista valtiota parantamaan maamme kilpailukykyä, laskemaan turhia veroja ja toimimaan katse tulevaisuudessa, ei menneisyydessä. Tätä toivoivat myös lähes kaikki asiaan perehtyneet asiantuntijat. Valitettavasti tämä menneisyydessä eläminen on ollut hallituksen teema hädän keskellä. Sähköveron pudottaminen EU:n miniimiin on jo hallitusohjelmassa. Se on merkittävä asia, mutta se ei ole ratkaisu koronan tuomiin haasteisiin. Se ei ole tarvittavaa reagointia, kun suomalainen vientiteollisuus kyntää suossa. Se on jo aikaisemmin päätetty asia, erinomainen sellainen, mutta, kuten sanoin, ei riittävä.

Myös väylämaksun puolittamisen jatko on vanhan syleilyä oikein roppakaupalla. Se on arvovalinta, miten me haluamme Suomea rakentaa: puristamalla upeaa teollisuuttamme tiukkaan nyrkkiin ja iskemällä välillä veroja päälle vai avaamalla suomalaisille yrityksille kilpailukykyiset mahdollisuudet loistaa, innovoida ja ennen kaikkea luoda työtä suomalaisille. Kaakkoissuomalaisena olen hallituksen linjasta järkyttynyt. Itäinen ja kaakkoinen osa Suomesta ovat niin usein ennenkin unohtuneet, ja nyt tuntuu, että hallitus unohtaa meidät jälleen kerran. Vaikka tulevaisuus ei meilläkään enää rakennu pelkästään suurten savupiippujen juurille, niin teollisuus on syvällä meidän sydämissä. Metsäteollisuus, metalliteollisuus ja Suomen hienoin satama — nämä ovat niitä muutamia asioita, mitä meiltä löytyy, ja kun alueena olemme jo nyt keskellä haasteita vähenevän ja vanhenevan väestön kanssa, niin olisi vähintäänkin kohtuullista, että hallitus ymmärtäisi koko Suomen kilpailukykyä tukien auttaa myös meitä kaakkoissuomalaisia. Me emme suostu olemaan se unohdettu porukka, ja tulen jatkamaan taistelua väylämaksun poistamisen puolesta myös jatkossa.

16.47 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Halusin edustaja Kauniston tätä edeltävään puheenvuoroon ottaa kantaa siinä mielessä, että oletteko siellä miettineet, mitä siitä seuraisi, jos nämä väylämaksut poistettaisiin. Puhuit ympäristöteoista, joo, mutta kauppamerenkululle tuotettavat palvelut tulisi kuitenkin sitten rahoittaa täysimääräisesti valtion talousarviosta, ja se johtaisi velkaantumiseen, veronkorotuksiin, verotuksen kiristämiseen, ja etten nyt ihan väärin muistaisi, tässä salissa kuitenkin kokoomus on natkuttanut velkaantumisen ja verotuksen kiristämisen suhteen jonkin verran tämänkin syksyn aikana. Myös väylämaksun ohjaavat ominaisuudet talvimerenkulkukelpoisuuden ja liikenteen säännöllisyyden suhteen menetettäisiin ja jäänmurtopalvelujen kysyntä mahdollisesti lisääntyisi. Toivon, että näitäkin seikkoja pohdittaisiin sitten kun tätä asiaa viet, edustaja Kaunisto, eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Haluan tässä kohtaa todeta, että täällä salissa teititellään.

16.49 Mats Löfström r: Ärade fru talman! Systemet med farledsavgifter används för att finansiera isbrytning i Finland. På det viset kan man också bedriva vintersjöfart till hamnar som Kemi, till Brahestad, till Torneå också vintertid eftersom det finns isbrytning. Den isbrytningen finansieras med farledsavgifterna. Om man skulle ta bort farledsavgifterna helt och hållet, hur ska man då finansiera den här isbrytningen för att upprätthålla vintersjöfarten, eller är tanken att man inte ska använda hamnarna uppe i norr?

För det andra är det här systemet med farledsavgifterna uppbyggt på ett sådant sätt att det ger en rabatt till de fartyg som har en hög isklass. De som har en isklass som är I A Super, den allra högsta isklassen, får en betydande rabatt för att de kan köra vintertid utan isbrytning och stöd av isbrytning. På det viset så säkerställer de att vi har trafik till Finlands ham-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

nar året om. För om vi inte skulle ha ett sådant system som skapar incitament för fartyg med isklass så finns det risk att vi bara har utländskt flaggade fartyg, flaggade i Panama, i Bahamas, i andra bekvämlighetsländer, och att de fartygen inte har isklass och bara kan trafikera Finland sommartid. Om vi då får en sträng isvinter, så vad gör vi då med hela exporten? Vi sätter exportnäringen på verkligt tunn och farlig is, för att uttrycka det mildt.

För det andra gällande farledsavgifterna ger det också en rabatt till de fartygen som regelbundet trafikerar Finland. De lastfartyg som har trafikerat Finland tio gånger per år behöver inte längre betala farledsavgift för övriga året, och samma sak gäller de passagerarfartyg som trafikerat Finland över 30 gånger — de behöver sedan inte betala den här farledsavgiften. Det här skapar ett stöd också för den regelbundna trafiken till och från Finland, där 70 procent av Finlands styckegodsexport och -import går varje dag. Så det här stöder faktiskt exporten och importen på ett mycket bra sätt och säkerställer att näringslivet och exporten har regelbundna tidtabeller med fartygen bort från Finland ner till kontinenten, dit exportvarorna behövs. Det här systemet är fungerande, Sverige skulle vilja ha exakt samma system. Samlingspartiet har halverat farledsavgifterna i förra regeringen och varit med och stött det. Det är mycket bra, och det här systemet borde fortsätta.

16.53 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies! Edustaja Löfström kertoi jo hyvin tämän logiikan ja siitä, kuinka väylämaksuja käytetään jään murtamiseen, ja uskon, että puhun myös edustaja Löfströmin puolesta, kun lämpimästi kiitän tästä aivan erinomaisesta yhteenvedosta suomen kielellä. Siinä se logiikka tuli, joten en siihen enää lähde.

Lyhyesti voisin kommentoida: Edustaja Kaunisto puhui hyvin viennistä ja kilpailuvystä, ja olen täysin samaa mieltä siitä, että meidän kaikkien on pakko panostaa siihen, mikä luo toimintaedellytyksiä meidän korkean jalostusasteen vientiteollisuudelle aivan ympäri koko Suomenmaata. Ja kyllä tämä hallitus on panostanut ja panostaa tutkimukseen ja kehitykseen, innovaatioihin, sähköveron uudistukseen, myös työmarkkinauudistuksiin, joista varmaan kuullaan lisää. Nyt täytyy myös pitää huolta, että nämä sinänsä aika suuret RRF-varat myös käytetään järkevästi ympäri Suomen sellaisiin projekteihin ja hankkeisiin, jotka luovat uutta, myös kansainvälisen kasvun potentiaalia. Olemme edustaja Kauniston kanssa muun muassa tulevaisuusvaliokunnassa korostaneet, kuinka erityisesti energia- ja ympäristöteknologian systeemitason tutkimus, kehitys, innovaatiot ja liiketoimintaosaaminen ovat sellaisia, joissa on valtavaa potentiaalia ja satojen miljardien globaalit markkinat pienelle maalle kuten Suomi.

16.55 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Me käymme täällä aika vilkasta keskustelua näistä väylämaksuista, ja on tietysti viitattu siihen, että Suomi on vientivetonen maa — niin kuin onkin — ja merenkulku on meille erinomaisen tärkeä viennin väylä, se tärkein viennin väylä, ja useat ovat käyttäneet puheenvuoroja, erityisesti opposition puolella, siitä, että nämä väylämaksut ovat rasitteena Suomen vientiteollisuudelle. Minä kuitenkin yhdyin puheenvuoroihin — muun muassa edustaja Löfström tässä käytti hyvin painavan puheenvuoron — siitä, että me näemme, että näillä väylämaksuilla itse asiassa tuemme Suomen vientiponnisteluja ja meriliikenteen ylläpitoa myöskin talvisaikana. Suomi sijaitsee kovin pohjoisessa, ja tässä suhteessa tässä on tärkeä huomio.

Edustaja Kaunisto puhui voimakkailla äänensävyillä Kaakkois-Suomen puolesta ja puhui nimenomaan Suomen suurimmasta vientisatamasta, Hamina—Kotka-satamasta, sen merkityksestä ja siitä, kuinka sillä seudulla nämä väylämaksut ovat rasitteena. Minusta

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

edustaja Werning täällä omassa puheenvuorossaan selkeästi viittasi kaakkoissuomalaisena kansanedustajana siihen, että tämä ei varsinainen rasite ole, vaan näki sen myöskin sillä tavalla, että väylämaksuilla tuetaan tätä sataman edelleen kehittämistä ja ylläpitoa toiminnallisesti.

Olisin toivonut edustaja Kaunistolta — itse en ole tuosta osasta Suomea kansanedustajana, olen kuitenkin syntynyt siellä, ja kakkosasuntoni on niillä kulmilla, joten seuraan hyvin läheltä tuota Kaakkois-Suomen kehitystä — keskustelua vähän toisesta aiheesta. En avaa keskustelua, arvoisa puhemies, siitä, mutta totean, että isoin asia, joka tuon Hamina—Kotka-sataman osalta on, kun siitä oli kysymys, on aivan ehdottomasti raideliikenne ratkaisu, ja siinä mielessä tästä rantaradasta ja sen puolesta olisi huomattavasti tärkeämpää käyttää puheenvuoro. Sillä olisi suurta merkitystä tuon sataman, vientisataman, jatkon kehityksen kannalta.

16.57 Hannu Hoskonen kesk: Puhemies! Vielä yksi pieni puheenvuoro Suomen laivaliikenteen tärkeydestä tälle maalle. Otetaan yksi esimerkki, joka kuvaa oikeastaan erittäin hyvin koko tilannetta: Kemi—Tornion alue, jossa tuotetaan loistavia tuotteita maailmanmarkkinoille ja jolle laivakuljetukset ovat aivan henki ja elämä. Kemi—Tornion alue tuottaa Suomen viennin arvosta noin 8 prosenttia, ja esimerkiksi Tornion terästehdas, joka tekee ruostumatonta terästä, on täysin riippuvainen laivakuljetuksista — niin että kun tuote syntyy ja painavat metallirullat viedään tuonne maailmanmarkkinoille Eurooppaan ja muuannekin, se vaatii ehdottomasti sen laivakuljetuksen. Sama koskee sitten totta kai metsäteollisuuden tuotteita, ne ovat paljon tilaa vieviä, paljon painavia, tonneja on paljon niissä laivoissa, kun ne lähtevät kulkemaan. Meidän pitää huoli siitä, että väylästä on kunnossa ja sitten nimenomaan niin, että me pystymme kaikissa olosuhteissa, myös ankarissa talviolosuhteissa, takaamaan sen, että suomalainen tuote pääsee lähtemään liikenteeseen.

Yksi asia on jäänyt minusta liian vähälle huomiolle, tai oikeastaan kaksi asiaa: Toinen on tämä suomalainen meriosaaminen. Esimerkiksi Wärtsilä Oy tekee Vaasassa aivan maailman mittaluokan tutkimusta laivadieselien kehittämisessä ja koko meriteknologian kehittämisessä. Ja sitten toinen asia: Jäänmurtaajaosaaminen Suomessa on aivan maailman huippua. Se on viime aikoina hieman, voisi sanoa vähän, en sano, että se on alamaissa, mutta kuitenkin hieman hiljaisemmalla äänellä on puhuttu jäänmurtajien valmistuksesta, mutta toivon mukaan... Tokihan tämä ilmastonmuutos jollakin lailla etenee aina, mutta pitää muistaa, että meillä on maailmassa paljon meriä ja jäänmurtoa tarvitaan, ja mitä pohjoisemmille alueille menemme, sen vaativampaa osaamista tarvitaan, ja sitä Suomesta löytyy.

Meidän pitää nyt pikkuhiljaa ruveta pääsemään tästä: meillä on semmoinen ilmastokramppi tässä maassa, niin että tuntuu että kaikki on ilmastopolitiikkaa ja kaikki pitää panna Ilmastorahastoon ja kaikki pitää panna sinne sun tänne, että pysäytetään kaikki liiketoiminta, milloin ollaan lakkauttamassa kotimaista energiaa, milloin sahateollisuutta. Tuo Sitran tämän päivän avaus, jossa Jyrki Katainen tuli julki, että pitäisi uudistushakkuut kieltää tässä maassa, on suora isku suomalaisen vientiteollisuuden sydämeen. Ihmettelen suuresti, että tämän talon antamalla valtion rahoilla toimii tuollainen trollitehdas, joka mustamaalaa suomalaista toimintaa, ja toivoisin hartaasti, että tällaisiin puheenvuoroihin tulisi eduskunnasta jyrkkä vastaus, että eduskunnan rahoilla toimivan laitoksen pitäisi olla suomalaista vientiteollisuutta edistämässä. Jos laivoilla lähdetään viemään tavaraa tästä maas-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

ta, se edellyttää tietenkin sitä, että meillä teollisuus toimii. Tuollaiset puheet johtavat jo hyvin äkkiä siihen, että meillä ei kohta tässä maassa teollisuutta ole ollenkaan.

17.00 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Haluan nyt muistuttaa, että yli 90 prosenttia asiantuntijoista kannatti tätä väylämaksujen poistamista — yli 90 prosenttia. Haluan myös muistuttaa, että hallitus oli viemässä tätä väylämaksun poistoa eteenpäin, mutta sitten tuli jotain, joka sen pysäytti. Soutamista ja huopaamista, siihenhän me olemme jo totuneet. Valtion omistamien ja hallinnoimien meriväylien ylläpito on mielestäni perusinfraa ihan kuten tie- ja rautatieväylät, niin että miksi vesiväyliä ei tule rahoittaa suoraan valtion budjetista?

Täällä edustajat Löfström ja Strand oikein fiksusti ovat argumentoineet omia mielipiteitään, ja mielestäni tämä on ollut hyvää keskustelua, mutta minulle tulee pieni sivuääni ehkä jostain protektionismin ajattelusta, ja se on mielestäni ehkä se, mitä me emme tässä tilanteessa tarvitse, vaan kyllä minä uskon, että Suomi, suomalaiset ja suomalaiset yritykset, kyllä pärjää, kyllä me pärjäämme, jos meille annetaan tasaveroiset kilpailumahdollisuudet muiden maiden kanssa. En näe pelkoa siitä, että me emme pärjaisi ilman sitä, että meidän yrityksemme puristetaan tiukkaan nyrkkiin ja pidetään siellä suojassa pahalta maailmalta.

Kun edustaja Werning täällä mainitsi, että väylämaksun poistaminen johtaa verojen korotukseen ja kaikkeen ikävään, mitä siihen nyt sitten voi liittyäkään, niin kyllä tässä täytyisi nyt muistaa se, että kun me puhumme väylämaksun poistamisesta — se on veroluonteinen maksu, ja kyllä, se maksaa 50 miljoonaa — niin se dynaaminen vaikutus, minkä me väylämaksun poistolla saisimme, on se, että yritysten kilpailukykyä parannettaisiin ja suomalaista vientiteollisuutta, niitä savupiippuja, mitkä ovat meidän ylpeydenaiheemme monessa, monessa kaupungissa ympäri Suomea, niin että kyllä minä vähän karsastan sitä ajattelua, että verottamalla näitä yrityksiä me tästä nousisimme. — Kiitos.

17.02 Joonas Könttä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lisätalousarvioletus, niin kuin keskustelut varsin monesti, saa tässä salissa mielenkiintoisia piirteitä. En voi olla tarttumatta edustaja Kauniston äsken pitämään puheenvuoroon. Hän viittasi protektionismiin, siis siihen, että ulkopuolista kilpailua torjutaan. En oikein ymmärrä, mitä tarkoittate protektionismilla tässä yhteydessä. Ei Suomi ole kyllä tehnyt tällaista politiikkaa, jossa siis kotimarkkinoita suojeltaisiin niin, että tänne ei saisi tulla ulkopuolista kilpailua. Sitähän protektionismi on, ja minulta jäi nyt ymmärtämättä tämä viittaus kyllä täysin.

Mitä tulee näihin väylähankkeisiin, niin täytyy muistaa, että tässä lisätalousarviossa on kolme suurta väyläinvestointia, joista kaksi on tiestöön tai tällaiseen maaperäiseen investointiin, väyläinvestointiin, ja yksi on Saimaan kanava, joten enpä nyt usko, että väite siitä, ettei myös vesiväyliin panostettaisi, ainakaan tämän lisätalousarvion pohjalta kyllä pitää paikkaansa.

Arvoisa rouva puhemies! Elvytys tulee toden totta tarpeeseen tässä tilanteessa, jossa niin Suomen talous kuin globaali talous kärsii. Meillä ei ole vielä selvää tulevaisuudenkuvaa huolimatta siitä, että nyt on saatu ensimmäisiä positiivisia uutisia liittyen koronarokotteeseen, ja tässä tilanteessa se, että myös julkinen talous investoi ja luo uutta kasvua, on järkevää talouspolitiikkaa. Sen rinnalla on järkevää, että hoidamme koronaakin niin hyvin kuin pystymme. Viime viikolla tulleiden tietojen mukaan Suomi on yhdessä Viron kanssa yksi Euroopan parhaiten koronatilannetta hoitaneista valtioista, ja monesti esiintyy vastakysymys, onko se aiheuttanut kovaa hintaa meidän taloudellemme. No, totta kai on aiheuttanut,

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

mutta jos verrataan vaikkapa Ruotsiin, missä koronastrategia oli alusta asti hyvin erilainen, niin tänä vuonna Ruotsin bkt on noin 3,5 prosenttiyksikköä miinuksella, hyvin lähellä Suomen lukuja.

Arvoisa rouva puhemies! Varsin usein tässä velkaantumiskeskustelussa myös kuulee, että kaikki koronaan liittyvät velkaantumiset ovat kyllä perusteltuja mutta nämä uudet pysyvät lisämenot eivät. Minun täytyy siinä kohtaa kysyä, mistä seuraavista pysyvistä lisämenoista sitten pitäisi leikata: Panostuksista Puolustusvoimiin, uusista hävittäjälaivuehankinnoista, uusista sotilaista, kertausharjoituksista? Onko se kenties leikkauksia uusista pysyvistä menoista uusiin poliiseihin, oikeuslaitokseen, syyttäjiin, vankilaan? Nämä ovat myös niitä pysyviä menoja, ja minun mielestäni näihin kyllä pitääkin panostaa. Aina kun vaaditaan, että jostain pitää poistaa ja että jostain pysyvistä investoinneista pitää leikata, [Puhemies koputtaa] niin tietysti olisi hyvä eritellä, mitkä ne sitten ovat.

17.05 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Haluan uskoa, että kaikilla meillä tässä salissa on yhteinen tavoite siitä, että meriväylämme ovat kunnossa ja siellä tavara liikkuu ja myös ihmiset liikkuvat. En kuitenkaan voi olla hämmästelemättä tätä, että kun olemme tänään keskustelleet myös lisätalousarviosta, niin erityisesti kokoomus on ilmoittanut huolensa siitä, että Suomi velkaantuu. Tässä meillä kuitenkin kokoomusedustajat nyt esittävät väylämaksujen poistoa, 50:tä miljoonaa taas lisämenoja — eikä tämä ole ainoa ala, mihin ollaan rahaa esitetty. Te olette oikein jakamalla halunneet jakaa matkailu- ja ravintola-alalle, kaikkialle, missä ollaan koronan kanssa vaikeuksissa. Ja itse kyllä katson, että se on varsin epäuskottavaa politiikkaa tällä hetkellä: lisämenoja esitetään mutta sitten taas toisaalta ollaan huolissaan velkaantumisesta. Ja edustaja Kaunistolle voin kyllä todeta näistä dynaamisista vaikutuksista, jotka te mainitsitte, että on kyllä suurta ylioptimismia, että näillä voitaisiin kattaa tällainen 50 miljoonan euron menoerä.

17.06 Matias Marttinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on jotenkin niin somaa, miten tässä salissa aina päädytään keskustelemaan kokoomuksen näkökulmista. Toki se meille sopii, mutta tietysti toivoisi, että täällä käsiteltäisiin nyt tässä tapauksessa valiokunnan mietintöä, jonka pohjana on kuitenkin hallituksen esitys, jonka takia täällä nyt keskustelua käymme.

Edustaja Kärnäälle, joka nyt tuntuu kantavan tällaista suurta maailmantuskaa siitä, miten kokoomus pitää huolta ja näkee valtiontalouden hoidon, muutama huomio:

Ensinnäkin olemme esittäneet jokaiseen verovaihtoehtoomme oman näkemyksemme siitä, miten se vastaava kevennys voidaan kattaa.

Toiseksi tulemme esittämään omassa vaihtoehtobudjetissamme, että tämä väylämaksujen poistaminen tullaan kattamaan siis kokonaan.

Ja kolmanneksi: Jo viime vuonna, muistelen, kun kävimme läpi tätä vaihtoehtobudjettikokonaisuutta, me pystyimme esittämään uskottavat keinot yli 100 000 työllisen luomiseen, jotka kuitenkin vahvistivat koko julkista taloutta yli miljardilla eurolla. Ja sanotaanko näin, että kun katson tätä vasemmistohallituksen menoa tällä hetkellä, niin uskon kyllä, että oppositio pystyy esittämään teille kohtalaisen vankasti omat näkemyksensä.

Mitä tulee näihin koronatukiin, niin on totta, että niitähän me olemme täällä tukeneet. Kun hallitus on tuonut esityksiä tähän saliin, niin olemme tukeneet sitä, että yritykset selviävät tämän pahimman kriisin yli, jotta vältämme sen konkurssiaallon ja jotta ihmisten

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

työpaikat voidaan pelastaa. Mutta luulenpa niin, että näiden toimien osalta löytyy salista erittäin vankka yhteisymmärrys siltä osin.

Rouva puhemies! Nyt sitten, jos käymme läpi tätä itse asiaa eli väylämaksuesitystä, täällä edustaja Kaunisto on erittäin hyvin perustellut sen tarpeen, minkä takia tämä koko laki voitaisiin kumota. Täytyy muistaa se, että suomalaisen teollisuuden kannettavana on huomattavasti korkeammat logistiikkakustannukset ja meidän tehtävänämme on huolehtia siitä, että teollista toimintaa on Suomessa myös tulevaisuudessa. Silloin jos katsomme niitä keinoja, miten voimme esimerkiksi vaikuttaa teollisuuden logistiikkakustannuksiin, niin jos emme siis puutu polttoaineverotukseen, niin sen jälkeen väylämaksut ovat yksi konkreettinen, keskeinen keino siinä, ja tuen täysin tätä edustaja Kauniston näkemystä.

Se, että täällä hallituspuolueiden kollegat tätä hallituksen esitystä kehuvat, on minusta pikkusen erikoista, koska tämä puolitus on ollut voimassa vuodesta 2015 ja se, että jatketaan puolitusta, ei paranna senttiäkään suomalaisen teollisuuden kilpailukykyä.

17.09 Mats Löfström r: Ärade fru talman! Ledamot Marttinen kommer från en stad där man bygger fantastiska fartyg, nämligen Raumo. För tillfället byggs i varvet i Raumo två färjor som skapar tusentals arbetsplatser. Aurora Botnia har isklass I A Super, MyStar har isklass I A. Båda de fartygen kommer att gå i daglig trafik mellan Finland och Sverige och Finland och Estland och bära exportvaror, och de fartygen gynnas av dagens system med farledsavgifter. Det här har ingenting med protektionism att göra, men om man tar bort systemet med farledsavgifter helt och hållet så tar man också bort incitamentet för fartyg att överhuvudtaget ha isklass. Då kommer man minska konkurrenskraften för de fartyg och de rederier som har isklass, och då är det risken att man i framtiden inte kommer bygga några nya fartyg med isklass. Då skulle vår export verkligen vara ute på hal is om det blir en sträng isvinter, för då skulle det inte finnas några fartyg som kan serva hamnarna uppe i norr. Det är inte protektionism att vilja säkerställa att vårt land också har exportrutter vintertid från Finland ut till kontinenten.

Puhemies Anu Vehviläinen: Totean, että permannolta omalta paikalta pitäisi puhua maski päässä.

17.12 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä yritän nyt vastailla. Erikoista, että oppositiopuolueen edustajana joudun vastaamaan hallituksen haastoihin, mutta ehkä se kuvaa tätä aikaa, että kokoomus on se järjen ääni, jota kannattaa haastaa.

Edustaja Könttä selvästi oli eri kohdassa puhujalistaa, ja siinä mielessä varmasti ymmärrän, että hän ei välttämättä ihan tarkoittanut kaikkea niin, miten hän asiat sanoi. En siihen puutu sen enempää.

Edustaja Kärnä nosti tätä velkaantumiskeskustelua, ja onhan se mielenkiintoista, miten hallituspuolueiden edustajille tämä koronan hoitaminen ja siinä velkaantuminen, jonka kokoomuskin on hyväksynyt, on joko silmät kiinni velkaantumista joka suuntaan tai sitten ei velkaantumista ollenkaan. Minä olen aika varma, että siellä on jonkinlainen välimaasto, missä pystytään liikkumaan ja tekemään niitä analyyseja. Ja niin kuin edustaja Marttinen erinomaisesti totesi, me olemme vastuullisesti — oppositiopuolueelle ehkä epätyypillisesti — laskeneet kaikki asiat ihan viimeisen päälle niin, että ne pystytään kattamaan ilman suurempia vahinkoja.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Kaikessa yksinkertaisuudessaan — kun nyt yritän tästä paperistani saada jotain selvää vielä: Ensinnäkin, edustaja Löfström, minä uskon, että suomalaiset varustamoyhtiöt pärjäisivät kilpailussa. Kyllä minä uskon suomalaisiin varustamoyhtiöihin. Kyllä avoin kilpailu on aivan varmasti myös heille kelpaava tilanne, kyllä he osaavat, ja he ovat siinä todella taitavia. Merenkulun väylämaksu vain yksinkertaisesti nostaa yritysten logistiikkakustannuksia, ja se kiristää, heikentää kilpailukykyä, se on nyt hyväksyttävä asiantuntijalausuntojenkin jälkeen. Ymmärrän, että on erilaisia sävyjä tässä keskustelussa, mutta näin se vain menee. Loppujen lopuksi kysymys on, niin kuin olen todennut, suomalaisten ihmisten työpaikoista, ja se on aika arvostettava asia. Siinä mielessä itse asiassa olen hieman ihmeissäni, että perussuomalaiset eivät tässä asiassa ole kokoomuksen kanssa tulleet samalle kannalle, kun kysymys on kuitenkin veroluonteisten maksujen laskemisesta ja suomalaisten työpaikoista ja he ovat kuitenkin vahvasti siinä asiassa yrittäneet profiloitua. Jälleen kerran nähdään, että kokoomus pystyy puhumaan mutta myös tekemään asiat kuntoon. — Kiitoksia.

17.15 Matias Marttinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Täällä suuresti kunnioittamani edustaja Löfström hienosti kyllä otti esille raumalaisen laivanrakennuksen ja sen, mikä hieno tilanne meillä tällä hetkellä on suomalaisessa laivanrakennuksessa, ja olemme tuolla Rauman telakalla vierailleetkin ja käyneet katsomassa sitä uudistustyötä ja rakennustyötä siitä, kun Vaasan liikenteeseen saadaan sitten ensi keväänä uusi alus. Edustaja Löfström on myös täysin oikeassa siinä, että näiden suomalaisten, meillä rakennettavien alusten jääkelpoisuusluokka on käytännössä nämä parhaat kaksi luokkaa, minkä nostittekin esille. Ja uskon siihen, että tämä suomalainen laivanrakennus tulee perustumaan nimenomaan siihen, että siinä yhdistyy uusi teknologia, korkea laatu ja nimenomaan tämä arktinen näkemys, jolla yhdistelmällä tullaan turvaamaan se, että Suomessa tullaan rakentamaan laivoja vielä pitkälle tulevaisuuteen.

Sen sijaan en tunnista samaan tapaan tätä kohtalonyhteyttä ikään kuin suomalaisten varustamoiden ja vastaavasti sitten väylämaksujen osalta, mikä tähän liittyy, vaikka onkin totta, että näistä korkean jääluokan aluksista vastaavasti väylämaksut ovat tällä hetkellä porrastettuja sen mukaan, mikä tämä jääkelpoisuusluokka on, ja luonnollisesti silloin se tarkoittaa sitä, että varsinkin uudemmilta varustamoiden aluksilta, jotka kuuluvat näihin I A Super- ja I A -luokkiin, vastaavasti peritään pienemmät väylämaksut. Mutta yhtä kaikki, jos me katsomme niitä toimenpiteitä, millä tavalla valtiovalta voi olla turvaamassa suomalaisen teollisuuden toimintaedellytyksiä... Tulen itse maakunnasta, joka on Suomen teollistuneinta seutua — Satakunta, siis koko Harjavallan seutu, Porin seutu, Rauman teollisuuskeskittymät — ja olen paljon käynyt keskustelua siitä, miten kuitenkin takamatkalta suomalainen teollisuus lähtee monessa mielessä, siis kustannusten näkökulmasta, moniin eurooppalaisiin kilpailijoihin verrattuna. Uskon kuitenkin, että me jaamme tämän huolen laajasti tässä salissa eri puolueiden välillä, mutta sen jälkeen tulee se kysymys, mitä toimenpiteitä me voimme tehdä sen eteen, että me turvaamme sen, että näillä kaikilla hienoilla paikkakunnilla tehtaot pyörivät ja yritystoiminta kukoistaa vielä tulevaisuudessa. Tämä on, hyvät kollegat, konkreettinen esitys, jolla tulemme teollisuutta vastaan, ja mitä tulee tämän veroluonteisen maksun yhteyteen jäänmurtoon, niin tässä on kuitenkin kyse veroluonteisesta maksusta, joka on yleiskatteellinen ja menee valtion budjettiin, ja sitten on valtion tehtävä taas omassa päätöksenteossaan huolehtia siitä, että kaikkiin tärkeisiin menokohtiin löytyy rahoitusta.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

17.18 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! En halua pitkittää tätä keskustelua, mutta kiinnitän samaan seikkaan huomiota kuin edustajat Kärnä ja Könttä, kokoomusedustajien puheenvuorojen epäjohtamukaisuuteen. Kokoomuksella näyttää olevan suuri verokammo, mutta samanaikaisesti sitten toivotaan, että yhteiskunta kuitenkin tuottaa palvelurakenteita, joista myöskin sitten liike-elämä ja elinkeinoelämä hyötyvät.

Väylämaksut olivat tässä hyvänä esimerkkinä, arvoisa puhemies, se on meillä aiheena juuri nyt. Edustaja Kaunisto viittasi siihen, että väylämaksut nostavat logistiikkakustannuksia, mistä sitten yritykset kärsivät, aivan niin kuin autoverokin nostaa logistiikkakustannuksia. Meillä on lukuisia veroja, jotka nostavat logistiikan kustannuksia tai joitakin muita kustannuksia, joista me maksamme kansalaisina, yrityksinä, toimijoina, mutta sitten yhteiskunta tuottaa ne palvelut, joiden varassa sitten sitä liiketoimintaakin voidaan harjoittaa. Kyllä tässä täytyy nyt juuri olla ymmärrys siitä, miten tässä kokonaisuus toimii.

Täällä edustaja Heinonen käytti aikaisemmin lisätalousarviosta pitkän puheenvuoron, jossa kiitti hallitusta, kuinka hienosti koronatoimiin on tartuttu ja tehty sitä sun tätä, hyviä asioita, kuntia on suojattu, kuntien toiminta on turvattu ja yhtä lailla vaikka esiintymisalan yrittäjät ja niin edelleen, ja samaan aikaan on sitten kammo siihen, että nyt tässä velkaannutaan. Nimenomaan, kyllä, jos kerran verorahoja käytetään, niin silloin me käytämme julkisia varoja ja silloin sillä on hyötyvaikutukset, joista voidaan kyllä kiittää, mutta sitten siitä joudutaan maksamaan myöskin. Että ei tätä verokammoa nyt tarvitse rakentaa ihan dogmiksi.

17.20 Matias Marttinen kok: Rouva puhemies! Vielä aivan lyhyesti:

Kun täällä edustaja Kiljunen otti tämän verokammon esille, niin kyllä sen voi näin sanoa, että me kokoomuksessa kuitenkin näemme, että Suomen kokonaisveroasteessahan, joka on yksi Euroopan korkeimmista, pitäisi kyllä olla keventämisen varaa, että me ylipäänsä saamme voimaa ja virtaa Suomen talouteen ja työllisyyteen. Ja nyt tässä suunnassa, mitä tämä hallitus on edustanut, sen yhä pienemmän työssäkäyvien ihmisten osuuden niskaan kaatuu yhä raskaampi verokuorma. Te olette muun muassa päättäneet kiristää merkittävästi polttoaineverotusta, nyt tämä parafiinisen dieselin veroedun, lähipäästöalennuksen, poistaminen kiristää edelleen teollisuuden kustannuksia, puhutaan yli parinsadan miljoonan kokonaisuudesta, ja ne edelleen nostavat suomalaisen teollisuuden, suomalaisten yritysten kuljetuskustannuksia.

Minusta tässä nyt on kuitenkin rehellisyyden nimissä hyvä todeta, että kyllä kai me haluamme kuitenkin luoda sellaista yhteiskuntaa, jossa työn tekeminen kannattaa ja jossa yritykset menestyvät ja voivat investoida, minkä kautta taas me saamme lisää elinkelpoisia yrityksiä ja taas enemmän väkeä töihin ja vastaavasti sitten vahvemman veropohjan ja sitä kautta taas sitten laajemmin mahdollisuuden rahoittaa näitä tärkeitä hyvinvointiyhteiskunnan palveluita. Että kyllä me, edustaja Kiljunen, haluamme turvata suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden, mutta näemmä tässäkin salissa meillä on monenlaisia näkökulmia siitä, miten tähän tavoitteeseen päästään.

Rouva puhemies! Edelleen kyllä seisomme tämän esityksen takana, ja kuten totesin, tämä esitys, mitä nyt tänään olemme tässä käsitelleet, tulee sisältymään kokoomuksen vaihtoehtobudjettiin.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan itsehallintolaissa tarkoitettun tasoitusperusteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 19/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 25/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 25/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.22 **Olli Immonen ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevan hallituksen esityksen mukaan tavoitteena on, että maakunta- ja sote-uudistukseen liittyvän rahoitusuudistuksen vaikutus Ahvenanmaan taloudelliseen asemaan olisi mahdollisimman neutraali ja että verotasoituksen sisältävään tasoitusjärjestelmään siirtyminen valtion talousarvion kannalta kustannusneutraalisti tarkoittaisi tasoitusperusteen suuruuden olevan 0,42 prosenttia. Näin siis todetaan hallituksen esityksessä. Hallituksen esityksessä päädyttiin kuitenkin tästä kustannusneutraaliustavoitteesta huolimatta esittämään tasoitusperusteen tasoksi 0,45 prosenttia. Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä tasoitusperustetta ehdotetaan korotettavaksi jopa 0,47 prosenttiin. Hallitus sortuu tässä tasoitusperusteen osalta siis selkeään ylikompensatioon.

Ylikompensatiosta kielii myös valtioneuvoston yleisistunnon 6. helmikuuta 2019 istuntopöytäkirja ja siihen merkitty valtioneuvoston yhteinen ponsi, jossa todetaan seuraavaa: ”Hallituksen esitys Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamiseksi perustuu Ahvenanmaan itsehallintolain kokonaisuudistuksen valmistelun lisäksi oikeudelliseen ja yhteiskunnalliseen tarpeeseen ratkaista sote- ja maku-uudistukseen liittyvät Ahvenanmaan rahoituskysymykset, vaikka tällainen ratkaisu ei erillisenä olisi hyväksyttävissä.” Eli hallitus siis itsekin myöntää sortuvansa ylikompensatioon. Siitä taas meillä ei ole vielä tässä vaiheessa mitään tietoa, miten hallituksen kaavailema sote- ja maakuntauudistus tulee lopulta onnistumaan.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset jättivät perustuslakivaliokunnassa tähän hallituksen esitystä koskevaan mietintöön vastalauseen. Tasoitusperusteen muutos ei saa mielestämme johtaa taloudelliseen ylikompensatioon Ahvenanmaan maakunnalle. Tästä syystä ehdotammekin, että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti: ”Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty Ahvenanmaan itsehallintolain 47 §:n 5 momentissa säädetyllä tavalla, ja Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumuksella säädetään 1 §: Ahvenanmaan itsehallintolain 47 §:n 1 momentista poiketen tasoitusperuste on 0,42 prosenttia.”

Arvoisa puhemies! Haluan vielä tähän loppuun todeta, että vaikka tämä hallituksen esittämä korotus tasoitusperusteeseen jätettäisiin tekemättä, niin tästä huolimatta nykyisin rahavirrat Manner-Suomesta Ahvenanmaalle ovat täysin kohtuuttomat. Valmiuksia selviytyä erilaisista kriiseistä ja uudistuksista löytyy Ahvenanmaalta aivan varmasti myös kustannusneutraalilla tasoitusperusteella.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

17.26 Mats Löfström r: Ärade fru talman! Regeringens förslag om att höja Ålands avräkningsgrund från 0,45 procent till 0,47 procent är frukten av ett långt och viktigt arbete efter ett växande behov där väldigt många har varit involverade. Jag vill tacka den nuvarande regeringen, jag vill tacka den förra regeringen liksom nuvarande riksdag och den förra riksdagen för det här samarbetet.

Då den nuvarande självstyrelselagen trädde i kraft fastställdes att Åland, för att finansiera de uppgifter som på Åland sköts av självstyrelsen och inte av staten, får 0,45 procent av statens samlade intäkter exklusive nettoupplåning. Det är nu över 25 år sedan denna avräkning på 0,45 procent trädde i kraft. Sedan dess har många saker hänt. Det mest betydande är att Ålands befolkning vuxit i dubbelt så snabb takt i jämförelse med hela landets befolkning. Det gör att Ålands befolkning nu utgör 0,54 procent av landets hela befolkning och inte 0,49 procent som då den förra självstyrelselagen trädde i kraft. En växande befolkning behöver intäkter för att finansiera exempelvis sjukvård, skola, vägar och statsandelar på Åland som finansieras av självstyrelsen och inte av staten. Åländska skattebetalare betalar nämligen samtliga statsskatter på exakt samma grunder som alla övriga finländare. — Och om inte ledamot Immonen skulle gå ut här: ålänningarna har varit goda skattebetalare och faktiskt varit nettobetalare varje år sedan det här systemet har varit i kraft.

Ärade fru talman! Då det gamla självstyrelsesystemet inte beaktat befolkningsökningen så har Åland med det gamla systemet fått mindre pengar tillbaka per capita ju fler man blivit. Åland skulle med det systemet med få tillbaka 0,45 procent av statens samlade skatter oavsett om man var 10 000, 30 000 eller 100 000 bosatta. Det säger sig självt att ett sådant statligt system varit orimligt och inte fungerar i längden. Det här rättar det nya ekonomiska systemet för Ålands självstyrelse till. Nu kommer Åland automatiskt att få mera pengar tillbaka i relation till befolkningsutvecklingen om befolkningen fortsätter att öka, vilket är prognosen. Om Ålands befolkning minskar kommer Åland i stället få mindre pengar tillbaka, så det här systemet är mer flexibelt och rättvist. Men eftersom det här är en nyhet i det system som riksdagen godkänt så sent som i december förra året, beaktar detta inte den befolkningsförändring som har skett de senaste 25 åren. Just därför behövs en nivåförändring och en höjning av avräkningsgrunden från 0,45 till 0,47 procent, vilket det här lagförslaget innebär, för att återspegla den historiska utveckling som skett i befolkningsrelationen de senaste 25 åren.

En höjning av avräkningen kan också motiveras genom att självstyrelsens kostnader i och med EU-inträdet har ökat samt att staten bolagiserat verksamheter som tidigare var en del av statsbudgeten men som inte längre är det. Åland har inte velat ha några bidrag utan enbart få tillbaka en rättvis andel av de skatter man betalar. Det är det som det här lagförslaget nu också betyder.

Ärade talman! Lagförslaget kommer i praktiken att öka Ålands grundfinansiering med cirka 10 miljoner euro per år. Det följer den överenskommelse som den förra regeringen gjorde med Åland och det är ett slut för revideringen av självstyrelselagens ekonomiska delar. Revisionen av självstyrelselagens övriga delar kommer att fortsätta, och målsättningen är att regeringen under denna mandatperiod kommer med ett sådant förslag till riksdagen. Det här arbetet har pågått redan länge och arbetet pågick också under den förra och den förrförra riksdagen av den parlamentariska kommittén som hade representanter från samtliga riksdags- och lagtingsgrupper under ledning av president Tarja Halonen.

Ärade talman! Det är en stor dag för självstyrelsen att det här lagförslaget nu kommit till riksdagen och är färdigbehandlat i grundlagsutskottet med ett enhälligt utlåtande från fi-

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

nansutskottet. Det har varit en lång och krokig väg, som det ofta är då man ska revidera självstyrelselagen. Självstyrelselagen är nämligen en *lex specialis*, vilket betyder att den bara kan ändras i grundlagsenlig ordning med Ålands lagtings bifall. Den är således i praktiken svårare att ändra än självaste grundlagen. Även om vägen varit lång och krokig har vi ändå hela tiden kommit framåt, och även om det hade varit enkelt att ge upp har vi fortsatt vandra längs den här vägen. Det har det varit värt, för nu är detta lagförslag, den sista byggestenen i det ekonomiska systemet i den nya självstyrelselagen, här i plenisalen med ett betänkande från grundlagsutskottet där det föreslås att lagförslaget godkänns.

Jag vill tacka alla som bidragit till detta arbete, både politiker och tjänstemän — ingen nämnd, ingen glömd. Jag ser fram emot att få fortsätta arbetet för att få det här lagförslaget klart i den andra behandlingen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen ehdotus Ahvenanmaan tasoitusperusteen nostamiseksi 0,45 prosentista 0,47 prosenttiin on pitkän työn lopputulos, jolla vastataan kauan kasvaneeseen tarpeeseen. Nykyisen itsehallintolain tullessa voimaan säädettiin, että Ahvenanmaa saa 0,45 prosenttia valtion kaikista tuloista nettolainanottoa lukuun ottamatta rahoitukseen niitä tehtäviä, joita Ahvenanmaalla hoitaa itsehallinto eikä valtio. Tämän 0,45 prosentin tasoituksen voimaantulosta on kulunut yli 25 vuotta. Sen jälkeen monet asiat ovat muuttuneet. Merkittävin asia on se, että Ahvenanmaan väestö on kasvanut kaksi kertaa nopeammin koko maan väestön kasvuun verrattuna. Näin ollen Ahvenanmaan väestö muodostaa nyt 0,54 prosenttia koko maan väestöstä, ei 0,49:ää prosenttia, kuten edellisen itsehallintolain tullessa voimaan. Kasvava väestö merkitsee Ahvenanmaan itsehallinnon menojen kasvua, sillä itsehallinto rahoittaa esimerkiksi sairaanhoidon, koulut, tiestön ja valtionosuudet itse — ei valtio.

Ahvenanmaalaiset veronmaksajat maksavat kaikki valtion verot täsmälleen samoin perustein kuin muutkin suomalaiset. Vanhassa itsehallintojärjestelmässä ei ole huomioitu väestönkasvua, joten mitä enemmän asukkaita, sitä vähemmän rahaa Ahvenanmaa on saanut takaisin. Kyseisellä järjestelmällä Ahvenanmaa saisi takaisin 0,45 prosenttia valtion kaikista veroista riippumatta siitä, onko Ahvenanmaalla 10 000, 30 000 vai 100 000 asukasta. On selvää, että tällainen järjestelmä on ollut kohtuuton eikä toimi pitkällä aikavälillä. Juuri siksi lopuksi tarvitaan tasokorotusta ja tasoitusperusteen muuttamista 0,45 prosentista 0,47 prosenttiin, ja se on juuri se, minkä tämä lakiesitys selvittää.

Haluan kiittää tätä hallitusta ja viime hallitusta ja tätä eduskuntaa ja viime eduskuntaa hyvästä yhteistyöstä. — Kiitos.

17.34 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Immosen tekemää esitystä.

17.34 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Me käymme tässä nyt keskustelua Ahvenanmaan itsehallintolain budjettiperustasta, ja tämä tasoitusperustan muutoksesta käyty keskustelu on ollut pitkä, kuten tässä edustaja Löfström kertoikin, sitä on virkamiespuolella käyty pitkään ja myöskin poliittista kädenvääntöä on käyty pitkään. Tämä hallituksen esitys on pohdittu ja perusteltu, ja se on eräänlainen kompromissi niistä keskusteluista, joita on käyty. Sen vuoksi olen vahvasti sen takana.

Edustaja Immonen täällä omassa puheenvuorossaan totesi lopuksi, loppukaneettina, sen, että ”rahoitusvirrat mannermaalta Ahvenanmaalle ovat kaiken kaikkiaan kohtuut-

tomat”. Tämä oli ihan tarkka sitaatti, mitä hän sanoi. Sanan ”kohtuuttomuus” kohdalla me voimme pohdiskella, mitä sillä itse kukin haluaa tarkoittaa, mutta ilmaistuna noinkin negatiivissävytteisesti itse asiassa edustaja Immonen ei käsitykseni mukaan tarkalleen ottaen ymmärrä sitä, mikä Ahvenanmaan itsehallintolain merkitys noin kokonaisuudessaan on Suomen osalta mutta ennen kaikkea myöskin kansainvälisesti.

Arvoisa puhemies! Me olemme nähneet Euroopassa juuri nyt erittäin järkyttävän prosessin, joka on päättymässä. Tällä hetkellä Šušin kaupunki on Azerbaidžanin toimesta saatua Azerbaidžanin hallintaan, ja tämä Nagorno-Karabahin kriisi on nyt sotilaallisesti tällä hetkellä laukeamassa. Nagorno-Karabahin kriisistä tällä hetkellä Azerbaidžanin hallitus on tuonut esille sen, voitaisiinko soveltaa Ahvenanmaan mallia, ja on kiintoisaa ymmärtää se, että vaikeissa konfliktitilanteissa, joissa on olemassa alueita, jotka irrottautuvat tavalla tai toisella — niitä on lukuisia muitakin Euroopassa ollut esimerkkeinä — Ahvenanmaa on tarjonnut loistavan esimerkin siitä, että potentiaalinen avoin konflikti kahden naapurimaan välillä — sanoisin, jopa tietyn tyyppinen separatistinen liike, joka Ahvenanmaalla oli tuossa vaiheessa, kun Suomi itsenäistyi — onnistuttiin sovitteluun loistavalla neuvottelulla, joka Kansainliiton johdolla vietiin päätökseen, Kansainliiton ensimmäisenä päätöksenä soviteltiin tämä tavallaan Suomen ja Ruotsin väliseksi kiistaksi muodostunut kysymys. Tämä sopimus toteutettiin 1921, ja sen satavuotisuutta tuleamme juhlimaan ensi kesänä, ja siinäkin suhteessa on arvokasta, että me pystymme päivittämään tämän itsehallintolain tältä osin juhlistaen sitä ja tunnistaen tuon sopimuksen merkityksen, joka tänä päivänä kertoo sekä Suomen että Ruotsin puolelta, että se on hienoin mahdollinen ratkaisu, ja ahvenanmaalaiset itse, joista 98 prosenttia kansanäänestyksessä vuonna 1918 halusi irrottautua Suomesta, toteavat, että tämä ratkaisu, mikä tällä kompromissilla on syntynyt, on ahvenanmaalaisille paras mahdollinen ratkaisu.

Me emme voi puhua kohtuuttomista kustannuksista silloin, kun olemme onnistuneet ratkaisemaan näin hienolla, arvokkaalla tavalla potentiaalisen vaikean konfliktin, [Puhemies koputtaa] jossa näitä kustannuksia luonnollisesti on.

17.37 Mats Löfström r: Ärade fru talman! Det är synd att ledamot Immonen måste gå härifrån plenisalen när han har lagt ett motförslag och en reservation till det här ärendet där han föreslår att man istället ska sänka avräkningsgrunden från 0,45 till 0,42, vilket för det första inte överhuvudtaget är möjligt att göra enligt självstyrelselagen. Men jag skulle vilja fråga ledamot Elomaa, som är på plats, gällande sannfinländarnas förslag om att sänka avräkningsgrunden från 0,45 procent till 0,42 procent. Den här höjningen från 0,45 procent till 0,47 procent, som det handlar om, kommer att höja Ålands grundfinansiering med 10 miljoner euro per år. Det är välmotiverat. Det har aldrig någonsin tidigare gjorts, medan Ålands befolkning har vuxit.

Jag kan ändå förstå att man då inte vill höja avräkningsgrunden till Åland, men det jag inte förstår är varför sannfinländarna vill minska avräkningen till Åland med 15 miljoner euro trots att befolkningen har ökat. Förslaget att sänka avräkningen från 0,45 till 0,42 är inte kostnadsneutralt. Det är gamla uppgifter från den förra regeringen, så det stämmer inte i det här lagförslaget. Att sänka avräkningsgrunden från 0,45 till 0,42 betyder de facto att man sänker avräkningen och klumpsumman till Åland med 15 miljoner euro, och därför skulle jag vilja fråga sannfinländarna: Hur är det tänkt att man på Åland ska finansiera sjukvård, vägar, samhällelig service, stöd till kommuner, skolor, äldreomsorg om man ska sänka pengarna som Åland får tillbaka, trots att ålänningarna bara blir fler och fler?

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

17.41 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Minä juuri nimenomaan haluaisin myöskin keskittyä tähän tasoitusperusteen muutokseen, ja, vähän samantyyppisesti kuin edustaja Löfström tässä aikaisemmin totesi, kysyisin myöskin puhemieheltä siitä ajatustavasta — hän ei joudu vastaamaan mutta joutuu noteeraamaan — siitä, mikä tämän eduskuntatyöskentelyn sisällöllinen merkitys on, jos me säädämme täällä lainsäädäntöä, me teemme täällä vastalauseen ja haluamme muuttaa lainsäädäntöä siitä esityksestä, mikä on olemassa, tässä tapauksessa hallituksen esitys, ja jos poistumme salista ja kukaan ei jää tähän argumentoimaan, miksi tehdään tuontyyppinen ehdotus.

Tämä on aivan selvä asia, että kysymys on tästä nostosta, joka tunnistettavasti lähtee liikkeelle siitä, minkä edustaja Löfström totesikin, että kustannukset ovat kasvaneet väestönkasvusta johtuen ja muista tekijöistä johtuen, jolloin tässä on oma perusteensa, että tätä nostetaan 0,45:stä 0,47:ään, kun keskeinen, toiseksi suurin puolue täällä esittää sitä, että tätä laskettaisiin. Täällä on edustaja Elomaa paikalla, ja minäkin suuntaan teille sen kysymyksen. Te kannatitte edustaja Immosen esitystä, ja haluaisin kuulla teiltä perusteita, millä te perustelette tämän laskun.

17.42 **Joonas Könttä kesk:** Ärade talman! Jag tycker att riksdagsledamot Löfström sade det bra, att hur skulle sannfinländarna göra det här så att Åland skulle ha sin service där till exempel i Mariehamn och så vidare.

Minusta on keskeistä, että kun esitetään syvällisesti järjestelmää muuttavia ehdotuksia, niin olisi hyvä, että niitä myös perustellaan. On hyvin helppo lausua ja sanoa, että vähennetään rahaa, mutta kuinka ne palvelut sitten toteutetaan? Minuakin kiinnostaa aidosti edustaja Löfströmin kysymys, että mikäli tätä rahoitusta vähennetään, kuinka perussuomalaiset ovat ajatelleet nämä palvelut toteuttaa ja rahoittaa. Heikennetäänkö Ahvenanmaalla sitten suomalaisten palveluita?

17.43 **Mikko Kärnä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitokset edustaja Löfströmille, että selvensitte, mitä tämä perussuomalaisten esitys tarkoittaa, ja hyvin hurgalta kuulostaa. Jollakin tavalla tästä keskustelusta jää sellainen aika ikävä mielikuva siitä, eivätkö perussuomalaiset pidä ahvenanmaalaisia tasavertaisina Suomen kansalaisina, joitten peruspalvelut täytyy myös turvata. Ylipäättäänkin politiikassa teillä valitettavasti monesti on niin, että ollaan valmiita leikkaamaan vähemmistöiltä, ja tämä on taas ehkä yksi osoitus siitä. Itse olen kyllä sitä mieltä, että ahvenanmaalaisen, kuten aivan kaikkien suomalaisten, välttämättömät peruspalvelut täytyy turvata, ja kuten edustaja Löfström erinomaisesti perusteli, tälle korotukselle todellakin on tarvetta.

17.44 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Eivät mitenkään ole ahvenanmaalaisia vastaan perussuomalaiset, jos sitä täällä nyt yritetään esittää. Edustaja Immonen joutui lähtemään toiseen tilaisuuteen. Hän olisi paras nyt vastaamaan teille tässä. Itse en ole perustuslakivaliokunnassa, mutta sieltä vastalauseesta löytyvät perustelut. Voitte tutustua siihen.

Mutta vielä minä totean sen, että ei missään tapauksessa olla Ahvenanmaata vastaan. Ahvenanmaa kuuluu Suomeen, mutta perustelut löytyvät vastalauseesta. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyyskassalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 14/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 28/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 14/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja yleisestä asumistuesta annetun lain 53 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 81/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 29/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 81/2020 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 156/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 30/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 156/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden oikeusministeriön hallinnonalan lakien muutoksenhakusäännösten tarkistamisesta

Hallituksen esitys HE 109/2020 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 10/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 109/2020 vp sisältyvien 1.—41. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta ja Oikeusrekisterikeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 110/2020 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 11/2020 vp

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 110/2020 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ydinenergilain, turvallisuusselvityslain 21 §:n ja kaivoslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 8/2020 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 28/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 8/2020 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 154/2020 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 29/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 154/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion virkamatkoilla sattuneiden vainkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta sekä ulkomaanedustuksen korvauksista annetun lain 9 b §:n ja 10 §:n 4 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 147/2020 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 18/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 147/2020 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 155/2020 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 13/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 155/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 125/2020 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 8/2020 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.49 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annettua lakia. Taustalla on komission virallinen huomautus Suomelle aiheeseen liittyen. Se on perustavaa laatua oleva, tekninen pääosin.

Esitykseen liittyy kansallisia muutostarpeita. Suomessa käytetään 90 000—100 000 eläintä eläinkokeissa vuosittain. Saksassa ja Isossa-Britanniassa määrä on paljon suurempi. Eläinkokeissa käytetään Suomessa pääosin hiiriä, rottia, kaloja mutta myös jonkin verran kanoja, hevosia, koiria, luonnoneläimiä. Apinoita ei ole käytetty enää viiteen vuoteen.

On hyvä, että koe-eläinlakia selvennetään. Valiokunta puoltaa esitystä ja lausuu mietinnössään muun muassa näin: ”On olemassa laajasti hyväksytty niin sanottu 3R-periaate eli eläinten käytön korvaaminen vaihtoehtoisilla menetelmillä, käytettävien eläinten määrän vähentäminen, eläinten hoidon, kasvatuksen, säilytyksen ja toimenpiteissä käytettävien menetelmien parantaminen eläimille koituvan kärsimyksen vähentämiseksi.” Tähtäin on, että eläimiä ei käytetä koetilanteissa enää vaan heti, kun se on tieteellisesti mahdollista, käytetään muita toimenpiteitä. Edistymistä tässä asiassa pidetään ensiarvoisen tärkeänä. Hallituksen esitys kattaa myös lintujen ja matelijoiden sikiöt tiineysajan viimeisellä kolmanneksella. Tutkimusten mukaan kivuntunto jo silloin on tosiasia. Siksi tämä on erittäin huomionarvoinen asia.

Tärkeintä on, että eläinkokeita tekevällä, siis toimiluvan haltijalla, hankkeeseen osallistuvalla pitää olla riittävä pätevyys. Hankeluvan myöntämisedellytysten takana ei saa olla eläintenpitokieltoa, eläintenpitorikosta tai eläintenpitorikkomusta.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan voimallisesti pitää pyrkiä eläinkokeista luopumiseen tulevaisuudessa eli vahvasti panostaa vaihtoehtoisten menetelmien löytämiseksi ja kehittämiseksi. Tänä päivänä tehdään myös turhia eläinkokeita muun muassa kosmetiikkaan. Mutta toivotaan ja uskotaan siihen, että panostetaan tulevaisuudessa, niin että eläinkokeet vähenevät radikaalisti ja keksitään turvallisia muita menetelmiä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 125/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 144/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 18/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 145/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 19/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen Pankille myönnettävästä valtiontakuusta NAB-järjestelyn vakuudeksi sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle annettavan lainan vakuudeksi

Hallituksen esitys HE 168/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 20/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi biopolttoaineista ja bionesteistä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 70/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 30/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

26. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 11.11.2020 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.29.

Pöytäkirja PTK 142/2020 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen